

76. møde

Fredag den 16. april 1999 kl. 10.00

Dagsorden

1) Forespørgsel nr. F 52:

Forespørgsel til udenrigsministeren [om den politiske, militære og humanitære situation i Kosovo].

Af Helle Degn (S), Anders Fogh Rasmussen (V), Per Stig Møller (KF), Holger K. Nielsen (SF), Peter Skaarup (DF), Arne Melchior (CD), Jørgen Estrup (RV), Kim Behnke (FP) og Jann Sjursen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 8/4 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/4 99).

2) Forespørgsel nr. F 49:

Forespørgsel til udenrigsministeren [om den sikkerhedspolitiske situation i Europa og om den humanitære og politiske situation i Serbien og Kosova].

Af Søren Søndergaard (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

(Forespørgslen anmeldt 6/4 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/4 99).

3) Første behandling af lovforslag nr. L 226:

Forslag til lov om midlertidig opholdstilladelse til nødstedte fra Kosovo-provinsen i Forbundsrepublikken Jugoslavien (Kosovo-nødloven).

Af indenrigsministeren (Thorkild Simonsen).
(Fremsat 14/4 99).

4) Første behandling af lovforslag nr. L 218:

Forslag til lov om ændring af lov om luftfart. (Firmaflyvning m.v.).

Af trafikministeren (Sonja Mikkelsen).
(Fremsat 7/4 99).

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Medlem af Folketinget Jette Gottlieb har meddelt mig, at hun ikke vil kunne give møde i Tin-

get i mindst 7 dage, hvorfor hun anmoder om orlov, jf. Folketingets forretningsordens § 41, stk. 3, litra c, fra og med den 20. april 1999 og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlemmer af Folketinget Ole Sohn (SF), Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.
(Beslutningsforslag nr. B 125).

Medlemmer af Folketinget Ole Sohn (SF), Anne Bastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ansvar for rådgivere og projekterende i arbejdsmiljøloven.
(Beslutningsforslag nr. B 126).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 52:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om den politiske, militære og humanitære situation i Kosovo?«

Af Helle Degn (S), Anders Fogh Rasmussen (V), Per Stig Møller (KF), Holger K. Nielsen (SF), Peter Skaarup (DF), Arne Melchior (CD), Jørgen Estrup (RV), Kim Behnke (FP) og Jann Sjursen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 8/4 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/4 99).

Sammen med denne sag foretoges:

2) Forespørgsel nr. F 49:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om den sikkerhedspolitiske situation i Europa og om den humanitære og politiske situation i Serbien og Kosova på baggrund af NATO's militære angreb på Restjugoslavien?«

Af Søren Søndergaard (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

(Forespørgslen anmeldt 6/4 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/4 99).

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg skal gøre opmærksom på, at afstemninger om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til tirsdag den 20. april 1999.

Begrundelse**Helle Degn (S):**

Behovet for denne forespørgsel er jo så forfærdelig indlysende. Situationen på Balkan og specielt i Kosovo med den brutale etniske udrensning kaldte på en international reaktion, og det kalder på en drøftelse også i Folketingssalen.

Med den aktionsplan, som 18 europæiske lande og USA har i gang, finder partierne bag forespørgslen behov for også at få en drøftelse i Folketingssalen ud over den briefing, som Folketingets partier modtager løbende om arbejdet i Det Udenrigspolitiske Nævn, og derfor har der været et særskilt ønske om at få denne debat offentligt tilgængelig.

Søren Søndergaard (EL):

For 23 dage siden gik Danmark i krig, og det er jo ikke hver dag, det sker, heldigvis. Alligevel var der hverken umiddelbart før eller umiddelbart efter krigsudbruddet en debat her i det danske Folketing, og det synes vi ellers nok at der kunne være brug for.

For allerede efter få dages krig stod det klart, at det faktisk gik ad Pommern til. Antallet af etniske udrensede og fordrevne kosovaalbanere eksploderede, og risikoen for, at vi får et Kosovo uden kosovaalbanere, rejste sig faretruende i horisonten. Et ukendt antal kosovaalbanske ledere er forsvundet eller er blevet likvideret, herunder en række centrale ledere for det kosovaalbanske samfund. Og den demokratiske og ikkenationalistiske opposition i Serbien blev i bogstaveligste forstand trængt ned under jorden. De sidste rester af en uafhængig presse blev lukket, bl.a. radiostationen B 92.

Lidt firkantet kan man sige, at det, der ikke lykkedes for de serbiske nationalistiske i de 10 år, der gik, fra Milosevic ophævede Kosovos selvstyre i 1989, det lykkedes efter kort tid med NATO-bombardementer.

Derfor tog vi før påske initiativ til den her forespørgsel, hvor de forskellige partier udførligt og sammenhængende har mulighed for at redegøre for deres synspunkter. Senere har også andre partier fået den samme tanke, og det hilser vi meget velkommen.

Spørgsmålet om krig og fred i Europa, spørgsmålet om, hvordan vi støtter den demokratiske og ikkenationalistiske opposition i Serbien til Milosevic, spørgsmålet om, hvordan vi støtter kosovaalbanernes legitime krav på selvbestemmelse, spørgsmålet om, hvordan vi støtter krigsflygtninge, og spørgsmålet om, hvordan vi understøtter en udvikling på Balkan, hvor der inden for den sammenhængende og samarbejdende struktur sikres fulde rettigheder og udfoldelsesmuligheder til alle nationale mindretal og etniske grupperinger, hvad angår kultur og identitet – alle disse spørgsmål finder vi det helt afgørende at diskutere i den aktuelle situation, og det er baggrunden for denne forespørgsel.

Besvarelse**Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):**

Jeg vil gerne takke forespørgerne, fordi de har gjort det muligt, at vi her i Folketinget i dag kan gennemføre en samlet diskussion om den situation, som vi står over for i Kosovo.

Den 20. marts i år iværksatte de serbiske styrker deres storoffensiv i Kosovo. Europa har siden oplevet en humanitær katastrofe af voldsom dimension. Mere end 900.000 er drevet fra deres hjem. Det er et rystende stort tal – flere kan komme til. Ingen kender skæbnen for de internt fordrevne, der endnu er i Kosovo. Grænserne til den tidligere jugoslaviske republik Makedonien og Albanien er som oftest lukkede. Der er åbninger af og til, nogle flygtninge kommer så ud, men der er meget stor bekymring for skæbnen for de tilbageblevne.

NATO's luftoperationer over for de serbiske styrkers overgreb i Kosovo er nu gået ind i tredje uge. Beslutningen om at gribe ind militært var ingen let beslutning – det var sidste udvej. Efter sammenbruddet i forhandlingerne i Paris den 19. marts i år gik Milosevic så åbenlyst efter en militær afgørelse. Vi ved nu, at Milosevic i Paris og formentlig også i Rambouillet forhandlede på skrømt. Mens forhandlingerne stod på, indledte de serbiske styrker den såkaldte Operation Hesteko i det nordlige og sydlige Kosovo. Efter forhandlingssammenbruddet fortsatte Operation Hesteko, nu i form af en serbisk storoffensiv.

Til hr. Søndergaard vil jeg gerne sige, at allerede på dette tidlige tidspunkt var der jo altså mere end 300.000 flygtninge og internt fordrev-

ne. Serberne var i gang. I et brutalt forsøg på at nedkæmpe UCK og for ligesom at blive af med problemerne i Kosovo valgte Milosevic at prøve at fordrive et helt folk. Noget sådant må ikke ske i Europa i dag.

Der var ikke anden udvej end at bekæmpe Milosevic' magtmidler, hans væbnede styrker, for at nå det, der er målet: en politisk løsning for Kosovo med tryghed for det kosovo-albanske folk.

NATO's indsats har fået udbredt støtte i verdenssamfundet. Langt de fleste lande har udtrykt forståelse for indsatsen. Nogle få har talt imod, men ingen har kunnet anvise alternativer.

I går eftermiddags var der i FN's Menneskerettighedskommission i Genève en debat om Kosovo. De islamiske stater fremlagde et resolutionsforslag og forlangte det til afstemning. Resolutionsforslaget indeholder en klar for-dømmelse af serbernes aktion i Kosovo og på-lægger serberne at indstille voldshandlingerne, trække sig tilbage og indlede forhandlinger.

Denne resolution i FN's Menneskerettighedskommission blev vedtaget med støtte fra EU-lande og nordiske lande. I alt stemte 44 lande for, ét land stemte imod: Rusland, 6 undlod at stemme, herunder Kina og Cuba. Det er et meget godt udtryk for, at det internationale samfund dér, hvor man diskuterer menneskerettighederne, har taget stilling i denne sag, har en klar holdning til det, og det viser også noget om, at passivitet i denne situation ikke er en løsning.

Det internationale samfunds krav til Milosevic er ganske klare: ophør af alle volds-handlinger, tilbagevinding af politi og militær, udstationering af en international sikkerhedsstyrke, uhindret adgang for flygtninge og for-drevne til at vende hjem, fri adgang for nød-hjælpsorganisationerne til at arbejde i Kosovo. Dette er nu slået fast, disse krav, af både EU og NATO og FN's generalsekretær.

På det uformelle møde mellem EU's stats- og regeringschefer i Bruxelles i onsdags var der enighed om, at de militære aktioner havde været nødvendige og berettigede. Stats- og regeringscheferne havde også en drøftelse med FN's generalsekretær Kofi Annan. Man besluttede at opfordre FN's Sikkerhedsråd til at vedtage en resolution, der fastslår det internationale samfunds krav til præsident Milosevic. Resolutionen skal i givet fald vedtages under henvisning til FN-pagtens kapitel 7, der omhandler trusler imod den internationale fred og sikkerhed.

Vedtagelsen af en sikkerhedsrådsresolution ville betyde, at Rusland bliver inddraget yderligere. Der er i øjeblikket drøftelser med Rusland. Regeringen ser positivt på de bestræbelser, der er i gang. Det er nødvendigt til staidighed at afprøve alle muligheder i det politiske spor, samtidig med at det militære pres fastholdes. Vi må naturligvis overveje alle muligheder, der kan danne grundlag for en holdbar løsning, og det gælder også de ideer, der har været omtalt i pressen, som er fremlagt fra tysk side.

Der var blandt stats- og regeringscheferne desuden enighed om, at det er nødvendigt allerede nu at overveje en midlertidig løsning på grundlag af Rambouilletaftalen. En sådan ordning kan gennemføres, når konflikten er forbi. I oplægget omtales muligheden af en EU-administration i Kosovo i en overgangsperiode. Det er indlysende, at EU vil få en vigtig rolle, selvfølgelig sammen med organisationer som OSCE og UNHCR.

Det er for mig i denne situation og i den diskussion, vi skal have, aldeles centralt, at ved ikke at handle, ved passivitet, kan man ikke fralægge sig ansvar. Presset på Milosevic må fastholdes. NATO's indsats har som sigte at nedslide Milosevic militært og dermed få ham til at bøje af og lytte til de krav, som det internationale samfund stiller til ham. NATO's operationer har anrettet betydelig skade mod det serbiske luftforsvar. De serbiske styrkers evne til at gennemføre overgrebene i Kosovo svækkes, brændstofmangel lægger nu en kraftig bremse på de serbiske styrkers fremfærd.

Kosovokonflikten har indvirkning på hele regionen. Ud over den nødhjælpsindsats, som vi yder her og nu, og som også må omfatte makroøkonomisk bistand til de fattige lande, som Albanien og Makedonien jo er, så skal vi også gøre en særlig indsats for stabilitet og demokrati i hele det vestlige Balkan. Perspektivet om en nærmere tilknytning til EU vil være en vigtig faktor, når lande som Albanien og Makedonien skal fortsætte deres demokratisering.

Den humanitære situation i Montenegro er næsten lige så alvorlig som i Albanien og Makedonien. EU kanalisere også midler til Montenegro. Vi støtter fortsat Montenegros moderate regering under præsident Djukanovic.

Der har i den danske befolkning været bred opbakning til det danske engagement i NATO's indsats. Danmark har gennem de seneste 8 år

ydet et meget stort og værdifuldt bidrag til indsatsen for at bringe fred på Balkan. Vi var med i Kroatien, i Makedonien, vi er i Bosnien, vi er nu igen i Albanien. Uden den brede opbakning her i salen, og ikke mindst i befolkningen, ville det aktive engagement ikke være muligt, og engagementet bliver påskønnet ude omkring.

Det er i dag klarere end nogensinde, at der i forbindelse med de fordrevne tilbagevenden vil være behov for en international fredsbevarende styrke i Kosovo. Det står i EU's erklæring, det står i NATO's erklæring, det står i FN's generalsekretærs erklæring. Det er utænkeligt, at de fordrevne skulle ønske at vende tilbage til Kosovo uden en robust international styrke, robust nok til at garantere deres sikkerhed. Og dette er jo et hovedpunkt: Hvis de fordrevne og deporterede kosovoalbanere skal vende tilbage, må de kunne vende tilbage i tryghed, og det kræver en international militær tilstedeværelse.

Det internationale samfund forpligtede sig allerede under Rambouilletforhandlingerne til at indsætte en styrke i Kosovo. Det indgår i den aftale, som kosovoalbanerne underskrev den 19. marts, at en NATO-ledet styrke på et FN-mandat ville sikre implementeringen af aftalen. Fra dansk side er vi parat til at bidrage til en sådan styrke, også selv om betingelserne jo da i dag har ændret sig. Det er i dag ikke muligt at fastslå, hvordan de nærmere omstændigheder og betingelser vil være, når en styrke kan indsættes, men når det bliver aktuelt, vil spørgsmålet selvsagt blive forelagt for Folketinget. NATO vil have en central rolle i en sådan styrke; vi må forsøge at skabe et bredt internationalt samarbejde om denne opgave, men jeg er ikke i tvivl om, at NATO vil have en central rolle.

Det internationale samfund er stillet over for en uhyre omfattende og vanskelig humanitær opgave. Hvad den går ud på kan udtrykkes ret enkelt: Det drejer sig om at yde beskyttelse til flygtningene og sørge for deres daglige fornødenheder her og nu. Tryghed, tag over hovedet, vand, mad, medicin er de enkle, livsnødvendige behov, som de flygtede og deporterede kosovoalbanere har efter det, de har været igennem. Det er en stor opgave at løfte over for de mange, der er flygtet.

Der er fra dansk side lige fra begyndelsen reageret hurtigt og effektivt. Jeg vil gerne fremhæve det engagement, som den danske befolkning har udvist. Det stærke og kontante ønske fra danskerne om at hjælpe har givet rekordsto-

re indsamlingsresultater. Det har også skabt yderligere opbakning og styrke til de initiativer, der er taget af danske organisationer og af regeringen.

Disse initiativer havde ikke kunnet iværksættes uden det permanente samarbejde i Den Humanitære Kontaktgruppe, der har fungeret i nogle år mellem de danske humanitære organisationer, Beredsskabsstyrelsen og forsvaret med Udenrigsministeriet som koordinator.

Dette samarbejde har fra første dag i den nuværende krisesituation betydet, at vi hurtigt kunne identificere områder for danske indsatser og skabe os et overblik over, hvilke ressourcer i form af mennesker og materiel som kunne mobiliseres hurtigt.

Det skabte mulighed for, at udviklingsministeren allerede den 7. april kunne forelægge og få vedtaget, enstemmigt, et aktstykke i Finansudvalget om en ekstraordinær bevilling på 180 mio. kr. til fordel for ofrene for Kosovo-konflikten.

Aktstykket gav mulighed for at imødekomme ønsker om støtte til oprettelse af flygtningelejre, til transport og logistik, til støtte af de internationale organisationers arbejde og til fortsat støtte for de danske organisationer. Med de bevillinger, der var ydet i krisens første dage, nåede de danske tilsagn op over 200 mio. kr. Danmark var dermed det første land til at mobilisere væsentlige finansielle ressourcer, og vi ligger fortsat flot, meget flot, sammenlignet med andre lande og ønsker at gøre det.

De danske humanitære organisationer var gennem udnyttelsen af deres lokale kontaktnet og ved brug af lokale ressourcer i stand til at yde en hurtig indsats. Denne støtte rettede sig fortrinsvis mod de mange familier i Makedonien og Albanien, der har stillet deres hjem til rådighed for flygtninge.

En del af den danske bevilling, 40 mio. kr., er blevet fordelt til FN's Flygtningehøjkommissær og til de andre humanitære FN-organisationer som et bidrag til FN's humanitære aktion.

UNHCR er af FN udpeget som ansvarlig for den overordnede koordination. Den opgave var særlig vanskelig at løfte i starten af krisen, hvor tusinder af flygtninge pludselig strømmede til. Regeringen hilste det derfor velkommen, at NATO gav tilsagn om at stille ressourcer til rådighed og at engagere sig i bistand til flygtningene i samarbejde med de relevante humanitære organisationer.

NATO-styrkernes knowhow og deres kapacitet kunne helt øjeblikkeligt sættes ind på at gennemføre konkrete humanitære opgaver som f.eks. åbning af en flygtningelejr i Makedonien. Det skete effektivt og hurtigt og bidrog dermed til stærkt forbedrede vilkår for de mange flygtninge, der befandt sig ved grænsen til Kosovo under aldeles umenneskelige forhold. Siden er NATO trådt til og har bistået med koordinering af den humanitære lufttrafik til og fra lufthavnene i Tirana og Skopje.

Alliancen er aktivt gået ind i nødhjælpsarbejdet for flygtninge i samarbejde med de humanitære organisationer og specielt med UNHCR. De humanitære opgaver, som NATO i øjeblikket udfører, vil blive overtaget af UNHCR og andre organisationer, i takt med at deres tilstedeværelse forstærkes.

Den humanitære indsats for flygtningene er nu i fuld gang. De danske organisationer arbejder på højtryk for at etablere flygtningelejre i Albanien. Mere end 25 køretøjer er i et samarbejde med Beredskabsstyrelsen enten på vej til Albanien eller allerede i gang med at bringe nødhjælp ud i landet. Med et af forsvarets Herkulesfly, med privatchartrede fly og på lastbiler er der nu transporteret over 500 ton nødhjælpsvarer til konfliktområdet. Og sidst, men ikke mindst er over 80 danskere i Makedonien og Albanien for at hjælpe til.

Regeringen er glad for denne indsats, som er kommet i stand gennem et godt samarbejde mellem de private organisationer og statslige institutioner. Den er et væsentligt bidrag til den storstilede aktion, som det internationale samfund har i gang for at afhjælpe de brutale, humanitære virkninger af krisen i Kosovo.

Anden næstformand (Henning Grove):

Ordføreren for forespørgerne til F 52, fru Helle Degn.

Forhandling

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne takke for udenrigsministerens redegørelse for situationen, sådan som den ser ud nu, men også sådan som den er kommet til at se ud på baggrund af de begivenheder, der har resulteret i denne meget ulykkelige situation.

Jeg tror, at det for alle forespørgerne, for alle partier, der er med i denne her forespørgsel, er vigtigt at fastholde, at dette har været en meget

langstrakt proces, hvor vi har været nødsaget til at trække det sidste kort. Når man skal håndtere en politisk krise, er det sidste kort, der altid skal trækkes, det militære kort. Den situation står vi ulykkeligvis i nu, og netop derfor er det godt at have anledning til at drøfte håndteringen af situationen, sådan som udenrigsministeren også hermed har redegjort for.

Anden næstformand (Henning Grove):

Ordføreren for forespørgerne til F 49, hr. Søren Søndergaard.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg lyttede opmærksomt til udenrigsministerens tale, og jeg fandt ikke noget, som benægtede det, der efter vores opfattelse er kendsgerningen, nemlig at situationen i Kosova, situationen for kosovaalbanerne og situationen for hele regionen er gået fra slem til værre.

Vi er enige i, at nationalisterne i Serbien – og det er Milosevic, det er Draskovic, det er Seselj, og det er Arkan for nu at sætte nogle af navnene på – er dem, som bærer hovedansvaret for kosovaalbanernes lidelser. Det er vi enige i.

Undertrykkelsen af kosovaalbanerne er jo ikke af ny dato. Sidste bølge af undertrykkelse startede i 1989, hvor Milosevic ophævede det selvstyre inden for Jugoslaviens rammer, som Tito havde indført i 1974. Siden har vi været vidne til utallige overgreb på kosovaalbanerne: fratagelse af kulturelle rettigheder, lukning af albansksprogede skoler og universiteter og undervisningsanstalter, fængslinger af menneskerettighedsforkæmpere osv. Og denne undertrykkelse resulterede til sidst i, at mange kosovaalbanere opgav den ikkevoldelige kamp under Rugova, som jo heller ikke fik nogen særlig støtte fra Vesten for at sige det mildt, og i stedet bakkede op bag UCK's væbnede kamp.

Med tilbagetrækningen af OSCE-observatørerne og NATO's bombardementer fik vi så en situation, der var endnu værre, end den var i forvejen, humanitært set, og den var slem nok, men også endnu mere kompliceret og næsten umulig at løse politisk set.

Jeg vil give fem eksempler på forværringer:

For det første en forværring af det internationale klima. Jeg vil bare henvise til en udtalelse fra den russiske politiker Gajdar, som ingen vist bestemt kan beskyldes for at være hverken socialist eller venstreorienteret eller antivestlig, som har forklaret, hvordan det her kan bidrage til, at en række stater nu vil forsøge at anskaffe

sig atomvåben for i det mindste at have et eller andet forsvar mod Vestens og NATO's overlegne militære teknologi på alle andre områder.

For det andet har vi set en forværring af situationen i Rusland. Når man hører udenrigsministeren, og når man hører de officielle synspunkter, så er man meget bekymret over forholdet til Rusland. Jeg er såmænd ikke så bekymret over forholdet til Rusland i første omgang. Jeg tror såmænd nok, det skal lykkes at få købt Jeltsin og de andre til, at de ikke laver et eller andet, der er vældig dramatisk. Men jeg er meget bekymret over forholdene blandt russerne. For hvis man lader være med at stirre sig blind på forholdet til russerne, men ser, hvad der sker blandt russerne, så vil man opdage, at det, der sker i øjeblikket, er, at en ny generation af folk går ind som opbakning til ultranationalistiske synspunkter, og det vil på længere sigt komme til at betyde meget for vores forhold til Rusland.

For det tredje har vi set en næsten total nedkæmpelse i form af fængslinger, mordtrusler osv. af den serbiske opposition. Det betyder, at de muligheder, der eksisterede for at have et kort i Serbien, et kort, som skulle spilles i forhold til at få Milosevic væltet og erstattet af et ikkenationalistisk styre, er blevet alvorligt svækket.

Og det er jo det eneste kort. Der er jo ingen, der drømmer om, at NATO skal erobre Beograd. Der er ingen, der drømmer om, at man skal erobre hele Jugoslavien. Og derfor er forudsætningen for at få en ændring af situationen, at vi får et andet styre i Serbien, ikke at lave aftaler med Milosevic, men at få et andet styre, og det skal komme fra den ikkenationalistiske og demokratiske opposition, som desværre er blevet svækket.

Vi har for det fjerde flygtningene fra Kosova. Jeg nævnte i min optakt risikoen for, at vi får et Kosova uden kosovaalbanere, og det er jo bestemt en kedelig ting.

Så har vi endelige for det femte, som jeg også nævnte i min første indledning, mord på ledende kosovaalbanere. Og det synes jeg jo er en meget alvorlig ting med de mord, der er foregået, bl.a. på Bajram Kejlmendi, som er eller var menneskerettighedsleder i Kosova.

Vi kender ham jo i Danmark fra Pantelic-sagen, en sag, hvor vi oplevede, at Udenrigsministeriet desværre kom til at samarbejde med en fascistisk advokat i Beograd om at hævde, at de serbiske desertører stort set ikke fik nogen

straf, hvis de blev sendt tilbage, og Bajram Kejlmendi var en af dem, som virkelig var med til at skaffe de rigtige oplysninger i Kosova.

Da bombardementerne gik i gang, blev han hentet af det serbiske sikkerhedspoliti og henrettet sammen med sine to sønner. Og det er klart, at den slags ting kan ikke gøres om igen. Den slags kan ikke bringes tilbage. Det er centrale personer, der for altid ikke vil være der mere.

Ingen kan påstå, at disse negative konsekvenser af bombningerne kom som nogen overraskelse. Der var advarsler fra Balkaneksperter, der var advarsler også fra venstrefløjens her i Folketinget, og det, vi så har hørt på det sidste som det nye, er, at der også var advarsler fra CIA til Clinton – det hævdes i hvert fald – og vi kan jo se, at den forhenværende forsvarschef, general Hillingsø, bliver ved med at insistere på, at der også var advarsler til det politiske system om, at en bombekampagne alene ville være meget vanskelig at vinde.

I den forbindelse er der jo så to spørgsmål, som trænger sig på: Hvad er forklaringen på, at man alligevel valgte at gennemføre bombekampagnen? Og hvad er forklaringen på, at man valgte at gennemføre den på den måde?

Disse spørgsmål har stået uopklaret og har stået mere og mere uafklaret i den seneste tid, og det eneste forsøg på et svar, jeg har kunnet finde, er et svar, som Anders Fogh Rasmussen har givet, hvor han til Jyllands-Posten i lørdags udtalte følgende: »For 14 dage siden var der ikke folkestemning for indsættelse af landtropper. Det var ikke politisk muligt. Men hvis CNN's billeder har gjort, at stemningen vender, så viser det, at NATO's strategi er rigtig.«

Kan man virkelig forestille sig, at det er det her, der er baggrunden for den udvikling, vi har set; at man bombede, vel vidende at det ville føre til flygtninge, med det formål at få nogle billeder på CNN, der så kunne begrunde indsættelse af landstyrkerne? Jeg ved det ikke, men det er bestemt en yderst besynderlig udtalelse fra Venstres ordfører, en ordfører, som jo i øvrigt støtter alt, hvad der er foregået her.

Der er en myte, der er opstået, nemlig den myte om, at alternativet til bomberne var at gøre ingenting. Det var at sidde med hænderne i skødet. Men det har jo ikke manglet på massevis af opfordringer i de sidste 10 år til at gøre noget, så vi aldrig var kommet i den situation, som vi står i i dag. I stedet må vi jo konstatere, at vi i en lang række tilfælde ikke alene har

undladt at gøre noget, men også i nogle situationer har gjort noget, der var forkert:

Anerkendelsen af Jugoslaviens opdeling uden nogen former for sikkerhed for, hvordan de etniske og nationale forhold ville blive. Den holdning, vi også i Danmark indtog til de serbiske desertører, militærnægtere, som vi afviste og ønskede at sende hjem og dermed sendte et signal til befolkningen i Serbien om, at modstand mod Milosevic var ikke noget, som vi støttede.

Der er det, at Kosova ikke blev inddraget i Daytonaftalen, og der er den generelt manglende støtte til den demokratiske og ikke-nationalistiske opposition i Serbien og den manglende støtte til kosovaalbanernes legitime kamp, en manglende støtte, der jo har været tilfældet helt frem til i dag. Helt frem til i dag har det jo været tilfældet. Vi husker jo sikkert alle sammen erklæringen fra EU-mødet i Cardiff, hvor man direkte opfordrede medlemslandene til at gå ind og lægge begrænsninger på støtten til UCK.

Men selv i den sene fase, vi har stået i i de sidste uger, har der været mulighed for at gøre andre og bedre ting end det, der er blevet gjort:

Man kunne f.eks. have startet med at fjerne provokationerne fra Rambouilletaftalen. Det er klart, at det er en helt oplagt provokation af et selvstændigt land, Serbien, FRY, at meddele dem, at NATO-tropper i tilfælde af en aftale ikke alene skulle have ret til at agere uhindret i Kosova, hvor myrdierne har fundet sted, men også skulle have ret til at fungere og operere uhindret i hele Jugoslavien. Det er klart, at det er en provokation, som et land vanskeligt kan gøre noget ved.

Vi har den opfattelse, at man altså ikke sluker en brand ved at hælde benzin på bålet. Hvis man gør det, ja, så er man enten ikke helt rigtig klog, eller også har man andre hensigter end at slukke branden.

Det er så baggrunden for, at vi under det her punkt vil fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer,

- at det var en fejl at anerkende Jugoslaviens opløsning uden en klar aftale om, hvordan de nationale mindretalsproblemer skulle løses,
- at der siden 1992 i en lang række tilfælde er blevet afsendt forkerte politiske signaler til såvel befolkningen som regeringen i Rest-

jugoslavien, f.eks. med afvisningen af at give asyl til de serbiske desertører og militærnægtere,

- at det var beklageligt, at en ordning for Kosova ikke indgik i Daytonaftalen,
- at der er blevet givet alt for lidt støtte til den demokratiske og antinationalistiske opposition i Serbien,
- at der er sket en grov nedprioritering af støtten til de multietniske kræfter i hele regionen,
- at der er sket en katastrofal negligering af kosovaalbanernes legitime krav om selvbestemmelse og mangeårige fredelige kamp for nationale og kulturelle rettigheder,
- at der har været en total fejlbedømmelse af, hvilke konsekvenser luftbombardementerne af Restjugoslavien ville få, ikke mindst for civile kosovaalbanere og for den demokratiske opposition i Serbien.

På denne baggrund opfordrer Folketinget regeringen til

- at trække de danske fly ud af krigen mod Restjugoslavien, - at støtte den demokratiske og antinationalistiske opposition i Serbien,
- at støtte retten til selvbestemmelse for Kosova,
- at støtte initiativer til våbenhvile og forhandlinger,
- at afvise indsættelse af en NATO-styrke i Kosova,
- at arbejde for indsættelse af en fredsbevarende FN/OSCE-styrke i Kosova og
- at forstærke det humanitære nødhjælpsarbejde under ledelse af FN.

(Forslag til vedtagelse nr. V 72).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette ret lange forslag indgår herefter i forhandlingen.

Helle Degn (S):

Grundet lidt procedurediskussion om dagsordenen, kommer jeg ind på det her tidspunkt. Men jeg vil gerne starte med på Socialdemokratiets vegne at takke udenrigsministeren for redegørelsen. Den er en opfølgning på og et led i også flere beslutningsforslag, som vi allerede har behandlet og kommer til at behandle i Folketinget, og på de løbende drøftelser og information, som vi har fået i Det Udenrigspolitiske Nævn faktisk lige siden 1993, hvor statsministeren og udenrigsministeren tog over med det regeringsmæssige ansvar.

Det er vigtigt at fastholde, da der i de seneste dage har været en drøftelse af, om man har været grundigt orienteret i nævnet, og på Socialdemokratiets vegne kan jeg sige, at dette er for smålig politik.

Jeg vil også gerne på Socialdemokratiets vegne sige, at det er vigtigt at fastholde presset på Milosevic. Vi ser det som det allervigtigste signal at medvirke til, at der fastholdes et politisk, et militært pres på Milosevic, sådan at vi kan få det til at føre til en løsning og også en varig politisk løsning.

For det andet er det også vigtigt for Socialdemokratiet, at der sideløbende lægges pres på Milosevic for at få udarbejdet en fredsplan og -løsning, som er i nøje overensstemmelse med de forslag, der er udarbejdet af kontaktgruppen og i øvrigt med tilslutning af det internationale samfund, og også med de bestræbelser, som udfolder sig netop i disse timer, hvor denne debat kører.

Grunden til, at det skal være så håndfaste aftaler, der skal indgås, er jo en grundlæggende mistillid. Der har været vanskeligheder med at få aftaler overholdt gennem ganske mange år efterhånden, og det gør, at det internationale samfund må understrege behovet for at få håndfaste aftaler.

Specielt er det også vort ønske at sikre den kosovoalbanske befolkning en tilbagevenden og ikke bare adgang til at vende tilbage, men med den grundlæggende sikkerhed, der kan få befolkningen til at føle sig trygge ved den tilbagevenden, der skal finde sted, og som vi arbejder på at etablere mulighederne for.

Vi hilser velkommen, at både Rusland, Kofi Annan og Gerhard Schröder, alle med det ansvar, de bærer, prøver at etablere en dialogmulighed og etablere muligheder for at få en afslutning på denne militære intervention.

Jeg vil gerne understrege, at Socialdemokratiet i modsætning til hr. Søren Søndergaard vil fastslå, at Danmark ikke er i krig, men at Danmark deltager i en militær intervention. Det giver en ganske anderledes politisk ramme og ganske anderledes juridiske aspekter af hele denne her aktion, som vi gerne vil være med til at understrege.

I vores krav om sikkerhed for tilbagevenden ligger vi helt på linje med det, der også ligger i udkastet fra Rambouilletmøderne: For det første sikres stop for militære aktiviteter på begge sider. For det andet skal alle typer af styrker, både militære, politimæssige og paramilitære

private hærenheder, der sættes ind, ud af Kosovoområdet for netop at give befolkningen den sikkerhed, som vi understreger.

Derudover må der være en militær, international tilstedeværelse, og derudover må der også garanteres tilstedeværelse af hjælpeorganisationerne, FN's forskellige hjælpeorganisationer. Det, der er vigtigst for os, er generelt at betrygge en tilbagevenden for den kosovoalbanske befolkning.

Endelig vil jeg nævne, at det, der for os er vigtigt, er, at der ligger en politisk rammeaftale for Kosovo om et udstrakt autonomi eller selvstyre, som det også er understreget både i FN's Sikkerhedsråds beslutning og i Rambouilletaftalen. I alle de drøftelser, der har været, har det været udgangspunktet at finde en sådan form.

Det, som vi derudover følger meget nøje, er selvfølgelig hele sikkerhedssituationen i regionen. Den må følges, den må bakkes op, så vi ikke, hvad skal jeg sige, bliver underlagt en situation, hvor det lykkes for Milosevic at destabilisere nabolandene. Albanien, Makedonien og Montenegro kan jo netop trues på grund af deres skrøbelighed, selv af de mange hundredetusind mennesker, som er sat ud fra deres huse og landsbyer og fordrevet eller deporteret eller er på flugt.

Det er dette faktum, som vi hele tiden har forholdt os til, og det er ikke noget, som hr. Søren Søndergaard eller Milosevic' propagandaapparat påstår, der pludseligt er opstået med NATO's militære intervention. Det er noget, vi har set på scenen over en årrække. Derfor er NATO's præcisionsbombninger og militære og strategiske mål noget, vi deler.

Bomber kan ganske rigtigt ikke i sig selv skabe løsningen, men er, som jeg også sagde i motiveringen for forespørgslen, altid det sidste kort, der må trækkes op, over for et militært eller politisk diktatur som det, vi er vidende til her folder sig ud.

Vi følger nøje EU's overvejelser om også at deltage i at finde en samlet løsning for Balkan. Også efter at denne militære intervention har taget en slutning, skal den regionale strategi følges af meget seriøse EU-overvejelser.

Vi understreger behovet for, at det er vigtigt, at Rusland medtænkes på alle trin og på alle leder indgår i løsningsmodellerne, sådan at vi ikke skaber fjendebilleder som dem, hr. Søren Søndergaard så lifligt bærer ved til.

For os er den folkelige og spontane reaktion fra danskerne noget, vi er ganske imponeret af

og opmuntret over. Derudover vil jeg rose den; den giver stor respekt om Danmark udenfor Danmark. De mange frivillige danskere – det er chauffører, det er professionelle danskere, som deltager under meget store vanskeligheder og trusler, og som giver personlige ofre – fortjener ligeledes et skulderklap i forbindelse med denne debat. Det skal anerkendes, og der skal lyde en tak.

Til hr. Søren Søndergaard vil jeg blot sige, at Socialdemokratiet ikke kan støtte det forslag til vedtagelse, som hr. Søren Søndergaard har fremsat. Det er på alle måder bagudrettet, bed-revidende og ikke anvendeligt i den aktuelle situation. Vi synes, det er udtryk for, at man ganske enkelt kører på fribillet.

På Socialdemokratiets og på følgende partiers vegne, V, KF, RV, DF, CD, KRF og FP, skal jeg hermed anbefale følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning.

Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for,

- at Forbundsrepublikken Jugoslavien snarest efterlever de krav, der er formuleret af det internationale samfund med udgangspunkt i resolution 1199 fra FN's Sikkerhedsråd, og at der snarest indledes forhandlinger om en varig politisk løsning, der må indebære selvstyre for kosovoalbenerne,
- at Rusland fastholdes som en vigtig partner i løsningen af konflikten, og
- at den humanitære hjælpeindsats under UNHCR's ledelse fortsættes med henblik på snarlig hjemvenden af flygtningene til Kosovo.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 71).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Helle Degn siger, at det militære kort skal være det sidste kort, der spilles. Så vil jeg godt spørge, om det ikke bekymrer Socialdemokratiet, at på trods af dette så bliver det militære kort spillet oftere og oftere. Vi så, hvordan man

bombede Irak for få måneder siden uden FN-mandat. Nu ser vi, hvordan man bomber i Kosova, i Serbien, uden FN-mandat, og vi ser, at vi står foran et NATO-topmøde, der vil føre til, at NATO i langt højere grad uden om FN tildeler sig selv en rolle som politibetjent her i verden.

Den tidligere formand for Venstre, hr. Uffe Ellemann-Jensen, har sagt det meget klart i Jyllands-Posten. Han mener simpelt hen, at NATO skal være verdens politibetjent.

Bekymrer det ikke Socialdemokratiet, at den internationale retsorden og respekten for FN på den måde efterhånden fuldstændig undergraves, og at man står tilbage i en situation, hvor det er den militære magt og NATO, der sætter den internationale retsorden?

Det synes jeg ikke rigtig fru Helle Degn kom ind på i sit indlæg. Derfor stiller jeg det her spørgsmål til hende.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti støtter vi den indsats, der i øjeblikket ydes for at hjælpe og afhjælpe flygtningesituationen i Kosovo. Vi mener, det er meget vigtigt, at man løser situationen ved hjælp af fredelige midler og ved hjælp af støtte til at løse konflikten i området.

Derfor har vi også i Folketinget bakket op om de bevillinger, der skulle til for at afhjælpe situationen. Vi har været med at stemme for bevillinger. Der ligger nu over 200 mio. kr. til at afhjælpe den frygtelige situation, som vi ser. Det er det eneste rigtige, at man søger at afhjælpe den situation. Det er også med glæde, man kan konstatere, at der gives store private bidrag. En organisation som Dansk Røde Kors har allerede indsamlet en 16-17 mio. kr. Det er positivt.

Men der var en ting i fru Helle Degns indlæg, som vi har svært ved at forstå. Fru Helle Degn sagde nemlig, at Danmark ikke er i krig. Det må undre mange af dem, der overværer debatten i dag, og derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge fru Helle Degn: Hvilken forskel er der på, at Danmark ikke skulle være i krig, men i øjeblikket deltager i en militær intervention? Kunne det klargøres her fra talerstolen?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Fru Helle Degn advarede mod fjendebilleder, hvorefter hun udtalte, at forfølgelsen af

kosovaalbanerne, hverken som Søren Søndergaard eller Milosevic påstår, er noget, som startede med NATO' bombardementer. Det er jo et lidt fattigt udsagn. Det er fattigt, fordi det ikke er særlig god stil at slå Milosevic i hartkorn med mig, og det er i hvert fald også fattigt, fordi det lige præcis er det modsatte af, hvad jeg sagde.

Jeg sagde faktisk, at undertrykkelsen af kosovaalbanerne ikke er af ny dato, og jeg sagde, at jeg var enig i, at det var nationalisterne i Serbien, og jeg nævnte oven i købet navne på dem, som bar hovedansvaret for kosovaalbanernes lidelser.

Men det, spørgsmålet rejser mere generelt, når man bliver nødt til at slå tingene sammen på den måde og påstår, at det er en fribillet, Enhedslisten kører på, er: Er der andre muligheder end krigsindsatsen, og hvis der ikke er andre muligheder, hvis det er den nødvendige politik, hvorfor har man så overhovedet anmeldt forespørgslen? Det er der da ikke nogen grund til at diskutere. Så er der jo kun den ene mulighed. Eller er der måske alligevel andre muligheder, og var det ikke også dem, vi skulle prøve at diskutere?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Det militære kort er for os altid det sidste kort, der skal spilles. Det, som hr. Keld Albrechtsen så efter vores opfattelse blander sammen, er, at når vi har sådan nogen, som jeg vil karakterisere som diktatorer, i den skuffe – sådan som vi her har med Saddam Hussein og Milosevic, som ikke skyer nogen midler for at undertrykke, som viser total mangel på respekt for egne borgeres liv, og som overtræder eller ikke ønsker at følge samtlige de anvisninger, som det internationale samfund giver de pågældende statsledere – ja, så må vi sige, at så er dialogen ikke længere mulig, tilliden er ikke længere til stede. Og derfor finder vi os selv i en situation, hvor det kun er den rå magt og den militære magt, der er tilbage. Det er det sidste kort, der kan spilles.

NATO's rolle ændrer sig jo, i og med at vi også får en udvidelse, og der vil vi se – og det vil vi senere få lejlighed til at diskutere – de nye samarbejdsrelationer, som NATO vil kunne og skulle deltage i med håndteringen af den type kriser og konflikter, som Europa ser foran sig i det næste århundrede. Derfor må NATO's rolle ændre sig.

Om man ikke underminerer den internationale retsorden? Jeg mener tværtimod, at det er diktatorer som Saddam Hussein og Milosevic, som er med til at underminere den internationale retsorden ved ikke at respektere det internationale samfunds anvisninger og henvisninger, men derimod køre fuldstændigt friløb i forhold til dem.

Til hr. Peter Skaarup vil jeg sige: Danmark er ikke i krig, men deltager i en militær intervention. Forskellen er her, om man anfægter et lands suverænitet eller ej, og vi har ikke i indledningen af denne her militære intervention på noget tidspunkt anfægtet det tidligere Jugoslavians suverænitet og ønsker ikke at gøre det, men ønsker at finde løsninger inden for denne statsdannelse.

Så til hr. Søren Søndergaard: Det glæder mig, at der dog også er visse punkter med enighed. Naturligvis skal vi have en drøftelse, men ikke alene af det, som hr. Søren Søndergaard med sit forslag til vedtagelse lægger op til, nemlig hvad der kunne have været lavet anderledes, men vi skal mere rette vores drøftelse her i dag fremad og se på, på hvilken måde vi ser løsninger foran os.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Det militære kort er det sidste, der skal spilles, siger fru Helle Degn. Jeg må sige, at jeg undrede mig lidt over det ordbillede: Sådan at sammenligne det, vi oplever, med et kortspil, hvor man sådan kan sidde og trække forskellige kort op, når konsekvensen jo er de forfærdelige ting, vi har set, med en forværring af situationen for de kosovaalbanere, som man skulle redde og forsvare, hvor der hver dag kastes bomber, der går ud over uskyldige civile, det måtte være i Serbien, det måtte være i Kosovo, hvor man ved en fejl kommer til at ramme flygtninge. Det var en fejl naturligvis, men jeg kan garantere for, at det ikke er sidste gang, at der bliver fejlskudt i denne her krig.

Men det, der får mig op, er hele spørgsmålet omkring, om det også var det sidste kort. Der er faktisk adskillige, der er i tvivl om, hvorvidt alle forhandlingsmuligheder i Rambouillet var udtømte. Et af de punkter, der er dunkle her, er, om man fra Vestens side var tilstrækkelig fleksibel i forhold til spørgsmålet om sammensætning af den fredsbevarende styrke, der skulle ind. Og det er stadig væk et helt afgørende spørgsmål i forhandlingerne. NATO insisterede

på den ene side på, at det skulle være en NATO-styrke, selv om man godt vidste, at dette var uacceptabelt for både russerne og for serberne.

Her vil jeg godt spørge fru Helle Degn, om hun ville uddybe, om der kunne have været videre forhandlingsmuligheder på det punkt, om hun mener, at Vesten i øjeblikket skal gå ind og forhandle reelt med henblik på at få en løsning på det spørgsmål, der i øjeblikket adskiller især i forhold til russerne, nemlig sammensætningen af den fredsbevarende styrke.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Helle Degn mener, at når det drejer sig om diktatorer, så kan vi godt se bort fra den internationale retsorden, så kan NATO godt tage sig selv til rette og selv fastlægge de internationale spilleregler. Det rejser unægtelig – synes jeg, vil jeg sige til fru Helle Degn – nogle spørgsmål.

For det første er der jo andre diktatorer og diktaturlignende stater, som man ikke griber ind over for. For det andet er der f.eks. situationer, hvor det kan være en stat med et parlamentarisk demokrati som f.eks. Israel, der fordriver folk og gør dem til flygtninge, men som man ikke griber ind over for. Så jeg synes ikke rigtigt, der er nogen indre sammenhæng i den retsorden, som fru Helle Degn her er ved at forsøge at bygge op. Der er ingen konsekvens og logik i den i hvert fald.

Så vil jeg godt spørge fru Helle Degn: Betyder det, at man først tilsluttede sig USA's krig mod Irak uden FN-mandat, så tilsluttede man sig NATO's krig mod Serbien uden FN-mandat. Hvor langt skal det få lov til at fortsætte? Hvor længe kan FN's troværdighed som den organisation, der skal løse den slags problemer, holde til, at man farer frem på den måde uden retsgrundlag? Det synes jeg unægtelig var et spørgsmål, Socialdemokratiet burde tænke meget over inden det kommende NATO-topmøde her om en halv snes dage.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Jamen jeg blev også lidt i tvivl om, hvorvidt det militære kort var det sidste kort, der altid skal trækkes, eller om det altid var det sidste, der skulle trækkes. Men det var egentlig ikke det, jeg kom herop for.

Mener fru Helle Degn ikke, at det er krænkelse af en stats suverænitet, at fremmede magter overskrider grænsen og bombarderer?

Med hensyn til presset på Milosevic får jeg lyst til at minde fru Helle Degn om, at for godt et år siden demonstrerede tusindvis af mennesker i Beograd mod Milosevic, og der var en bred international irritation over det, der foregik i forhold til befolkningen i Kosovo. Hvor er det pres henne nu? Hvor er det interne pres henne på Milosevic? Hvad har det her betydet for Montenegros syn på Milosevic? Hvad har det betydet for Montenegros syn på NATO? Det pres, som Milosevic muligvis tidligere var udsat for, er i hvert fald helt og ganske borte nu.

Helle Degn (S):

Til hr. Holger K. Nielsen, først vedrørende det sidste kort. Beklageligvis var man efter min opfattelse nået et skridt på vejen i forhandlingsprocessen, men samtidig udviklede der sig en humanitær katastrofe, som man ikke kunne lukke øjnene for, og derfor måtte man agere, samtidig med at man kunne sige, at man var nået et vist punkt i forhandlingerne, men der var ingen i det internationale samfund, der kunne holde til det.

Og det undrer mig, at hr. Holger K. Nielsen kan holde til hver dag at sidde og se på, hvordan folk bliver tvangsfordrevet, uden at han kommer med et eneste forslag til en løsning.

Det samme gælder for fru Pernille Frahm. Krænkelser af en national stat – ja, men spørgsmålet er, om det er menneskerettighederne og det enkelte menneskes ret, der står foran en diktators ret til at massakrere sin egen befolkning, til at tvangsdeportere sin egen befolkning. Her vil jeg gerne have et svar fra fru Pernille Frahm. Jeg synes, hun vender problemstillingen fuldstændig om.

Til hr. Keld Albrechtsen: Der er ikke fra Socialdemokratiets side på noget tidspunkt givet udtryk for, at vi ønsker at se bort fra internationale spilleregler. Det har vi ikke på noget tidspunkt udtalt os om. Vi mener, at hr. Keld Albrechtsens opfattelse, som jo gang på gang er blevet fremlagt her i Folketinget – det gør den ikke mere rigtig – underminerer FN's troværdighed. Ved intet at sætte op for at forsvare de fælles henstillinger og resolutioner, som FN's Sikkerhedsråd gang på gang har truffet, ved ikke at respektere dem, underminerer hr. Keld Albrechtsen lige præcis FN's Sikkerhedsråds beslutninger.

Søren Søndergaard (EL):

Fru Helle Degn forsøger at skabe det indtryk, at Enhedslistens bud er bagudrettet, og at der ikke er noget fremadrettet. Nu var det en af grundene til, at det forslag til vedtagelse, vi lavede, blev så langt, fordi der både var et afsnit, der handlede om fortiden, og et, der handlede om fremtiden. Det kan fru Helle Degn se, når den bliver omdelt; så kan hun læse det.

Men jeg forstår godt, at Socialdemokratiet ikke vil diskutere fortiden, for havde man haft en anden holdning i fortiden fra det internationale samfunds side, var der jo mange af de her problemer, man kunne have undgået.

Fru Helle Degn forsøger også at fremstille det, som om vi optræder bagklogt, at vi efterfølgende finder på noget for ligesom at forklare, hvad der er sket. Jeg vil godt lige læse op for fru Helle Degn, hvad jeg sagde her fra Folketingets talerstol den 8. oktober sidste år. Det var jo inden bombardementerne, kan man sige. Jeg sagde (Folketingets forhandlinger 1998-99, side 107):

»Da man ikke har en plan for« – det internationale samfund – »hvad man vil gøre, hvis bombardementerne ikke lykkes, giver man serberne frit spil i Kosova og prisgiver den kosovaalbanske befolkning til den reaktion, som kommer fra de serbiske nationalister. Og når vi husker Srebrenica, når vi husker Goradze, når vi husker Sarajevo, så ved vi, at den reaktion, den bliver ikke munter.«

Så jeg vil sige til fru Helle Degn: Det her handler ikke om bagklogskab; det handler om at se de ting og de problemer, der er foran og give en anden løsning end den, der fører til problemerne.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Ja, fru Helle Degn har flere gange her fra talerstolen sagt, at Milosevic er en diktator, og ham skal vi have fjernet, eller ham skal vi komme omkring ved. Det er Dansk Folkeparti fuldstændig enig i; han er en diktator, han er en bandit, og vi skal gøre alt for at komme af med ham.

Men derfra og så til at igangsætte en militær intervention eller krig, eller hvad vi nu kalder det – jeg foretrækker at kalde det krig; jeg tror, de fleste mennesker mener, det er en krig – er der altså meget langt, for der skal være et mål med det her.

De mål, NATO havde fra starten af, var jo, at Milosevic skulle svækkes, og at vi skulle have styr på udrensningerne. Og der vil jeg godt spørge fru Helle Degn: Hvad er der egentlig sket her? Der er jo sket lige det modsatte. Milosevic står stærkere end nogen sinde.

Vi har fra en relativt overskuelig flygtningesituation nu fået en meget uoverskuelig flygtningesituation, og derfor er det altså, jeg spørger Socialdemokratiets ordfører: Hvad skal det her lede frem til? Er det Socialdemokratiets opfattelse, at vi skal indlede en landkrig, der kan blive et nyt Vietnam i Europa, eller hvad er det, vi vil?

Man skal ligesom have et mål med at igangsætte det her, og der er de mål, man har haft hidtil, i hvert fald gjort til skamme. Man har intet opnået af det, man gerne ville. Udrensningerne er fortsat, og desværre har det altså også vist sig, at Milosevic står stærkere end nogen sinde.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Fru Helle Degns svar før undrer mig virkelig dybt. Hun siger, at man var nået til et vist punkt i forhandlingerne i Rambouillet, men på grund af en tiltagende humanitær situation var man nødt til at handle. Det er altså en helt anden forklaring end den, vi tidligere har hørt.

Hvis man tager fru Helle Degns udsagn for pålydende, må det betyde, at man stadig væk havde forhandlingsmuligheden i Rambouillet, men på grund af den humanitære situation var man nødt til at gribe ind.

Jeg vil godt have, om udenrigsministeren kan be- eller afkræfte, om der efter regeringens opfattelse var flere forhandlingsmuligheder i Rambouillet. Hvis man bare var nået til et vist punkt i forhandlingerne, men at man så startede bombardementerne for at imødegå en humanitær katastrofe, så er det her jo yderligere fejlagtigt, fordi det, man så udelukkende opnåede, var at forværre den humanitære katastrofe, man ville undgå gennem bombardementerne.

Jeg vil godt høre endnu en gang: Mener fru Helle Degn, at man kun var nået til et vist punkt i forhandlingerne, eller mener fru Helle Degn, at alle forhandlingsmuligheder var afsluttet på det tidspunkt?

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Der er en særlig side af sagen, som jeg på dette tidspunkt føler trang til at gå ind i, og det er spørgsmålet, som er rejst af flere, hr. Keld Albrechtsen og fru Pernille Frahm, om suveræniteten. FN's generalsekretær holdt en tale den 7. april i FN's Menneskerettighedskommission, en lang og interessant tale; jeg vil gerne henvise til den. Der er et par sætninger, jeg gerne vil have lov at citere. Kofi Annan siger:

»Langsomt, men sikkert udvikler der sig en international norm imod voldelig undertrykkelse af mindretal. Denne norm må gå frem for bekymringer om suveræniteten. Ingen regering har ret til at gemme sig bag sin nationale suverænitet med henblik på at krænke menneskerettigheder eller fundamentale friheder hos dets folkeslag.«

Og videre siger Kofi Annan, FN's generalsekretær:

»Denne internationale norm vil stille De Forenede Nationer over for store udfordringer, men hvis ikke vi kan leve op til disse udfordringer, hvis vi lader FN blive et tilflugtssted for disse udøvere af etnisk udrensning, vil vi forråde de idealer, som inspirerede til grundlæggelsen af De Forenede Nationer.«

Altså der udvikler sig en international norm mod voldelig undertrykkelse af mindretal, som må gå frem for bekymringer for suveræniteten. Jeg synes, dette synspunkt af FN's generalsekretær fortjener at indgå i den meningsudveksling.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg har ikke nogen yderligere kommentarer til hr. Søren Søndergaard, for det er jo en løbende dialog og diskussion, vi har mødt gang på gang; så der er en fundamental uenighed.

Hr. Peter Skaarup, om man når sine mål? Hr. Peter Skaarup gør regnebrættet op lige nu. Det gør vi andre ikke, tror jeg. Jeg gør det ikke. Socialdemokratiet gør det ikke. Vi siger åbent, at vi er i en proces, og vi er oven i købet i en proces, som kan blive ganske langvarig. Det er blevet understreget gang på gang, at det er parterne, der er involveret i dette her samarbejde. Det er deres opfattelse, det er også Socialdemokratiets opfattelse. Ikke på noget tidspunkt har Socialdemokratiet ønsket at medvirke til en landkrig. Vi ser det ikke for os. Det gør vi fortsat ikke.

Til hr. Holger K. Nielsen omkring Rambouillet. På det tidspunkt, Rambouillet kørte, var alle forhandlingsmuligheder på det tidspunkt udtømt. Der var ikke flere muligheder ved forhandlingsbordet, og derfor måtte man se sig om og se: Hvad sker der så derudover uden for forhandlingsbordet? Og det var forfærdelige dramaer, vi var vidne til. Derfor må man sige, at man gav frister: den ene frist, den anden frist, den tredje frist, og stadig var der ikke vilje til bevægelse og vilje til at slutte en aftale. Så på det tidspunkt, hvor Rambouillet forhandlede, kunne man ikke med de muligheder, der dér lå, overhovedet nå videre.

Så udviklede situationen sig uden for vinduerne, og vi var vidne til massedeportationer, flygtningestrømme, fordrevne mennesker, og derfor følte vi i Socialdemokratiet sammen med andre, både partier og lande, at så måtte der også ageres.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Jamen jeg er for så vidt meget enig i det, Kofi Annan har sagt, som citeret af udenrigsministeren her. Det besvarer bare ikke det spørgsmål, der blev stillet. Hvad er forskellen på den situation, vi er i nu, og så den situation, hvor man kan sige, at Danmark er i krig? Og der var fru Helle Degns svar: Forskellen er, om vi krænker et andet lands suverænitet.

Det har vi nu konstateret at vi gør. Jeg har i hvert fald ikke hørt det benægtet, at NATO krænker et andet lands suverænitet, og så må man konstatere ifølge fru Helle Degns definition, at så er Danmark i krig.

Med hensyn til flygtninge: Hvor var regeringen henne, da SF opfordrede til, at man åbnede Fort Europa, så nogle af flygtningene fra Kosova kunne slippe ud? Hvor var regeringen henne? Da var regeringen overbevist om, at den slags ikke var nødvendigt.

Hvor var regeringen henne, da SF's ordfører i debatten i oktober spurgte: Hvad nu, hvis man tager fejl? Hvad nu, hvis konflikten eskalerer på baggrund af det her? Hvad nu, hvis civilbefolkningen i endnu højere grad bliver taget som gidsler? Hvad nu, hvis flere drives på flugt, hvis svaret er endnu flere flygtninge, og hvis konflikten udvides til større dele af Balkan? Hvad nu, hvis der skabes en endnu større humanitær katastrofe?

Svarene blaffer i vinden. Det gør de stadig væk.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Udenrigsministerens kom med et meget flot og rigtigt citat af FN's generalsekretær. Jeg tror ikke, nogen i virkeligheden kan være uenig i det, der dér blev sagt. Det er naturligvis ikke spørgsmålet om suveræniteten, der skal stå i vejen for, at man gør en indsats.

Men det spørgsmål, vi stillede til fru Helle Degn og i virkeligheden også til ministeren, var jo: Hvem har ret til at gå ind og foretage sådanne aktioner? Er det noget, NATO bare selv kan beslutte og i stigende omfang bare selv kan beslutte uden at have et mandat fra FN? Det var det, spørgsmålet gik på.

Og der bekymrer det mig, at fru Helle Degn så ikke tilkendegiver her fra talerstolen i det mindste, at dette her må være undtagelsen fra reglen; at dette her er en beklagelig situation, der skyldes, at man ikke kunne komme igennem i FN; at dette her viser, at FN må reformeres, således at store lande ikke kan sidde og misbruge vetoretten til at forhindre international aktivitet.

Men fru Helle Degn sagde ikke: Det her må være undtagelsen. Fru Helle Degn lagde ikke op til, at folkeretten skal bringes i orden. Det er det, der bekymrer mig. Derfor må jeg gentage mit spørgsmål til Socialdemokratiet: Har man ikke en bekymring for, at dette fører til en underminering af den internationale retsorden?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, der er en underlig uforløst modsætning i Socialdemokratiets og fru Helle Degns store tilslutning til bombekampagner og samtidig kategorisk og massiv modstand mod landkrig.

Hvis bombekrigen udføres af humanitære årsager, så kan landkrigen vel også udføres af humanitære årsager? Jeg forstår simpelt hen ikke, hvorfor det ene er principielt rigtigt, og det andet er principielt forkert, bortset fra måske, at det ene kan gøres uden så store tab som det andet. Men om man er humanitær, afhænger vel ikke af det.

Og så vil jeg sige, at jeg er fuldstændig enig i Kofi Annans udmærkede udtalelser. Og heldigvis fik vi jo også i vores oplæg nævnt en lang række ting, som krænker den nationale suverænitæt. F.eks. er det da klart, at det er en krænkelse af den nationale suverænitæt, når man understøtter en oppositionsgruppe i et land, giver

dem midler til at vælte den regering, som er valgt. Det er da klart, at det er en krænkelse af den nationale suverænitæt, og det vil vi godt være med til.

Men vi stiller ét krav for at gøre det: Det skal hjælpe. Og problemet er, at det, der bliver gjort i øjeblikket, gør det modsatte.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Fru Helle Degn siger, at det her er en humanitær intervention eller et humanitært forhold. Der vil jeg så bare sige, at jeg tror ikke, der er nogen parter i denne her konflikt, der kender forskel på en humanitær bombe og så en aggressiv bombe for så vidt.

Jeg tror ikke, der er nogen i den flygtningegruppe, der blev dræbt af bomber i går – 60-70 mennesker – der opfattede det som et humanitært angreb. Jeg tror, de opfattede det som en krigshandling. Derfor skal regeringen være meget varsom med at bruge den slags udtryk.

Så sagde fru Helle Degn, at der fra Socialdemokratiets side ikke var noget ønske om, at dette her på noget tidspunkt – jeg tror, jeg citerer rigtigt – på noget tidspunkt skulle udvikle sig til en landkrig; og det mener Socialdemokratiet fortsat ikke.

Der er det jo så, jeg synes, at vi herinde som politikere bliver rundtossede af, hvad det er, Socialdemokratiet siger. For landets statsminister, som er formand for Socialdemokratiet, har altså lige inden for de seneste dage sagt, at der er tale om, at han mener – og jeg går ud fra, at Socialdemokratiet så også mener – at det her kan udvikle sig til en landkrig, hvor også Danmark og NATO må sætte soldater ind.

Så er det altså, at vi forudser, at det kan udvikle sig til det meget værre, og det kan måske blive en situation, hvor der 20, 30, 40 år frem i tiden vil være soldater i området. Og det er altså ikke vores mål. Men det kan være, det er Socialdemokratiets, og derfor mener jeg, fru Helle Degn må tydeliggøre det.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg kan forstå, at fru Helle Degn nu siger, at man var nået til afslutningen af forhandlingerne, at man ikke bare var nået til et vist stade i forhandlingerne. O.k.

Men mener fru Helle Degn virkelig, at det er rimeligt at sige, at alle forhandlingsmuligheder var udtømt, når NATO på sin side fuldstændig

konsekvent stod fast på ikke ville diskutere, om der skulle være tale om en NATO-fredsbevarende styrke? Man vidste godt, det var det, der gav problemer i forhold til både russerne og i forhold til serberne.

Jeg vil godt spørge igen: Kan det virkelig være rimeligt, at man på det punkt ikke var mere fleksibel? Jeg vil godt spørge igen: Kan det virkelig være rimeligt, hvis man endnu en gang i de forhandlinger, der foregår nu, som skal i gang forhåbentlig, stadig væk lader det være anstødsstenen i forhold til at komme videre med en politisk løsning på det her?

Man må se i øjnene, at det ikke vil være acceptabelt, at det er NATO, der står for en sådan fredsbevarende styrke. Derfor er man nødt til – man burde have gjort det dengang, man bør især gøre det nu – at se på andre muligheder.

Så siger fru Helle Degn, at vi så ud ad vinduet, og vi kunne se, at den humanitære situation blev værre og værre, og så handlede vi. Jamen det er en helt forkert beskrivelse. Man startede straks med at bombe, og straks skete der en kraftig forværring af den humanitære situation. Det er sandheden i det.

Anden næstformand (Henning Grove):

Vi går videre i ordførerrækken. Hr. Svend Aage Jensby.

Svend Aage Jensby (V):

Jeg vil gerne starte med at takke udenrigsministeren for besvarelsen af de stillede forespørgsler.

Når man skal drøfte – som der jo lægges op til – den dybt tragiske situation, der længe har udspillet sig på Balkan, i Kosovo, vil jeg gøre det ved at se lidt tilbage til situationen den 27. oktober sidste år, da vi her i Folketinget med et bredt flertal traf beslutning om at yde et militært bidrag i form af F-16-fly til NATO-indsatsen på Balkan.

Situationen dengang var, at serbisk politi og militær forinden havde drevet 300.000 albanere på flugt fra det land, hvor de havde levet i århundreder; at tusinder opholdt sig i bjergene, hvor de ville omkomme af sult; at 10 pct. af de fordrevnes hjem var systematisk nedbrændt, altså en decideret etnisk udrensning; og at der var foregået uhyrlige overgreb på kvinder og børn.

Det var situationen. Og så var situationen ligeledes den, at det internationale samfund lige siden begyndelsen af 1998: FN, OSCE, Europa-

rådet, EU, kontaktgruppen for det tidligere Jugoslavien og præsident Jeltsin, havde udfoldet utallige bestræbelser på at få voldshandlingerne standset, sikre, at de fordrevne kunne vende hjem, og bringe parterne til forhandling om en selvstyreordning for Kosovo, den selvstyreordning, som Milosevic fratog albanerne i 1989.

Det var situationen. Ja, det var det, må jeg sige til hr. Holger K. Nielsen.

Hvad andet skulle det internationale samfund gøre på det tidspunkt? Skulle man stadig væk passivt se til og ingenting gøre? Jeg vil sige det på den måde: Hvis ikke det internationale samfund dengang – og jeg taler stadig væk om oktober 1998 – med udgangspunkt i den situation, jeg har beskrevet, og med baggrund i FN's resolution 1199 og til dels 1160 havde vist vilje til at foretage sig det eneste nødvendige og det eneste, Milosevic respekterer, nemlig en militær indsats eller i hvert fald en trussel herom, så ville det vestlige samfund have svigtet det, FN står for, menneskerettigheder, de mest fundamentale principper.

Samtlige internationale organisationer ville i en lang, lang, lang fremtid fremstå som dybt utroværdige. Det var situationen; derfor stemte vi for en indsats, og det var rigtigt af de partier, der gjorde det, at man indtog det standpunkt.

Nu ved vi så, at takket være Milosevics endnu en gang upålidelige adfærd, hvor han gav udseende af at ville trække styrker, politistyrker tilbage, militærstyrker tilbage, ja, så lykkedes det ham at overbevise NATO-rådet om den 27. oktober, at de dengang forberedte missilangreb skulle stilles i bero. Man håbede endnu en gang på, at man kunne stole på denne kæmpeforbryder, som Milosevic er. Som hr. Melchior rigtigt sagde forleden i tv: Krigsforbryder fuldt på højde med Hitler. Man stolede endnu en gang på ham.

Så fik man ham takket være kontaktgruppens pres til Rambouillet, eller i hvert fald hans repræsentanter. Han forhandlede et par gange. Det viste sig igen at være på skrømt. Og jeg spørger hr. Holger K. Nielsen: hvad oplevede vi: At lige siden efteråret 1998, altså mens forhandlingerne pågik, havde man i Milosevics nærhed lavet en usædvanlig modbydelig plan, nemlig Hesteskooperationen. Det er der uafviselige beviser for. De etniske udrensninger fortsatte, mens man forhandlede i Rambouillet. Det var situationen.

Herefter kan man vist sige: Det var historie, men det skal siges, for det er jo baggrunden for og forklaringen på, at de demokratiske regeringer i NATO-alliancen i enighed og med bred støtte i deres parlamenter sagde: Nu er det nok! Og dermed startede for tre uger siden den eneste resterende mulighed, der var, nemlig en militær intervention, en kampagne, ikke en krig, en kampagne for at bringe Milosevic til fald, for at ødelægge hans militærmaskine.

Den kampagne har været i gang siden. Den skal fortsætte, den skal intensiveres, og Milosevic skal ikke have fred militært, før han har opfyldt samtlige de krav, vi kender fra resolution 1199, og som vi kender fra udenrigsministerens indlæg i dag. Kravene blev jo i det væsentlige gentaget på det sidste NATO-rådsmøde, hvor punkterne også er linet op.

NATO's indsats vil tage tid. Jeg tror, mange måske har haft den opfattelse, at det her kunne gå hurtigt. Det kan ikke gå hurtigt, når man har med en mand som Milosevic at gøre. Vi har, som jeg har været inde på, ikke i historien i det-te århundrede set magen til, bortset fra Hitler.

Vi har at gøre med en person, som er villig til at ofre sine forslidte, udmarvede, udhungrede landsmænd blot for at sidde ved magten, den diktator, som han er, han, som har slotte og alt muligt andet ude omkring i Jugoslavien. Det er sådan en person, vi har med at gøre, og det har mange måske ikke gjort sig klart, men det tager tid, inden man får ham knækket.

Vi har oplevet ham i 10 år nu i Europa. Der er ikke plads til ham mere. Hvordan han først overfalder Slovenien, så Kroatien, så Bosnien; han har hundredetusinder af menneskers død på samvittigheden, han har drevet millioner på flugt. Det er den mand, som ønsker at sætte Balkan i brand. Det er jo det, han vil. Over for en sådan person er der kun ét middel, der hjælper – for han har haft forhandlingsmulighederne i rigt mål – det er den militære indsats, som NATO og vi dermed også deltager i.

NATO står i år i sit 50. år. Som jeg ser det, har alliancen aldrig haft en vanskeligere situation. Der har aldrig i alliancens historie, heller ikke dengang vi stod over for Sovjet som den nation, der når som helst var klar til også at bruge taktiske atomvåben mod Danmark, været en så vanskelig situation som nu. Det kræver sammenhold og beslutsomhed. Det glæder mig at se det sidste referat fra NATO-rådets møde her forleden, hvor man indledningsvis fastslår, at der er enighed og beslutsomhed. Jeg håber,

det varer ved, for kampagnen kan komme til at tage tid. Det må ikke lykkes Milosevic at splitte den mest succesrige alliance, vi har oplevet i de sidste 50 år.

Når det så er sagt, altså at den militære kampagne skal fortsætte og intensiveres, vil jeg sige, at jeg er overordentlig tilfreds med de diplomatiske tiltag, som pågår, og som udenrigsministeren har været inde på. Der er mange, om jeg så må sige, bolde i luften. Det er ikke det rigtige udtryk, jeg tror man ved, hvad jeg mener, men der er en række initiativer, herunder også Kofi Annans deltagelse i den diplomatiske proces. Det er ikke ad ét spor, man skal forfølge målet, nemlig at sikre, at albanerne, de fordrevne, kan vende hjem i sikkerhed, det er både ad diplomatisk vej og ad den militære vej, for selvfølgelig skal de vende hjem, og her lægger vi vægt på, at den internationale styrke, der skal sikre deres tilbagevenden, er en NATO-ledet eller i hvert fald en overordentlig NATO-påvirket styrke. Det er den eneste, der kan håndtere denne her situation. Historien i 1990'erne har vist, at andre organisationer ikke magter den opgave.

Vi lægger også i Venstre vægt på den rolle, man internationalt forsøger at tildele Rusland. Det er lykkedes i de senere år på en lang række områder, Partnerskab for Fred, NATO-Rusland-akten, NATO's ambassadørplacering i Bruxelles, at få Rusland mere og mere inddraget i en fornuftig samfundsorden. Derfor er det meget vigtigt, at Rusland kan få en fremtrædende rolle her. Dermed ikke sagt, at man skal ligge under for det, men at man tildeler Rusland en betydelig rolle. Jeg er enig i det meget prisværdige i den humanitære indsats, der er ydet, og jeg takker befolkningen for, at den har gjort det og også har ydet støtte til dansk forsvar.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg synes, der er noget i logikken hos hr. Jensby, der halter. Når han beskriver Milosevic som noget nær Satan her på jord, en mand, der er årsag til alle de her konflikter, en mand, som kun har respekt for militær magt, må jeg sige til hr. Jensby, at hele den her NATO-aktion, som jeg har forstået det, jo ikke går ud på at fjerne denne Satan her på jord. Hvis man skulle tage hr. Jensbys bemærkninger for pålydende, må hr. Jensby vel mene, at det, man bør gøre, for

det bør man gøre med sådan en karl, er en militær indsats med henblik på at fjerne Milosevic.

Hvis det er dét, man vil, så sig det. Hvis han skal sammenlignes med Hitler, så er man nødt til at gøre det samme, som man gjorde ved Hitler, foretage en militær intervention i Serbien og fjerne Milosevic. Så spørger jeg bare hr. Jensby: Hvad skal vi så bagefter? Skal vi gøre det samme, som vi gjorde ved Tyskland efter Anden Verdenskrig? Skal vi indsætte en ny regering i Serbien? Skal vi gøre Serbien til et vestligt protektorat? Skal vi besætte Serbien og have magten dér gennem mange år og i givet fald hvor mange år? Har hr. Jensby tænkt bare en lille smule over konsekvenserne af det, han sagde før? Har han tænkt en lille smule over de militære konsekvenser, de politiske konsekvenser, før han puster sig op og kører en retorik som den, vi hørte før, og som jeg ikke synes er passende for den her diskussion?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes egentlig, det var en ganske udmærket gennemgang, hr. Jensby havde af kosova-albanernes lidelser. Jeg synes bare, hr. Jensby manglede at svare på ét spørgsmål til sidst, nemlig om NATO-bombardementerne har afhjulpet de lidelser. Det svar fik vi ikke.

Så er jeg fuldstændig enig i hr. Holger K. Niensens spørgsmål om sammenligningen mellem Milosevic og Hitler, og jeg vil tilføje to spørgsmål:

Hvis man sammenligner Milosevic med Hitler – han er lige så slem som Hitler, er det helt i orden, det må man godt gøre for min skyld, det skal jeg ikke sige noget til – betyder det så for det første, at hr. Jensby og Venstremener, at en central opgave er at likvidere ham? Og hvorfor gør man det så ikke? Hvorfor bomber man så alle mulige andre steder i stedet for at gå efter at udrydde ham, hvis det er ham, der er problemet?

Det andet spørgsmål, jeg vil stille, er: Vil Venstre så love, at Venstre ikke på nogen måde vil støtte nogen aftale indgået med Milosevic? Eller er det sådan, at Venstre er parat til at indgå aftaler med Hitler? Det kan jeg ikke forestille mig. Så konklusionen på hr. Jensbys udtalelser må vel være en klar holdning fra Venstre om, at der ikke skal indgås nogen aftaler med Milosevic.

Jeg synes, det er et interessant synspunkt.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Til begge spørgerne kan jeg sige, at det jo er et almindeligt anerkendt folkeretligt antaget princip, at man ikke går efter statsoverhoveder.

Det, hr. Milosevic repræsenterer, er jo det samme, som Hitler stod for. Det er hele hans regime, der skal knækkes, og i det øjeblik, man knækker hr. Milosevics militærmaskine, så knækker man også ham, og så tror jeg i virkeligheden, at hans egen opposition vil fjerne ham fra magten.

Til hr. Søren Søndergaard: Problematikken om, hvem man skal have til at underskrive en fredsftale, drøftede vi jo hen over bordet i går i forbindelse med en radioudsendelse. Vi var begge meget tvivlende over for den situation. Det er jeg også, men der er ikke anden vej end at presse, om jeg så må sige, styret i Beograd, for jeg bryder mig heller ikke om at skulle forhandle og have en underskrift af en mand som Milosevic. Men han styrer. Hvad andet valg har vi?

Jeg synes, at både hr. Holger K. Nielsen og hr. Søren Søndergaard skulle læse den udmærkede artikel, der var i Berlingske Tidende den 8. april 1999, hvor en, som jeg næsten kunne forestille mig de herrer må være bekendt med, nemlig Daniel Cohn-Bendit, som så vidt jeg husker er fra De Rød-Grønne og medlem af Europa-Parlamentet, siger: »Jeg er såret og dybt kranket over de hyklere, der på den ene side indrømmer, at de er chokerede over den etniske udrensning, men på den anden side vover at skyde skylden for optrapningen af den humanitære katastrofe på NATO og især den amerikanske djævel.«

Det er jeg enig i. Hvad andet skulle vi gøre i den situation, vi befinder os i? Hvor er det sølle bare at kritisere og kritisere og så være ude af stand til at stille noget andet op end nogle filosofiske betragtninger. Nu er det handling, det drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Hr. Jensby taler fuldstændig ved siden af. Hr. Søren Søndergaard stiller det helt relevante spørgsmål: Ville hr. Jensby have lavet den politiske aftale med Hitler?

Det er jo vældig fikst at puste sig op, som hr. Jensby gjorde før. Vi ved jo alle sammen, hvad det er for nogle grusomheder, der er sket. Vi tager alle sammen afstand fra dem. Når hr.

Jensby så siger, at man skal lave en politisk løsning og lovpriser det diplomatiske arbejde, så ved hr. Jensby udmærket godt, at så længe situationen er som i øjeblikket, bliver det med Milosevic.

Så siger hr. Jensby, at han tror på, man kan svække Milosevic militært, så generalerne gør oprør. Han tror på, at på et tidspunkt vil befolkningen gøre oprør. Han tror, han tror, han tror. Sandheden er, at bombardementerne har styrket Milosevic. Det er sandheden, og det er den virkelige fiasko i det her bombardement. Man troede, at man kunne svække Milosevic, men man har styrket denne Hitler gennem de her bombardementer.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Hr. Jensby omtaler et anerkendt folkeretligt princip om, at man ikke går efter at myrde statsoverhoveder. Ja, det vil jeg tro, det vil jeg tro. Det er sikkert et anerkendt folkeretligt princip, som alle statsoverhoveder vil gøre meget for at overholde. Det er bedre at bombe alle mulige andre. Så det skal såmænd nok passe. Derfor vil jeg da også godt vædde med hr. Jensby om, at medmindre Milosevic får et kyllingebeben galt i halsen eller falder i badeværelset, så er det om 5 år Milosevic, der endnu sidder på magten i Serbien, og han vil have den på baggrund af aftaler, han har indgået med det NATO, der i dag fordømmer ham så meget, kalder ham Hitler, og hvad ved jeg. Det er kendsgerningerne. Vi kan jo tage et væddemål om det.

Så vil jeg spørge hr. Jensby om noget helt andet. Som jeg sagde i min indledende tale, sagde hr. Anders Fogh Rasmussen til Jyllands-Posten forleden dag, at for 14 dage siden var der ikke folkestemning for indsættelse af landtropper, det var ikke politisk muligt, men hvis CNN's billeder havde gjort, at stemningen vender, så viser det, at NATO's strategi er rigtig. Jeg vil spørge hr. Jensby, om det citat er et udtryk for Venstres holdning.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg vil også gerne fritte hr. Jensby, om han er enig med hr. Holger K. Nielsen i, at Milosevic er blevet styrket af bombardementerne. Kan hr. Jensby se noget tegn på det? Hvor skulle de herrer Søren Søndergaard og Holger K. Nielsen vide det fra? Hitler havde jo også den uind-

skrænkede magt i Tyskland i 1944 og til begyndelsen af 1945. Var han styrket derved? Det er jo klart, at Milosevic har sit folk i et jerngreb, og der er et terrorregime over hele landet. Kan hr. Jensby se nogen tegn på, at Milosevic er blevet styrket?

Min opfattelse er den modsatte, og jeg vil være interesseret i at høre hr. Jensbys.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Jeg kan kun til hr. Holger K. Nielsen til slut sige, når hr. Holger K. Nielsen siger, at hr. Jensby tror og tror og tror, at ja, men jeg har da en holdning. Jeg kan da demonstrere, hvad jeg vil, og hvad mit parti vil. Det er mere, end hr. Holger K. Nielsen kan. Sådan er det, og mere har jeg sådan set ikke at tilføje.

Til hr. Søren Søndergaard vil jeg sige: Det er altid interessant at vædde med hr. Søren Søndergaard, det må vi klare. Men det, jeg i virkeligheden blev spurgt om, var, hvordan min holdning var til den sætning, hr. Anders Fogh Rasmussen er citeret for. Jeg er helt enig i den. Det er helt klart, at på det tidspunkt, hvor kampagnen startede, stod vel hele den vestlige verdens befolkning i stor tvivl om, hvad det var for noget. Men efterhånden som det går op for befolkningerne, hvad det er for et regime, Milosevic repræsenterer, og hvorledes han driver tusinder af mennesker i døden, tror jeg, at befolkningen bedre forstår, hvorfor det kan blive nødvendigt med en decideret landoperation. Det er ganske enkelt forklaringen, så derfor er jeg enig i det, min partiformand har sagt.

Hr. Melchior kender jo Det Tredje Rige bedre end jeg, jeg kender det fra historien. At hævde, at Milosevic er styrket, blot fordi hans brutalitet har taget til i omfang og karakter, er noget ganske andet. Han er svækket, dybt svækket, og bliver mere og mere svækket, ellers kan jeg forsikre hr. Søren Søndergaard og andre om, at så ville der være blevet skudt nogle flere fly ned. Der ville være en helt anden militær situation i Jugoslavien, hvis han ikke var dybt svækket, og hvilket land ville ikke være dybt svækket efter godt og vel 3 ugers bombardement? Sådan er det. Så jeg er enig med hr. Melchior: Han er dybt svækket.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Der er jo desværre forskel på at være militært svækket og så være ved magten. Man kan sag-

tens være militært svækket og alligevel holde sig ved magten og lave alskens ulykker. Hvis hr. Jensby har behov for et bevis, kan vi jo bare tage Saddam Hussein, som nu har overlevet bombardementer i 9 år og stadig væk sidder ved magten med alt, hvad det indebærer for oppositionen i Irak af tortur, fængslinger og forfølgelse. Tortur, fængsling og forfølgelse. Jeg synes helt ærligt ikke, det er en særlig agtværdig kamp at føre mod en, man betegner som Hitler, at man vil udsætte sig for, at han kan få lov at undertrykke videre i 9 år.

Så vil jeg bare sige tak for svaret omkring hr. Anders Fogh Rasmussen. Jeg synes, det var meget interessant. Jeg synes, det var interessant, at Venstre og åbenbart altså også andre var fuldstændig vidende om, at når man begyndte at bombe, så vil flygtningestrømmene komme, og når flygtningestrømmene så kom i titusind-, i hundredtusindvis, og folk døde af sult og kulde, og hvad de ellers døde af på vejen, så ville man via CNN få argumenter, så man kunne overbevise befolkningen om, at landtropperne skulle sættes ind. Jeg synes virkelig, det er en flot forklaring. Jeg synes, det er illustrativt for, hvordan man forsøger at vinde befolkningen for et krigsventyr, der ikke kan begrundes i sig selv.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det begynder jo at blive sådan et tilbageblik på historien, hvordan det nu gik under Anden Verdenskrig og sådan noget. Den store forskel for mig at se er altså, at vi under Anden Verdenskrig havde en situation, hvor de allierede var fuldstændig klar over, at i det øjeblik, USA gik ind i krigen, havde de gode muligheder for at få fjernet Hitler fra det tyske rige.

Men det, der er problemet her i Serbien og i Jugoslavien – og der synes jeg hr. Svend Aage Jensby tager fejl – er jo altså, at man ikke er sikker på, at man kan få fjernet Milosevic eller er sikker på, at man kan få fjernet de ledere, der var enige med Milosevic. Det er jo ikke sådan, at Milosevic står helt alene, og at han er en diktator. Efter Milosevic siger alle jo, at der kommer to, tre, fire, der har nøjagtig den samme holdning, og derfor synes jeg altså, hr. Svend Aage Jensby skylder en forklaring på, hvordan det kan være, at Milosevic skulle være så svækket.

Hr. Svend Aage Jensby siger, der ikke er skudt ret mange fly ned, og derfor er Milosevic

svækket. Hvem ved, hvor svækket det jugoslaviske militær egentlig er? Hvem ved, om beskydningen af de fly, der kommer ind over Jugoslavien, faktisk bliver gemt indtil en senere fase, til en landkrig. Hvem ved, om ikke serberne, ligesom de gjorde under Anden Verdenskrig, gemmer sig i bjergene, og på et tidspunkt bliver aktive, når der kommer landkrig? Det er der ikke nogen der ved, og det tror jeg heller ikke hr. Svend Aage Jensby ved, så derfor synes jeg nok, det er et stort brød, der bliver slået op, når man siger, at Milosevic er svækket.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Jeg vil lade det, hr. Søren Søndergaard sagde til sidst, blæse i vinden. Det fortjener det. Det er simpelt hen for sølle at antyde det, der blev sagt. Jeg synes, at det bare lige så stille fortjener at blive refereret i Folketingstidende.

Så vil jeg til hr. Skaarup sige: Jeg så tilfældigvis i onsdags de spørgsmål, hr. Skaarup havde stillet til udenrigsministeren. Et af spørgsmålene var bl.a. noget i retning af begrundelsen for, at Danmark nu havde indledt en angrebskrig mod Jugoslavien. Jeg tænkte ved mig selv: Hvad er det for noget?

Jeg har også tidligere i Det Udenrigspolitiske Nævn og i andre sammenhænge oplevet hr. Skaarups vurderinger af forsvarspolitiske, militærfaglige spørgsmål. Jeg har aldrig forstået dem, og derfor tror jeg, at vi lige så godt kan opgave at forklare hinanden, hvad vi mener. Jeg har den holdning, jeg har givet udtryk for.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det er jo meget, meget spændende og interessant for os, der sidder her i salen og stiller hr. Svend Aage Jensby spørgsmål, at hr. Svend Aage Jensby så i sine svar bare henviser til nogle spørgsmål, der blev stillet i onsdags et eller andet sted, og så kan vi begynde at diskutere det.

Det, det for os, der sidder her, og for dem, der interesserer sig for denne her debat, drejer sig om, er jo altså, hvad hr. Svend Aage Jensby bygger den tale, han holdt om, at Milosevic var svækket, på. Selv NATO er jo inde på, at Milosevic gemmer krudtet, gemmer sit antiluftskyts til et tidspunkt, der er mere fordelagtigt for ham. Selv NATO er også inde på, at Milosevic har regnet med denne her konflikt igennem lang tid, og at Milosevic har været

noget mere snu, end angriberne havde regnet med. Derfor synes jeg, det er meget højt, at hr. Svend Aage Jensby hæver sig, når han siger, at nu er Milosevic svækket.

Det er der faktisk ikke ret mange der ved noget om. Der er ikke ret mange pressefolk, der hverken fra serbisk side eller for så vidt fra den anden side får lov til at komme ind i området og se, hvad det egentlig er, der foregår. Derfor synes jeg nok, at hr. Svend Aage Jensby skulle gemme sine meget flotte militærvurderinger til et senere tidspunkt, og så kan vi se, hvad der rent faktisk sker.

Per Stig Møller (KF):

Verden har alt for længe ladet Serbien med Milosevic i spidsen tyrannisere Balkans lande og befolkninger. Området har de sidste 10 år været præget af blodige kampe på grund af hans storserbiske tilbøjeligheder.

Disse tilbøjeligheder lagde han allerede for dagen, da han i Kosovo i 1987 lovede det serbiske mindretal, at ingen skulle slå på en serber, hvorefter han gav sig til at slå løs på kosovo-albanerne, og i 1989 inddrog han så deres forfatningshjemlede autonomi.

Således startede krigen i Kosovo, og de kommer til at ende i Kosovo. Hans fremfærd i Kosovo fik slovenerne, kroaterne og bosnierne til at forlade Jugoslavien og erklære sig selvstændige, hvilket de så også blev med USA's og Vesteuropas hjælp og aftalen i 1995 i Dayton, som Milosevic først underskrev efter en bombe-kampagne og efter en russisk diplomatisk intervention.

Men netop Dayton betød afslutningen på kosovanernes fredelige kamp for autonomi. De opdagede da, at den ikke førte til noget, og det svækkede deres moderate leder Rugova og skabte forudsætningerne for UCK, den albanske befrielsehær. Denne hærs væbnede kamp førte så til optrapning af serbisk militær og til en skærpelse af undertrykkelsen, som kulminerede med hesteskoplanen til fordrivelse af alle albanere. Denne plan fik de tid til at sætte i værk i ly af de forlængede Rambouilletforhandlinger, som de kun deltog i på skrømt, og den satte de ekstra skub i under NATO's bombardementer.

Med fordrivelsen af albanerne brød de definitivt med den del af Daytonaftalen, der pålagde serberne at respektere menneskerettighederne i Kosovo, og de lod hånt om FN's resolution 1199 fra den 23. september 1998, der gav serberne besked på at indstille fjendtlighederne.

Resolutionen understregede faktisk nødvendigheden af at forhindre den truende humanitære katastrofe, og den fastslog udtrykkeligt, at forværringen af situationen i Kosovo betød en trussel mod freden og sikkerheden i regionen.

Serbien bøjede sig i første omgang for FN og NATO ved i efteråret 1998 at indstille kamp-handlingerne, men de gjorde det jo kun for at genoptage dem i dette forår, hvilket var til at forudse. Serbien havde fået et ultimatum, men Serbien så stort på det. De benyttede tiden til at forberede de definitive udrensninger.

Derfor var NATO nødt til at gribe ind, og NATO skal fortsætte med sin militære kampagne, indtil målet er nået, og målet er et autonomt Kosovo, måske endda et uafhængigt Kosovo, alt afhængig af det videre forløb.

I dette mål indgår selvfølgelig, at alle de fordrevne og flygtede kan vende tilbage til deres hjem, at Serbien trækker alle sine tropper og styrker af forskellig art ud, og at det internationale samfund rykker ind for at sikre Kosovos nye status og de hjemvendtes sikkerhed.

At Vesttyskland så netop nu fremsætter sit eget forslag til en løsning, forekommer ikke særlig fremmede for tilliden til, at NATO vil fortsætte solidarisk, til sejren over barbariet er hjemme, men heldigvis har regeringscheferne og udenrigsministrene jo vedtaget noget andet end det, tyskerne foreslog.

Det burde faktisk, og det siger jeg så til udenrigsministeren og til statsministeren, være muligt for regeringscheferne i EU- og NATO-landene at fremsætte deres forslag over for hinanden, før de fremsætter dem over for pressen. Signalforvirring får blot Milosevic til at fortsætte sin forbryderiske kamp for at genoprette middelalderens Storserbien.

Det er blevet fremført, at NATO bryder med folkeretten, fordi FN's Sikkerhedsråd trods resolution 1199 med dens meget kraftige ordvalg ikke vedtog aktionen. Men det kan altså ikke være sådan, at vi i Europa ikke kan sikre respekten for menneskerettigheder og fred i regionen, fordi det menneskerettighedskrænkende Kina ikke vil lade os gøre det i FN. Der indtræder en civil nødret. Vi kan ikke stå på en bakketop og se mennesker blive dræbt nede i dalen og så nøjes med opgivende at slå ud med armene og sukke over FN. I en sådan situation må vi altså reagere.

Derfor støtter vi Danmarks deltagelse i kampen, og vi takker de soldater, piloter og nødhjælpsarbejdere, der påtager sig opgaven i disse

og de kommende dage, uger og måneder, for vejen til målet kan godt blive lang, men den skal gås hele vejen igennem. Der er nemlig tale om den mest brutale fremfærd mod en europæisk befolkning siden Anden Verdenskrig. Der er tale om de værste uhyrligheder på europæisk jord siden 1945, og de overgås endnu kun af barbariet i Rwanda. De beretninger, som kommer til os om de serbiske uhyrligheder, bliver værre og værre, og krigsforbrydelserne hober sig op. Når dette er forbi, skal disse umennesker ikke gå fri. De skal dømmes af krigsforbryderdomstolen hver og en.

Men i mellemtiden skal vi lindre smerten og mildne ulykkerne for de ramte. Vi skal i EU og NATO give al den nødvendige hjælp, beskyttelse og tryghed til de fordrevne. Vi skal følge alle de opfordringer om hjælp, som kommer fra UNHCR. EU og NATO skal solidarisk og hurtigt give den støtte og hjælp, som Albanien og Makedonien måtte efterspørge. Og bagefter skal vi give al den nødvendige hjælp til genhusningen af de fordrevne og genopbygningen af Kosovo, der til den tid sikkert vil hedde Kosovo. Enhver, der pønser på at følge Milosevics eksempel, skal vide, at det kun fører til nederlag for dem selv og til sejr for de slagne.

I den kommende genopbygning skal EU spille en væsentlig rolle. Det er afgørende for en varig fred i området, at der kommer en økonomisk udvikling. Derfor er det en rigtig tanke at tilbyde Balkanlandene en stabilitetspagt, som gør det fordelagtigt at optræde fredeligt og sikrer en økonomisk fremgang, så der kommer perspektiv i freden, og at det bliver tydeligt for alle, at fredelig sameksistens er til fordel for alle, og at ufred kun er til skade for alle.

For at der skal komme en varig fred og udvikling ikke blot på Balkan, men i hele Europa, er det væsentligt, at Rusland inddrages både nu i forsøget på at få en afslutning på kampene og i den efterfølgende opfølgning af freden. De russiske nationalister skal ikke have held til at slå på de slaviske strenge, som de for resten glemte at slå på, dengang de invaderede Prag i 1968. Rusland skal inddrages i fredsprocessen og derefter i den fredsbeskyttende indsats.

Det er ligeledes væsentligt, at FN bliver en del af denne løsning. FN's generalsekretær har fremsat fem punkter, som vi er enige i, og som vi kan genfinde i EU's og NATO's politik i disse dage. Vi ser dem som et afgørende skridt til at få Rusland inddraget i arbejdet for at få stand-

set disse kampe og genindført civilisation i området. Men vi understreger, at der ikke bliver nogen varig fred uden genindførelsen af autonomi for Kosovo og måske endda som nævnt uafhængighed. Vi var ikke gået i gang med dette, hvis det ender med en aftale, som Serbien blot kan bryde igen, og det vil være tilfældet, lige så længe der ikke i det mindste er en international beskyttet autonomi.

Derfor lægger vi vægt på ordene i forslaget til vedtagelse her i Folketinget om, at Serbien skal efterleve både FN-resolution 1199 og Rambouilletaftalens krav om autonomi. Ethvert andet slutresultat vil være en sejr for Milosevic og derfor betyde, at de fordrevne og flygtede ikke vover at vende tilbage, og så står vi med et varigt flygtningeproblem med over 700.000 kosovoalbaniere, der skal indhuses rundt omkring i Europa, selv om det eneste, de ønsker, er at komme hjem. Men hvem tør vende hjem til et land, der før eller siden på ny kan komme under serbisk overhøjhed og myndighed?

Vi havde ikke sagt ja til at sende danske piloter og soldater til området, hvis ikke det var for at skaffe området en varig fred og befolkningen en frihed i tryghed. Derfor skal Milosevic ikke være i tvivl om, at NATO bliver ved, til målet er nået. Vi stopper ikke på en diplomatisk halvvej, og vi er rede til at sætte landtropper ind, når dette måtte være fornuddent, og det har sikkert været en fejl, at alle fra Clinton og nedefter har bedyret, at der aldrig kommer landtropper, for det har givet Milosevic vished for, at han i ro og mag kan forfølge fordrivelsen til den sidste kosovaner.

Nu er tiden tværtimod inde til, at NATO forbereder et troppekontingent, som er større end det, der allerede er forberedt. Hvornår det skal sættes ind, er ikke spørgsmålet i dag, men vi skal ikke komme i den situation, at vi får et diplomatisk politisk gennembrud, som vi desværre mangler styrkerne til at realisere og sikre på jorden. Derfor er vores anbefaling allerede nu at forberede de nødvendige tropper til sikring af freden og friheden i Kosovo.

Hvornår Milosevic så kommer til at møde dem, skal han ikke have noget at vide om. Og hvordan den endelige fredsstyrke skal være sammensat, skal afgøres af dem, der sikrer den endelige freds aftale, og herunder forhåbentlig Rusland.

Det er en alvorlig situation, Europa er kastet ud i. Det risikerer ikke at blive den sidste blodige situation, hvis NATO forfejer sit mål. Det

drejer sig i dag om kosovannerne, men hvem vil det i givet fald dreje sig om i morgen? Vi ved det ikke, men vi ved, at der kommer nye blodige morgener i Europa, hvis vi ikke spreder den nat, som har sænket sig over Kosovo, og skaber daggy for freden og friheden på Balkan.

Holger K. Nielsen (SF):

For 3 uger siden gik NATO i krig. Hvad der for 50 år siden var en ren forsvarsalliance, da man dannede NATO, er i dag blevet en militæralliance, som er gået i krig imod et andet europæisk land uden et FN-mandat og kun med det mandat, at NATO selv mener, at det er nødvendigt med en militær indsats.

Vi kender alle baggrunden. I årevis har Serbien undertrykt den albanske befolkning i Kosovo. Efter afslutningen af krigen i Bosnien er undertrykkelsen taget til med overgreb, etniske udrensninger, fordrevne mennesker, og hvad vi ellers kender af djævelskab i hele Balkantragedien.

Som en konsekvens af den serbiske undertrykkelse er der sket en tiltagende radikalisering af den albanske befolkning, hvor moderate albanere som Rugova har tabt indflydelse til mere yderliggående kræfter i UCK. Det er indlysende, at denne radikalisering yderligere har skærpet konflikten.

NATO startede bombardementerne efter sammenbruddet i Rambouilletforhandlingerne. Den albanske delegation havde skrevet under, men da den serbiske ikke ville acceptere den militære del, blev NATO fanget af sin egen retorik. Truslen om bombardementer havde hængt over hovedet på serberne siden sidste efterår. Nu måtte den realiseres – af hensyn til NATO's troværdighed, som det blev fremført. Retorikken blev gradbøjet: Det er ikke nogen krig, men kun en operation i en humanitær indsats. At den humanitære situation ville blive forværret, burde have stået klart dengang. I dag, 3 uger senere, ved vi bedre.

Der er fortsat en del mystik omkring Rambouilletforhandlingerne. Et af de dunkle punkter er, om der fra Vestens side blev vist tilstrækkelig fleksibilitet med hensyn til den fredsbevarende styrke. Det må stå klart, at det under alle omstændigheder ville være svært for serberne og russerne at acceptere en ren NATO-styrke på deres territorium.

Når det så siden er kommet frem, at NATO ville få vidtstrakt kompetence til at manøvrere i hele Serbien, er det ikke svært at forstå, at det

ville give nogle vanskeligheder. Det var et meget stærkt ultimatum, der blev stillet, og det var uansvarligt, at man gik i krig på det grundlag.

Hele spørgsmålet om selvstyre eller selvstændighed for Kosovo er mudret til i Rambouilletforhandlingerne. Hvis Vesten mener, at det vil give for stor ustabilitet i hele regionen at give selvstændighed til kosovoalbanerne, så må man sige det.

Men der er faktisk en kattelerm i Rambouilletforhandlingerne, hvor der efter 3 år åbnes mulighed for, at kosovoalbanerne kan få selvstændighed. Det sætter alle mulige negative reflekser i gang, ikke bare hos serbere, men også hos makedonere, hos andre i hele regionen, når den uklarhed ligger der. Og det giver nogle forventninger hos UCK, som måske på kort sigt kunne sikre deres støtte, men som under alle omstændigheder ville give problemer på længere sigt. Hvis Vesten mener, at der er basis for selvstyre, skal det siges.

Med andre ord, vi er ikke enige med dem, der påstår, at alle forhandlingsmuligheder var udtømt. Mere og mere tyder på, at stærke kræfter i NATO ville starte disse bombardementer af hensyn til NATO's troværdighed.

Vi har hele tiden advaret. Det er ikke NATO's opgave at indlede en krig. Situationen i Kosovo var alvorlig, serbernes fremfærd totalt uacceptabel, men derfra og så til at starte en krig er der et stykke. Allerede dengang påpegede vi, at bombardementerne ville gå ud over de flygtninge, man ville hjælpe. Det tør siges, at vi har fået ret i denne forudsigtelse. OSCE's observatører måtte trækkes ud. Alle vestlige journalister blev udvist. Der blev fri plads for de serbiske mordere til at gå i gang med den største etniske udrensning, vi har set siden Anden Verdenskrig.

Vi har set billederne af de fortvivlede mennesker. Vi har set den umulige situation for de hundredtusindvis af flygtninge, som er fordrevet til nabolandene, og vi ved, at der findes en endnu værre situation for de internt fordrevne flygtninge.

Vi siger ikke, at det er NATO, der er årsag til denne humanitære katastrofe. Vi siger, at der gennem bombardementerne er givet fri mulighed for, at de mest bestialske kræfter i Serbien er kommet til udfoldelse.

Dertil kommer, at det serbiske styre med Milosevic er blevet styrket gennem NATO-angrebet. Der findes bogstavelig talt ikke længere nogen opposition i Serbien. Der er blevet

en national samling, ikke mod Milosevic, men imod Vesten.

Hvis man skal svække eller vælte Milosevic, er det i sidste ende kun den serbiske befolkning, der kan gøre det. Og jeg er helt enig med dem, der siger, at vi i så fald burde have støttet den serbiske opposition på et meget tidligere tidspunkt. Vi burde have været meget mere opmærksom på de muligheder, der kunne ligge i at styrke den opposition, der trods alt var til Milosevic, men som efter alt at dømme ikke længere er der.

Vi står altså i en situation, hvor bomberne ikke har tvunget Milosevic til at acceptere fredsftalen, hvor han i stedet for har fået rum til at gennemføre den mest omfattende etniske udrensning siden Anden Verdenskrig, hvor han er blevet styrket internt i Serbien, hvor russerne i stadig større omfang er kørt ud på et sidespor, ud af den konstruktive rolle, de faktisk spillede i Paris, og hvor Vestens manglende evne til at håndtere flygtningesituationen giver risiko for en humanitær katastrofe og samtidig giver ustabilitet i nabolandene.

Hele NATO's strategi er bygget på en forudsætning om, at Milosevic ville give sig efter de første bomber. Man har fejlkalkuleret. Men det kan udvikle sig til en katastrofe, hvis man yderligere fejler ved at starte en landkrig. Det er lidt uklart, hvad der egentlig menes, når man diskuterer landkrig. Stort set alle, også her i Folketinget, er vel enige om, at man er nødt til at sætte en fredsbevarende styrke ind til sin tid – forhåbentlig inden så længe, men i hvert fald til sin tid.

Noget andet er de andre meldinger, som bl.a. statsministeren var ude med tidligere på ugen, hvor der er en teori om, at man kan svække serberne militært gennem bombardementerne og så i allersidste fase, hvor serberne er svækket, lave en forholdsvis begrænset landoperation. Jeg tror i og for sig, der er mange, der tænker sådan. Men der må man så gøre sig klart, at man fuldstændig ofrer de internt fordrevne kosovoalbaniere. Hvis man forestiller sig et bombardement, der varer måneder, for at svække serberne militært, så vil situationen for kosovoalbanerne blive helt, helt håbløs, mere håbløs, end den er i øjeblikket.

Dertil kommer, at det er naivt at forestille sig en begrænset landkrig. Serberne kender det her terræn. De har kæmpet tidligere imod tyskerne. Der er traditioner for at kæmpe imod en stor overmagt. Hvis man tror, det kan gøres ublo-

digt, uden store tab, som en lille begrænset operation, så er man naiv.

Derfor er der ingen vej uden om en diplomatisk løsning. Det er svært. Det kan forekomme umuligt, men det militære alternativ er endnu mere umuligt.

Der er politiske initiativer i gang. Det er positivt. Tyskland har fremlagt et fredsudspil; der var et EU-møde tidligere på ugen; FN's generalsekretær er i aktion og vigtigst: Noget tyder på, at russerne igen er kommet med i et positivt medspil. Vi håber det. Men et af de vanskelige punkter i forhold til russerne er, som jeg tidligere har været inde på under debatten her, sammensætningen af den fredsbevarende styrke.

Jeg vil godt sige det så klart, som det kan siges: En sådan fredsbevarende styrke skal selvfølgelig kunne fungere, men det er helt, helt håbløst at forestille sig, at det er NATO, der skal stå for det. NATO er den ene part i denne her konflikt. Alene af den grund ville det være umuligt at forestille sig, at der kan skabes tillid til, at NATO kan spille rollen som fredsbevarende styrke.

Når dertil kommer, at det er anstødsstenen i forhold til russerne – og formentlig også til serberne, men i hvert fald til russerne, som er nøgleaktørerne i det her, så bliver man nødt til at være fleksibel dér. Det vil være fuldstændig uansvarligt, hvis politiske forhandlinger om en fredsftale falder til jorden, fordi Vesten er så ufleksibel, så obsternasig med, at det skal være en NATO-styrke, at russerne ikke kan acceptere det. Dér bliver vi nødt til at være fleksible. Dér bliver vi nødt til at sige, at en politisk aftale er vigtig. Der skal være en fredsbevarende styrke, men det kan ikke være en NATO-styrke.

Men o.k., de politiske initiativer er vigtige. Vi støtter dem, og derfor håber vi på, at der kan komme en diplomatisk løsning på det her.

Jeg vil godt fremsætte følgende forslag til vedtagelse her i Folketinget:

Forslag til vedtagelse

»Regeringen opfordres til at støtte alle bestræbelser på at finde en politisk løsning på Kosovokonflikten og herunder fastholde Rusland som en vigtig partner i løsningen af konflikten.

I en politisk løsning skal der i særlig grad lægges vægt på, at

- der skal etableres en øjeblikkelig våbenhvile, hvor Serbien trækker alle militære og paramilitære styrker ud af Kosovo, hvor NATO standser bombardementerne, og hvor UCK stopper alle militære aktiviteter,
- der indledes straks en humanitær indsats i forhold til de internt fordrevne flygtninge i Kosovo,
- det skal i en fredsftale sikres, at alle fordrevne kosovoalbaniere kan vende tilbage i fuld tryghed,
- i forlængelse heraf indsættes en egentlig fredsbevarende styrke sammensat med bred accept,
- i forhandlingerne om Kosovos fremtidige status etableres en udbygget selvstyreordning inden for den jugoslaviske føderations rammer, og
- der forberedes en langsigtet plan for den økonomiske udvikling og politiske stabilitet i Sydøsteuropa.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 73).

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Hr. Frank Dahlgaard for en kort bemærkning og derefter hr. Per Stig Møller.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg vil gerne spørge hr. Holger K. Nielsen, hvad budskabet egentlig var i hans ordførertale. Det var lidt uklart. Det var det ikke fra konservativ side. Det var det ikke fra Venstres side. Det var det ikke fra regeringens side. Men hvad var egentlig budskabet fra SF? For mig er det uklart, men er det rigtigt forstået, at det er fred for enhver pris? Så må friheden og menneskerettighederne, selv de mest elementære menneskerettigheder, komme i anden række. Er det rigtigt forstået?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Per Stig Møller for en kort bemærkning og derefter hr. Søren Søndergaard.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jeg går ud fra, at SF og hr. Holger K. Nielsen går ind for en mindretalsbeskyttelse. Jeg går ud fra, at de også går ind for, at den autonomi, som Kosovo havde, skal de have tilbage igen. Jeg

går ud fra, at de ikke går ind for, at 10 pct. af befolkningen undertrykker 90 pct. af befolkningen. Og jeg går ud fra, at SF også kender og støtter og mener, det var fornuft, der var i FN's resolution 1160 fra 31. marts 1998 og opfølgingsresolution 1199 fra 23. september 1998.

Der ville FN med alt det, der ligger bag FN – og her var Rusland og Kina med – nogenlunde det samme, som SF appellerer til i dag.

Hvordan tror SF egentlig, at det, som Rusland og Kina og hele verden i hele året 1998 ikke kunne få Serbien til, kan nås med diplomatiske midler, som SF gerne vil? Det ville jeg også helst. I marts 1998 beder man om, at man skal sørge for en politisk løsning. I september 1998 siger man, at der er en overhængende katastrofe, hvis ikke det sker. Og man siger politisk løsning: at folk skal vende hjem til deres områder, alle i befolkningen skal behandles lige osv., alle disse gode ting. Hvorfor tror SF, at SF's forslag til vedtagelse er stærkere end disse to resolutioner fra FN med Kina og Rusland bagved? Hvad vil SF gøre, hvis ikke man bøjer sig?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

På mange måder er vi jo enige med SF i holdningen her, ikke mindst den meget stærke betoning af vigtigheden af at støtte oppositionen i Serbien, den demokratiske og ikke-nationalistiske opposition, for at få gjort op med Milosevic. Det synes vi er en fuldstændig rigtig politisk linje, og hvis den var blevet fulgt noget tidligere, havde situationen i dag set meget anderledes ud.

Men der er jo også ting, der skiller. Det, jeg ikke kan forstå, er, hvorfor SF på det punkt, der hedder kosovaalbanernes ret til selvbestemmelse, har givet sig over for vestmagterne og NATO og det danske Socialdemokrati og så mange andre og accepteret, at kosovaalbanerne ikke skal have ret til selvbestemmelse, idet hr. Holger K. Nielsen i det forslag til vedtagelse, han læser op, lægger vægt på, at det skal dikteres, at det skal være selvstyre inden for rammerne af Jugoslavien. Hvorfor skal kosovaalbanerne ikke have den demokratiske ret ved en folkeafstemning at træffe beslutning om, hvor de vil høre til? Er det ikke en fundamental ret? Jeg synes ikke, at SF på det punkt skulle give sig over for NATO og EU og den danske regering.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Hr. Holger K. Nielsen sagde: NATO er jo part i konflikten, og derfor kan NATO ikke være en del af en fredsbevarende styrke. Dermed mener hr. Holger K. Nielsen vel ikke NATO som organisation, men de 19 medlemmer, der står bag. Hvis ikke det er for meget at forlange, men det er det vel ikke, vil jeg godt have et bud på, hvem der så skal stille den fredsbevarende styrke, således at den har den fornødne styrke, og således at den virker troværdig, så de hundredtusindvis af mennesker, der er fordrevet, overhovedet tør vende hjem. Vi har set, hvad der skete i Srebrenica og andre steder, hvor der var organisationer, hvis kommandostrukturer ikke var fornødent effektive. Hvem skal stille den styrke, og hvor stor forestiller hr. Holger K. Nielsen sig den skal være?

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Hr. Frank Dahlgaard forstod ikke budskabet. Jeg ved ikke, om det måske skyldes mig. Det kan også skyldes, at hr. Frank Dahlgaard ikke hørte ordentligt efter. Ellers kan han jo læse det forslag til vedtagelse, som jeg har fremsat, og som er essensen i en politisk løsning, som vi mener det er nødvendigt at forhandle, fordi det militære svar ikke duer i det her.

Hr. Per Stig Møller spørger: Hvad vil SF, hvis serberne ikke bøjer sig? Man har forsøgt med alle de her politiske løsninger. Mit svar er, at man er nødt til at fortsætte forhandlingerne. Problemet er, at der er ingen militære svar på det her. Der er ingen militære svar på det, og hvis man tror, der er det, bliver man indskibet i et militært engagement, som dels vil forværre situationen, dels vil fuldstændig umuliggøre politiske løsninger og dels risikere at give nogle helt, helt nye spændinger, hvor noget af det, vi kan frygte, er, at den slaviske verden ligesom forener sig i forhold til Vesten. Altså der er så mange faremomenter i den yderligere militære optrapning, som gør, at vi er nødt til at fortsætte det diplomatiske pres. Og vores påstand er, at forhandlingsmulighederne ikke er udtømt.

Hr. Søren Søndergaard spørger: Hvorfor skal kosovaalbanerne ikke have lov til det? Jamen man kan da godt sige, at det burde de have lov til. Men der er altså i hundredvis af befolkninger i hele verden, der ikke har selvstyre i den forstand. Nationale grænser er trukket ret tilfældigt i Afrika, i Asien, i Europa også. Jeg har

ikke noget imod, at man holdt en ny Wienerkongres og tog en diskussion om grænsedragninger i hele Europa, men jeg synes, det er vigtigere at tale om politiske rettigheder i stedet for at skulle til at ændre grænser, ikke mindst når vi ved, at grænserevisioner i hele Balkan risikerer at eksplodere i slagteri, i vold, i militær, i en udvikling, som man slet ikke kan styre.

Det har tidligere grænserevisioner i Balkan faktisk været udtryk for. Tænk på Makedonien. Der er jo et meget stort albansk mindretal i Makedonien. Vi risikerer, at Makedonien bliver splittet midt over, at en ny borgerkrig udvikler sig dér, at det breder sig til resten af Balkan og resten af Europa. Vil man risikere det for nogle grænserevisioner?

Er det så ikke vigtigere at fastholde kravet om politiske rettigheder, demokrati, selvstyre? Jeg er fuldstændig enig i, at det er uacceptabelt, at serberne undertrykte albanerne, at man fjernede det selvstyre, som man havde frem til 1989. Tilsvarende med kurderne. Man kan sige: Bør kurderne ikke have deres egen stat? Jo, det burde de ideelt set, men også i den situation er det måske lige så vigtigt, at man satses på politiske rettigheder, og også alle de andre steder i hele verden, hvor der er det her problem.

Til sidst vil jeg sige til hr. Jensby, som spørger, hvilken styrke man så kan forestille sig blive sat ind, at den diskussion skal vi have. Han nævner Srebrenica og situationen dér, hvor FN-tropperne ikke kunne klare det. Det skyldtes altså også, at der var en underprioritering af ressourcer. FN's generalsekretær havde stillet et krav om, jeg tror, 50.000 soldater. Deraf fik han ca. 7.000. Der blev ikke givet ressourcer nok til de FN-tropper. Det er én ting. Det er historie.

Det, der er afgørende nu, er, at man involverer Partnerskab for Fred, Rusland, europæiske ikke-NATO-lande – også måske visse NATO-lande, det vil jeg ikke udelukke, men så man får en sammensætning af denne her styrke, som også giver politisk tillid til, at den kan løse de nødvendige opgaver.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Vi er helt enige om, at kampen for demokratiet er utrolig central, men det er jo en begrænsning på demokratiet at sige, at hvis man bruger det til noget bestemt, så må man ikke. Hvis man f.eks. bruger det til det bestemte, der hedder at skabe sin egen stat inden for det territorium, man dominerer, så må man altså ikke gøre det.

Det er en begrænsning på demokratiet, og derfor mener jeg, at det er et demokratisk krav at arbejde for selvstændigheden.

Dér, hvor jeg måske er uenig med hr. Holger K. Nielsen, er i spørgsmålet om, hvorvidt man kan skabe stabilitet ved hjælp af en beslutning. Det er rigtigt, at der er en risiko for ustabilitet, hvis man får en selvstændig Kosovostat, men prøv at se, hvor meget ustabilitet det har skabt, at man ikke har haft en selvstændig Kosovostat. Det har virkelig skabt ustabilitet.

Derfor er det afgørende, at hvis vi ønsker stabilitet, så bliver vi nødt til at lade folkene selv bestemme. Hvad er grunden til, at vi har haft en relativt stabil situation i det dansk-tyske grænseland efter Første Verdenskrig? Jeg mener, der er én central grund, og det er, at man fik trukket nogle linjer, som folk accepterede, fordi det var en demokratisk beslutning, selv om der stadig væk var mindretal på den ene og den anden side, og de skulle have rettigheder.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jeg vil også godt bore lidt i, hvad hr. Holger K. Nielsen egentlig vil. Hvis Kosova skal være en autonom republik – og vi var enige om, at de 10 pct. ikke skal styre de 90 pct. – og hvis de 90 pct. så om en 3 års tid f.eks. vedtager et selvstændigt Kosovo og erklærer det, så går jeg ud fra, hr. Holger K. Nielsen vil acceptere det.

Det er jo det, der ligger i Rambouilletaftalen, at man om 3 år skal kunne afgøre sin endelige placering, præcis som de i Tjetjenien, efter at de fik fred, inden for 4 år skulle afgøre, om de ville være en del af den russiske føderation eller ikke ville være en del af føderationen.

Det er en misforståelse at forestille sig, at fordi Serbien i 1912 erobrede Kosovo, så har de evig ret til det. Skal en enkelt historisk erobring betyde, at befolkningen skal være undertrykt i al evighed? At de så også havde det i 200 år i middelalderen, giver dem jo heller ikke ret til det. Jeg går heller ikke ud fra, at hr. Holger K. Nielsen mener, vi har ret til den estiske befolkning eller nødvendigvis til befolkningen i Skåne, Halland og Blekinge.

Jeg går ud fra, at hvis man vil respektere kosovanerne, må man også respektere, at de har ret til selvstyre og derefter at afgøre deres egen situation. Det må være det, det hele drejer sig om, at 90 pct. får lov til at afgøre deres forhold, og Milosevic skal ikke påføre dem, hvordan de skal leve. Det er det, han har prøvet på. Det er

det, FN har prøvet at standse, og det er ikke lykkedes gennem FN's resolutioner, og det vil heller ikke lykkes gennem SF's forslag til vedtagelse. Det lykkes kun ved fasthed.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Det er klart, at både hr. Søren Søndergaard og hr. Per Stig Møller rejser et meget vigtigt principielt spørgsmål, og jeg kan da ønske, at det alle steder var som i Sønderjylland, hvor man på forbilledlig vis fik løst nogle problemer, og hvor den danske linje også efter Anden Verdenskrig var, at vi ikke skulle have en grænserevision, fordi befolkningen i Sydslesvig ikke ønskede at komme til Danmark.

Det var det, som der var en masse polemik om her i Folketinget med regeringsfald og det hele, hvor Knud Kristensen ville have en grænserevision, men hvor vi sagde: Nej, vi har den gamle politik. Det er folk med selvbestemmelsesret, der skal bestemme. Det er en fornuftig politik, jeg er helt enig, men Balkan kan bare ikke overføres til det her, ikke uden videre. Jeg ville ønske, at det kunne.

Alle erfaringerne fra Jugoslaviens opløsning viser, at man skal være utrolig forsigtig med at gå ind og ændre på grænserne, og en løsrivelse af Kosovo ville være en grænserevision i forhold til det nuværende Jugoslavien, og derfor synes jeg, vi skal have et perspektiv i baghovedet, der i stedet for hedder mere selvstyre, demokrati, udfoldelse af politiske, demokratiske, kulturelle rettigheder.

Så kommer hr. Per Stig Møller og spørger: Skal man ikke altid have lov til at kunne løsrive sig? Men hvad med de albanere, der bor i Makedonien? Skal de ikke have lov til det? Hvad med de russiske mindretal, der bor i de baltiske lande? Bør de ikke have lov til i de områder, hvor de bor, at sige: Vi vil tilbage til Rusland? Hvad med baskerne? Skal de ikke have lov til at løsrive sig fra Spanien?

Der er jo fantastisk mange nationale mindretal her i Europa. Hvis vores udgangspunkt er, at vi skal løse disse mindretalsproblemer gennem grænserevisioner, så skal vi enten have en ny Wienerkongres – o.k., så kan vi gøre det, men det er en ganske kompliceret affære – eller konsekvensen bliver de borgerkrige, vi har oplevet i Jugoslavien. Og dér siger jeg, at på trods af alle de principper, og sådan set rigtige principper, som både hr. Søren Søndergaard og hr. Per Stig Møller opstiller, så foretrækker jeg, at

man har en politik, som stopper slagterierne. Det er det afgørende for mig.

Lad os tage Daytonaftalen som et eksempel. Daytonaftalen er på mange måder uacceptabel politisk set, moralsk set, men den stoppede krigshandlingerne. Og jeg tror, at man er nødt til at have en tilsvarende pragmatisk tilgang til det her. Kosovoalbanerne skal have deres selvstyre. De skal mindst have det selvstyre, de havde frem til 1989, ingen tvivl om det, men man er også nødt til at finde en løsning, der sikrer stabiliteten i hele regionen.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Per Stig Møller for en kort bemærkning og hr. Frank Dahlgaard efterfølgende.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Hr. Holger K. Nielsen har da ret i sin bekymring omkring Balkan, der jo altid har været en krudttønde, og hvor grænserevisioner er blevet lavet af stormagterne i 1878 og 1912, og det har man så ikke været tilfreds med i befolkningerne. Nu er der vel tale om, at 90 pct. af de mennesker, der bor i Kosovo, gerne vil have lov til at have selvstyre. De vil oven i købet også have lov til at have uafhængighed. Og så siger verden til dem: I kan få selvstyre. Og så kan de senere træffe en anden beslutning.

Så siger hr. Holger K. Nielsen: Hvad så med mindretallene alle andre steder? Jamen der er altså en misforståelse af mindretal her, for kosovoalbanerne er ikke i mindretal i Kosovo. De har altid boet i Kosovo. De er så i kraft af en erobring i 1912 blevet underlagt en større stat, som hedder Serbien. Det vil sige, at de er selvfølgelig i mindretal i FRY, det er klart, men de er jo i flertal i det område, de altid har boet i, og som blev besat i 1912, en besættelse, de aldrig har accepteret, og som serberne heller ikke har accepteret. De har prøvet i 1920'erne og i 1940'erne og i 1950'erne at fordrive albanerne, så der har aldrig nogen sinde været accept af denne erobring, og det er det, vi så ikke kan sige skal være sådan for evigt.

Det var også derfor, de blev skuffet over den Daytonaftale, hr. Holger K. Nielsen nævnte, for de blev glemt i den. De har appelleret til os alle sammen om at huske dem, for ellers kunne de ikke klare det fredelige arbejde for at sikre autonomien. Der blev de kun husket for menneskerettighederne, der skulle respekteres, og det er dem, der ikke er blevet respekteret.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Frank Dahlgaard for en kort bemærkning, hr. Søren Søndergaard og fru Pernille Frahm.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jamen det er jo mystisk med SF, og hvad de mener om denne her ulykkelige konflikt. Hr. Holger K. Nielsen har fremsat et forslag til vedtagelse, der taler om en diplomatisk løsning. Jamen er det ikke sådan, at man har forhandlet og forhandlet og forhandlet og forhandlet med diplomater og politikere i lange baner i uger og måneder og år. Og det har ikke hjulpet, for vi står over for en forfærdelig person og et forfærdeligt styre, som helt tydeligt kun forstår et sprog: Rå, militær magt, og så er vi altså nogle, der er klar til at tale det sprog for at stoppe de forfærdelige ting, der sker dernede.

Vi er ikke naive og tror, at man kan blive ved med diplomati og forhandlinger. Det har jo været forsøgt og forsøgt, selvfølgelig, og så må man gå videre. Der er ingen, der ønsker en forfærdelig krig, men der er nogle, der åbenbart ønsker at køre friløb.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg mener sådan set, at hr. Holger K. Nielsen vender tingene en lille smule på hovedet, fordi han fremstiller det, som om der først var selvstændighed, og så kom borgerkrigen, men det er jo ikke sådan, virkeligheden har været i nogle af de eksempler, som hr. Holger K. Nielsen så udmærket nævner, på Balkan. Den har tværtimod været lige omvendt. Først kom borgerkrigen, og så kom selvstændigheden.

Og det problem, som jeg synes, hr. Holger K. Nielsen ikke forholder sig til, er: Hvad nu, hvis det internationale samfund laver en flot, forkromet aftale for Kosova, som indebærer selvstyre, og så kosovaalbanerne siger: Det var pænt af jer, men vi siger nej tak, for vi vil ikke have selvstyre, vi vil have selvbestemmelse. Og hvad nu, hvis de oven i købet sætter magt bag det krav, som PKK har gjort i bjergene, i hvert fald en overgang, indtil de opgav kravet? Kan vi så bringe os i den situation, at det internationale samfund skal sætte styrker ind for at imødegå kosovaalbarnes krav om selvbestemmelse?

Jeg går ikke ind for et selvstændigt Kosova. Jeg mener, løsningerne på Balkan skal være meget bredere. Jeg mener, man skal have en Balkanföderation, som jeg også sagde i mit op-

læg, men jeg mener kun, vi kan komme i den retning, hvis vi giver folkene ret til selvbestemmelse, præcis ligesom det nye socialistiske styre i Rusland gjorde efter den russiske revolution, hvor man gav Finland retten til at bestemme, hvad de ville. Det mener jeg er en helt afgørende hjørnesteen i socialistisk politik, uanset om man selv mener, at det burde være anderledes eller ej.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Jeg får bare lyst til at minde hr. Per Stig Møller og hr. Søren Søndergaard om, at den dansk-tyske grænse i Sønderjylland blev trukket efter mange og lange forhandlinger mellem de to involverede stater, og det var en gensidig aftale og en gensidig forståelse. Det var med andre ord ikke som et resultat af et ultimatum, at man fik ret til at lave en folkeafstemning i Sønderjylland, det var som et resultat af en forhandling.

Deri ligger – til hr. Frank Dahlggaard – jo netop forskellen på, hvad vi mener, situationen er i forhold til serberne, og hvad vi mener, situationen var dengang. Det har ikke været en forhandling, man har haft. Det har været et ultimatum: Enten tager I Rambouilletaftalen som den ligger, eller også... Der er en forskel.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg må gøre fru Pernille Frahm opmærksom på, at indlægget skal være rettet til den sidste ordfører. Det er som bekendt hr. Holger K. Nielsen, der har ordet nu, og derefter kommer hr. Per Stig Møller. Jeg synes, hr. Holger K. Nielsen skal have lejlighed til at svare.

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg synes egentlig, at vi nærmer os hinanden, også hr. Søren Søndergaard og jeg.

Jeg er fuldstændig enig i, at et perspektiv kunne være en Balkanføderation, og jeg tror også, at det vil være nødvendigt, at en sådan kommer med i EU på et eller andet tidspunkt. Det vil også stabilisere situationen. Spørgsmålet er så, hvordan vi når til den situation, hvor man lærer dernede, at man samarbejder i stedet for at man slås med hinanden.

Der kan man sige, at selvbestemmelse, selvstyre, er et vigtigt element, men hvis der er et perspektiv, der hedder selvstændighed – og det var jo også noget af det, der gav problemer i forhold til Rambouilletaftalen, den her 3-års-

regel, som hr. Per Stig Møller var inde på, hvor der i hvert fald er uklarhed, hvor der er en kattelem i forhold til selvstændighed, som har givet store vanskeligheder i forhold til serberne – så er det bare, at jeg siger, jamen i stedet for at forkludre denne proces, ved at man har selvstændighedsperspektivet, og det har forkludret det, og det vil forkludre det, er det så ikke vigtigere, at vi starter et sted og fra det sted siger: Mere selvstyre, flere demokratiske rettigheder, i større grad lov til, at man kan udfolde sig kulturelt, politisk. Det mener jeg altså.

Og derfor ligger der et perspektiv i, at Kosovo bliver en del af Den Jugoslaviske Føderation, ikke af Serbien, men af Jugoslavien, at Kosovo får vidtstrakte politiske rettigheder, og at det så kobles sammen med en generel stabilitetspagt for Balkan med mindretalsrettigheder, med økonomisk udvikling, et perspektiv med EU-medlemskab, således at man får en positiv proces i gang i stedet for en negativ proces.

Jeg er meget nervøs for, at selvstændighedsperspektivet sætter en negativ spiral i gang med det samme, så man ikke kommer ud af stedet.

Så lige en enkelt ting omkring anerkendelserne i Restjugoslavien. Jeg mener bestemt, at den hovedløse anerkendelsespolitik, specielt i forhold til Bosnien, hvor man overhovedet ikke havde sikret det serbiske mindretal deres rettigheder, var en katastrofe, og hvor de af den grund på forhånd var negative i forhold til det. Det vil sige, hele anerkendelsespolitikken, hvor man ikke havde taget højde for mindretalsproblemerne, var katastrofal i forhold til den senere udvikling og har været et selvstændigt bidrag til, at det hele er eskaleret.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Per Stig Møller for den sidste korte bemærkning til SF's ordfører. Det er reglerne, hr. Per Stig Møller.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Det er reglerne, og dem bøjer jeg mig naturligvis for.

Jeg vil bare godt sige: Forleden dag hørte vi, at Montenegro meddelte, at hvis Serbien meldte sig ind i Den Russiske Føderation, ville Montenegro melde sig ud af Den Jugoslaviske Føderation. Konsekvensen af det, hr. Holger K. Nielsen siger, er altså, at så skulle man tvinge Montenegro til at blive i Den Jugoslaviske

Føderation. Det ville ikke være noget særlig smukt træk af SF.

Og til fru Pernille Frahm skal jeg sige, at Tyskland løb altså fra et løfte om folkeafstemning i Sønderjylland, og de blev faktisk først tvunget til at respektere det gamle løfte om folkeafstemning efter en verdenskrig. Ellers havde de ikke holdt det.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Holger K. Nielsen, og derefter kan vi vist gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen jeg vil godt lige komme med en generel kommentar i forlængelse af denne her debat, og det er, at jeg synes, der er sådan en del dobbeltmoral i al den her snak om selvstændighed for Kosovo.

Hvor er man henne, når man taler om kurdernes situation? Vi ved udmærket godt, at der er en tilsvarende undertrykkelse af det kurdiske mindretal i NATO-landet Tyrkiet. Hvornår har vi hørt hr. Per Stig Møller tale om, at man skal bombe Tyrkiet for at tvinge tyrkerne til at overholde kurdernes rettigheder?

Hvad med palæstinenserne? Hvem er det, der konsekvent har støttet deres kamp for både selvstyre og også deres egen stat? Er det hr. Per Stig Møller? Er det de borgerlige partier, som her i dag puster sig op og taler om Kosovos selvstændighed? Nej, det er det ikke, det er venstrefløj, der konsekvent har gjort det.

Så jeg vil sige, at i hele debatten om selvstyre, selvstændighed, mindretalsrettigheder synes jeg, at det er betegnende, at her har man fundet en sag, og den har efter min vurdering meget at gøre med, at det er NATO, der skal involveres. Der har man fundet en sag, som man kører sig op på alle de andre steder, hvor NATO har meget i klemme, f.eks. i NATO-landet Tyrkiet, der fuldstændig på tilsvarende vis undertrykker kurderne, som vi har set her.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Peter Skaarup som ordfører.

Peter Skaarup (DF):

Ja, grunden til, vi står i dag og taler om de her ting, er jo ufreden i Kosovo, og det er bl.a. Milosevic og andre folk dernede, der virkelig er nogle banditter. Og det er vores opgave, også i det danske Folketing, kraftigt at markere over

for sådanne folk, at der altså er nogle grænser for, hvad man vil acceptere.

Jeg forstår godt, at der er mange her i Danmark, også mange i Folketinget, der siger, at nu kan det være nok med ham, nu skal han have nogle bomber i hovedet, og nu skal vi erobre hans land og løbe ham over ende, fjerne ham fra magten. Jeg forstår udmærket godt, at der er mennesker, der gør det.

Men det, vi bare skal tænke på, når vi træffer beslutninger her på Christiansborg og som politikere, er: Hvad bliver så udfaldet, ikke lige nu, men om nogle måneder, om et halvt år, om nogle år frem i tiden? Hvordan vil det så gå? Vil vi opnå nogle mål, vi sætter os, om at svække Milosevic, tage magten fra ham? Vil vi opnå nogle mål om at stoppe udrensningerne, sørge for et selvstyre i området. Vil vi det?

Det er det store spørgsmål, som jeg og Dansk Folkeparti stiller her i dag. For kan vi opnå de mål, som NATO og det internationale samfund har stillet op, vil det selvfølgelig være godt, men kan vi med militære midler opnå de mål? Det er et stort spørgsmål, som det ikke tyder på kan lade sig gøre.

Vi har jo set, at fra det tidspunkt, man startede med den bombekampagne, militære intervention eller krig, som jeg vil kalde det – der er mange ord for det – er der to ting, der er gået lige modsat af det, som var målet med det.

Punkt 1: Milosevic står stærkt. Punkt 2: flygtningesituationen er gået fra at være overskuelig til at være fuldstændig uoverskuelig. Også således at vi jo i Danmark her senere i dag skal behandle et udkast til en særlov, som regeringen har fundet nødvendig for at afhjælpe flygtningesituationen, og det mener regeringen så åbenbart skal ske her i Danmark, modsat de bestræbelser som Dansk Folkeparti bl.a. har gjort sig på at støtte den nødhjælp og de flygtningelandsbyer, man har kunnet oprette lokalt i nærområdet.

Så konsekvenserne af bombningerne kan man diskutere, men udfaldet fra det tidspunkt, hvor man startede, og til situationen nu, kan man ikke diskutere. For situationen nu er altså, at vi står med et meget, meget stort flygtningeproblem, og at Milosevic står stærkt.

Og så kan hr. Svend Aage Jensby jo godt stå heroppe på talerstolen og mene, at han er svækket, men det er der faktisk ikke ret mange, der ved noget om, og han har i hvert fald under alle omstændigheder formået at overleve på en

helt anderledes måde, end NATO havde regnet med, da man gik ind.

Man havde regnet med, at det var noget, der gjorde ondt, men spørgsmålet er bare, om Milosevic ikke har trukket følehornene til sig, måske har gravet nogle af sine våben ned, måske venter på en landkrig, som jo alt tyder på, der kommer, og så slår til mod de her stakkels blandt andre danske soldater, som skal ned og kæmpe i et nyt Vietnam i Europa.

Det er det store spørgsmål. Derfor skal jeg sige, at Dansk Folkeparti er fuldstændig enig i de resolutioner, der er vedtaget i FN; at man skal få Milosevic til at trække følehornene tilbage, han skal stoppe de serbiske udrensninger, han skal stoppe den krigsindsats, der har været i området, og han skal sørge for, at flygtningene kommer tilbage, hvor de kom fra. Men det store spørgsmål, vi stiller os her i dag, er, om den krigsindsats, som vi har ydet, faktisk ikke har gjort lige det modsatte af det, som vi egentlig gerne ville med den.

Så har vi spørgsmålet om, hvordan vi så kan løse det her, og kan det eskalere yderligere, hvis ikke vi får det løst meget hurtigt. Og man kan godt frygte, at blandt andre russerne vil være i en situation, hvor deres allierede, som Serbien/Jugoslavien er, bliver angrebet af NATO-tropper, af NATO-styrker, med luftbombardementer, og der kan man meget vel frygte, at Rusland vil involvere sig i en konflikt som den her på en helt anden måde, end vi har set det indtil nu.

Man kan meget vel tænke sig, at der vil være støtte at hente fra serbisk side fra Rusland både med henblik på forsyninger af våben, med henblik på forsyninger af brændstof osv. osv. Og så er vi altså ude i en brandfarlig situation, hvor det startede med, at NATO og blandt andre vi troede, at vi i løbet af kort tid kunne rende en nation over ende, hvor vi altså så kan komme i en situation, hvor Rusland går ind i krigen, og hvor vi er helt ude i en helt anderledes utryk situation, også for Danmark og NATO. Det vil være så uønskeligt, som det kan være, og derfor er det en meget farlig vej, man går.

Spørgsmålet er jo også, at når nu man kommer og siger til Danmark: Nu skal I altså ud over de her F-16-fly, I har sendt af sted, der er nede i området, sende fire mere, som skal indgå i styrken, så kan jeg jo ikke se anderledes, end at det er et svaghedstegn. Hvorfor har man ikke fra starten gjort sig klart, hvad der skulle til for

at løse det her militære problem, som man havde?

Er det ikke, fordi man i virkeligheden ikke havde regnet med, at Milosevic var så stærk, som han var, og ikke havde regnet med, at denne her kampagne eller denne her krig faktisk ville gøre ham endnu stærkere?

Det er klart, og man kunne have sagt sig selv fra start, at Milosevic jo ikke bare er en, der fyrer alt sit krudt af, fyrer alt sit artilleri af mod fly og andre ting, der kommer ind i området. Nej, han har gemt det, og han venter måske på en fremtidig situation. Derfor er det farligt, og da er den her konflikt forløbet så lang tid, som den kommer til.

Der er jo ikke nogen her i dag, heller ikke Socialdemokratiets ordfører, fru Helle Degn, der har kunnet sige, hvornår der skal landstyrker ind, om der skal landstyrker ind, modsat i øvrigt hendes partiformand, statsministeren, som mener, at der skal landstyrker ind på et tidspunkt. Og derfor er det en farlig vej at gå, når regeringen ikke er mere afklaret, end den er.

Vi har også set, at regeringen på et tidligt tidspunkt i oktober, efter vi havde vedtaget beslutningsforslaget om at sende F-16-fly af sted, mente, at nu måtte man nok også sige, at det nok blev nødvendigt med landstyrker på et tidspunkt. Senere hørte man så fra statsministeren her omkring påske, at det skulle der ikke, og det ville man slet ikke diskutere. Nu her i tirsdags mener statsministeren, at der skal landstyrker ind på et tidspunkt for at løse konflikten.

På samme måde med flygtningesituationen. I oktober fastholdt statsministeren, at der ikke var udsigt til, at bombardementer overhovedet ville medføre en nævneværdig flygtningestrøm. Det gjorde han over for Folketinget i de svar, han gav på vores spørgsmål fra Forsvarsudvalget i forbindelse med behandlingen af beslutningsforslag nr. B 4.

Efterfølgende har det altså vist sig, at der er en meget, meget, enorm flygtningestrøm, som også regeringen selvfølgelig har skullet tage hånd om. Og det har vi støttet. Vi har stemt for alle de tiltag i Dansk Folkeparti, som har gjort, at man har kunnet hjælpe flygtninge i nærområdet.

På et tidspunkt var statsministeren så ude med at sige, at nu kunne man altså sige med sikkerhed, at man kunne afhjælpe situationen i nærområdet. Det var også omkring påske.

Dagen efter var situationen den, at statsministeren sagde, at det kunne man ikke, og man måtte tage imod et større kontingent – måske ligesom Norge – her i Danmark. Og nu siger UNHCR så, at der ikke bliver behov for det lige foreløbig.

Altså det er en slingrekurs, og det tyder altså på, at regeringen ikke fra start har gjort sig klart, hvad det var, man gik ind til, da man startede det her.

Et ekstra problem, som vi ser det, er jo altså, at hvis det her – og alt tyder på det – udvikler sig til en landkrig, så skal Danmark sende mange flere soldater af sted. Så vil vi jo sige ja. Regeringen vil sige ja til at sende flere soldater af sted til Kosovo for at rende serberne – hvad man tror man kan – over ende, men da er det så, det store spørgsmål er: Vil danske soldater på det tidspunkt være lige så motiverede som serberne, der bliver forsøgt rendt over ende i en krig som den?

Det tror vi ikke på. Vi tror, at utroligt mange danske soldater er meget optaget af vores forsvarsvilje, altså vores vilje til at forsvare Danmark og NATO, men det her er jo ikke NATO, der er tale om. Det her er jo out of area – det er uden for NATO-området, og det er ikke et NATO-land, man forsvaret. Serbien er ikke et NATO-land, Kosovo er ikke NATO-land.

Så derfor er det en leg med ild, det, man gør, fordi den store forsvarsvilje og den opbakning bag NATO, der er og heldigvis har været i Danmark, sætter man på spil, hvis man indlader sig på det her, som kan udvikle sig til et nyt Vietnam, hvor der kan komme til at omkomme mange tusind soldater.

Afslutningsvis vil jeg sige, og det mener jeg peger på det store problem, der er ved militærindsatsen i øjeblikket: Hvis det er sådan, at NATO og Danmark tror, man kan løse en konflikt som den her med militære midler, så vil jeg godt spørge tilhængerne af aktionen, hvorfor man så ikke tror, at man kan løse kurdernes situation over for Tyrkiet med militære midler? Hvorfor gør man ikke noget dernede? De bliver undertrykt; de nærmest deltager i en krig dernede, til tider i hvert fald. Hvorfor kan man ikke løse situationen i Rwanda, hvor der er over 1 million mennesker, der er omkommet, med militære midler? Hvorfor vil man så ikke gribe ind dér? Hvorfor vil man ikke løse situationen i Kina, hvor et mindretal i Tibet bliver undertrykt?

Altså, vi kunne nævne så utrolig mange konflikter rundt omkring i verden, hvor der foregår uretfærdigheder, henrettelser, terrorisme, knægtelse af menneskerettighederne.

Men situationen er bare den, at vi ikke fra Vestens side kan gå ind og løse den slags konflikter med militære midler. Det må være med fredsmidler, og så må det være med hjælp til de ofre, der kommer ud af situationen. Vi kan ikke løse det her med militær magt.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg må sige, at jeg er dybt imponeret over den klogskab, som hr. Skaarup har lagt for dagen her i sin ordførertale. Ikke bare bagklogskab, men også klogskab og kundskab på det militære område. Og det til trods for at hr. Skaarup ikke har været soldat. Hr. Skaarup ved præcis, hvordan det fungerer, hvor meget effekt bomberne har og rykker rundt med tropperne og ved bare det hele. Det er dybt imponerende.

Jeg vil spørge hr. Skaarup, om han er at finde her i aften nede på Rådhuspladsen, hvor der skal demonstreres med fakler i hænderne, ikke for menneskerettighederne, ikke for frihed, men for fred.

Vi hr. Skaarup være blandt de såkaldt nyttige idioter, der vil have fred for enhver pris, også selv om prisen er friheden for folk og de mest elementære menneskerettigheder?

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg synes simpelt hen, at det er for dumt af hr. Peter Skaarup. Hr. Peter Skaarup har både i sine korte bemærkninger, som der har været mange af, og også i sit ordførerindlæg i den grad kæmpet for at skabe usikkerhed, usikkerhed om, hvor Danmark står henne.

Den væbnede konflikt er i gang. Og hvad enten man kan lide det eller ej, så gælder det nu alt andet lige om, at vi står sammen om, at man så gennemfører den operation.

Vi taler om international politik; vi taler om storpolitik. Og i den forbindelse er det utrolig vigtigt, at man passer på ikke at lave signalforvirring.

Det, der er det vigtige, er, at vi står sammen, og vi lader NATO gøre det, som er nødvendigt. Og man må spørge Dansk Folkeparti: Er Dansk Folkeparti med, eller er Dansk Folkeparti ikke med? For hvis Dansk Folkeparti ikke er med, hvorfor er Dansk Folkeparti så medforslagsstil-

ler til det forslag til vedtagelse, der skal stemmes om senere? Det kan undre mig ganske alvorligt.

Jeg mener, det er utrolig dumt af hr. Peter Skaarup, og jeg vil godt spørge, om hr. Skaarup overhovedet fatter, hvis ærinde han løber med sin kritik, ikke bare af regeringen, men af flertallet her i Folketinget?

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Jeg ville spørge om det samme, som den foregående taler har gjort. Jeg ser nemlig, da jeg kommer herop, at hr. Skaarup er medforslagsstiller til det forslag til vedtagelse, som henviser til resolution 1199. Der står – og det er også det, der står i Kofi Annans pressemeddelelse her fra den 9. april – at der skal indsættes en international styrke til at sikre flygtningenes tilbagevenden.

Må vi nu få et klart og utvetydigt svar fra hr. Skaarup: Vil hr. Peter Skaarup, når Folketinget om forhåbentlig ikke så lang tid skal tage stilling til udsendelse af en sådan fredsbevarende styrke, så stemme for sådan en udsendelse, eller vil hr. Skaarup ikke? Nu har befolkningen da efterhånden krav på at få at vide, hvor Dansk Folkeparti står. Jeg har for længst gennemskuet det.

Man taler om, at man vil med i et forsvarsforlig og sådant noget, men det, man vil bruge forsvaret til, er for længst gået forbi hr.

Skaarups opfattelse.

Vil man stemme for en international styrke med dansk deltagelse, eller vil man ikke?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Det er helt i orden, synes jeg, at der i forbindelse med det, der sker i Serbien, sættes mange spørgsmålstejn, også ved den indsats, som hidtil er blevet øvet fra NATO's side. Det kan jeg da såmænd også gøre, uagtet at jeg og Kristeligt Folkeparti så absolut støtter den hidtidige indsats og også ønsker den forstærkede indsats, der nu er lagt op til med den anmodning, som NATO har bedt om i forhold til at sætte flere fly ind.

Men hr. Peter Skaarup spurgte i sit ordførerindlæg sig selv og vel også os andre: Hvad kan løsningen så være? Og jeg vil bare sige, at jeg ikke hørte, at Dansk Folkeparti og hr. Peter Skaarup pegede på nogen anden løsning. Det synes jeg dog at de partier der i øvrigt er uenige

i det der kommer til udtryk, også i forslaget til vedtagelse fra et flertal af partier i Folketinget, har givet udtryk for. Enhedslisten har fremsat et forslag til vedtagelse. SF har fremsat et forslag til vedtagelse. Og man kan tro på det eller lade være. Men hvad er egentlig Dansk Folkepartis bud i denne her sammenhæng? Hvad er løsningen, som hr. Peter Skaarup selv spurgte til?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Ja, jeg havde ikke tid til i mit ordførerindlæg at komme ind på de vedtagelsesforslag, der er fremkommet her i dag. Det første, som vi i øvrigt er medforslagsstiller til – og det er så svar på et par af de spørgsmål, jeg fik – fremlægger jo sådan set nogle gode forslag til, hvad man skal gøre. Det går bl.a. ud på, at man selvfølgelig skal følge de FN-beslutninger, der er blevet taget i forbindelse med, at Jugoslavien skal sørge for, at kosovoalbanerne kan vende tilbage, altså flygtningene kan vende tilbage til det område, de kommer fra. Det er soleklart, at sådan er det.

Det peger også på for de af jer, som ikke skulle være opmærksomme på vedtagelsesforslaget, hvad man ellers kunne regne med, da det jo er omdelt, at Rusland skal fastholdes som en vigtig partner, altså at vi sikrer, at Rusland ikke bliver en modstander i det her, for så er det, at tingene kan udvikle sig.

Den tredje ting er – og det lægger vi megen vægt på – at den flygtningesituation, som er opstået, den meget tragiske flygtningesituation, der er opstået, altså løses ved, at flygtningene under UNHCR's ledelse kan vende tilbage til det område, de kommer fra. Altså at vi ikke hjælper Milosevic med at fordrive flygtninge til en række vestlige lande og USA og andre steder, men at vi sørger for at afhjælpe flygtningesituationen lokalt. Derfor er det vores vurdering, at dette her forslag til vedtagelse kunne vi godt støtte, det kunne vi godt være medforslagsstiller til. Der er ikke nogen ting dér, der er helt uspiselige for os. Vi synes, det er rigtige initiativer, der ligger.

Det, man kan sætte spørgsmålstejn ved, og det, der måske kommer til at være den afgørende pind i de forhandlinger, der skal være, er jo spørgsmålet om, hvorvidt der kan skabes et selvstyre for kosovoalbanerne. Det, vi forstår ved selvstyre – og det er også det, der lægges op til, kan jeg høre fra Folketingets talerstol i dag – er jo altså, at kosovoalbanerne kan vende

tilbage til deres område, og at de får mulighed for selv at præge deres samfund, men stadig væk kommer til at høre ind under dette her Jugoslavien. Det er det, alle lægger op til, og derfor kan jeg ikke forstå den usikkerhed, der har været fra nogle talere.

Jeg bliver nødt til lige at svare hr. Frank Dahlgaard, der siger, at jeg har udtalt mig meget skråsikkert her i Folketinget om, hvad løsningen kunne være, eller hvad der var gjort forkert, og dér må jeg så sige, at det har jeg ikke. Altså jeg er lige så usikker, som mange mennesker er i det danske samfund, men én ting, jeg kan se, er i hvert fald, at det godt kan være, at man har fået hævnnet sig lidt på Milosovic og ødelagt nogle af hans våben, men en anden ting, der er lige så sikker, er altså, at da man startede denne her konflikt fra NATO's side, skete der altså det i løbet af ganske kort tid, at vi fik et flygtningeproblem på 700.000-800.000 mennesker. Derfor kan jeg ikke se, at de mål, man havde, nemlig at man skulle sørge for, at udrensningerne stoppede og man fik flygtningene tilbage til området, er nået. Tværtimod er det gået lige den modsatte vej.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Ja, nu har vi lige hørt, at hr. Peter Skaarup endnu en gang forsvarer, hvorfor Dansk Folkeparti er medforslagsstiller til det forslag til vedtagelse, som er fremsat af partier, der repræsenterer et flertal i Tinget.

Jeg vil godt citere fra det forslag til vedtagelse, hvor der jo indledes med at blive sagt:

»Folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning«. Jeg ved ikke, om hr. Peter Skaarup ikke har hørt ordentligt efter, hvad udenrigsministeren sagde for nogle timer siden om, at presset på Milosevic skulle forstærkes, bombardementerne skulle fortsætte, de skulle endda intensiveres, og Danmark skulle bidrage ved at stille yderligere fly til rådighed for NATO. Jeg spørger bare: Hvordan i alverden kan hr. Peter Skaarup og Dansk Folkeparti tage udenrigsministerens redegørelse til efterretning efter det, hr. Peter Skaarup i øvrigt har tilkendegivet i sit ordførerindlæg her i dag? Det hænger simpelt hen ikke sammen.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg er da interesseret i at høre, hvad konklusionen egentlig er af hr. Peter Skaarups udred-

ninger og betragtninger af militærteknisk karakter. Er det, at man fra NATO's side skal sige: Undskyld, at vi startede de her bombardementer, det gik ikke lige, som vi havde regnet med? Skal man stoppe nu? Skal man indlede diplomatiske forhandlinger? Skal man gøre sådan, som den venstreorienterede del af Folketinget ønsker – de, der snakker om fred, fred, fred hele tiden og aldrig om frihed og menneskeretligheder? Er det det, man skal gøre? Eller hvad skal vi gøre, her hvor vi står nu?

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Det er et ganske enkelt spørgsmål til hr. Peter Skaarup: Vil Dansk Folkeparti støtte, at der indsettes en international fredsbevarende styrke med dansk deltagelse, eller ikke?

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg savnede svar på min kritik og mine spørgsmål til hr. Skaarup. Er hr. Skaarup overhovedet klar over, hvad hans udtalelse vil blive brugt og ikke mindst misbrugt til af f.eks. Milosevic hans kampagne, i hans propaganda: I Folketinget i Danmark reagerer oppositionen med skarp kritik over for regeringen, både fra den ene og den anden side af salen.

Er hr. Skaarup overhovedet ikke klar over det? Er hr. Skaarup ikke klar over, at når politikerne har givet grønt lys for en væbnet konflikt, hvad enten man nu kan lide det eller ej, så kører konflikten, og derefter er det tid for politikerne til at holde deres mund og så lade dem, der har forstand på at føre den slags sager, føre dem? Så må vi andre tie imens, ellers skaber det alt for stor usikkerhed.

SF og Enhedslisten har jeg for længst opgivet at få til at forstå, at det hænger sådan sammen, når vi taler storpolitik. Men hos Dansk Folkeparti havde jeg forventet, at man havde større forståelse for, hvad det er, der foregår, og jeg må sige, at jeg er dybt skuffet over den manglende situationsfornemmelse, der gør sig gældende her.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg erkender, at der var et par spørgsmål, jeg ikke nåede at svare på, men det er, fordi der er en rød knap heroppe, som jeg synes begynder at lyse meget hurtigt, så jeg når ikke at få svaret

på alle de spændende spørgsmål, der bliver stillet.

Det spørgsmål, hr. Jann Sjørnsen stillede, var: Hvordan kan Dansk Folkeparti være medfor- slagsstiller til dette forslag til vedtagelse, når der står, at Folketinget tager udenrigsministe- rens redegørelse til efterretning? Der er jo bare det at sige til det, at ved at tage redegørelsen til efterretning siger vi ikke, at vi er enige i alt det, der er sagt fra udenrigsministerens side. Det gør vi ikke, for vi er uenige med regeringen i, at bombninger og landstyrker vil være en militær succes i den sidste ende. Vi tror, det kan blive en kæmpefiasko, og vi frygter, at det kan gå ud over mange danske soldater og deres familier; at danske soldater kan komme i klemme på baggrund af det her. Derfor kan vi ikke støtte udenrigsministerens udlægning, men vi kan godt tage redegørelsen til efterretning.

Hr. Frank Dahlgaard var inde på de konklusioner, man kan drage af denne debat. Vores konklusion og vores løsning er sådan set den samme, som hr. Frank Dahlgaards parti har skrevet under på her i dag, nemlig at det er en forhandlingsløsning, der skal til. Hvis hr. Frank Dahlgaard vil lægge mærke til det, er netop det jo ikke medtaget i vedtagelsesforslaget, nok bl.a. af hensyn til, at vi skulle kunne støtte det i Dansk Folkeparti. Andre partier kan støtte, at man skal fortsætte bombardementerne, at man skal indlede landkrig, og at man skal sørge for, at der bliver en eskalering af konflikten. Det har vi været imod, og derfor står det ikke her, og derfor har vi også kunnet støtte forslaget.

Til hr. Svend Aage Jensby der spørger, om Dansk Folkeparti vil støtte en international fredsbevarende styrke, skal jeg sige med det samme, at hvis der er tale om en fred, vi kan kontrollere og bevare, er det da fuldstændig krystalklart, at så vil vi støtte en sådan styrke. Men det er jo ikke det, hr. Jensby har argumenteret for her i dag, i hvert fald ikke tidligere i debatten, sådan som jeg hørte det. Det er jo, at vi, inden der er nogen fred, som opfølgning på nogle luftbombardementer i løbet af kortere eller længere tid skal indsætte en landstyrke, der skal kæmpe med serbiske soldater – vel viden- de fra Anden Verdenskrig, at det er altså en svær sag, og vel vidende at det ikke er så nemt som i Irak, og hvor der ellers kan køre tanks i et fladt område. Her er der tale om bjerge, hvor det er utrolig svært, og jeg tror, man vil komme til at opleve det, hvis det er sådan, at der bliver

en landkrig. Derfor kan vi støtte en fredsbeva- rende styrke, der bevarer en fred, men vi kan sandelig ikke støtte et engagement, hvor det er sådan, at man skal kæmpe sig til en fred, som man måske aldrig opnår.

Til hr. Tom Behnke, der mener, at mine ud- talelser her fra talerstolen kan blive misbrugt: Godt nok mener jeg, at Dansk Folkeparti er et godt og et vigtigt parti, som også har stor til- slutning, men jeg tillægger trods alt ikke mine udtalelser så megen vægt, at Milosevic eller an- dre vil prøve at tolke dem og bruge dem i no- gen sammenhæng. Så vigtige er vi nok heller ikke, så derfor må jeg melde hus forbi, når det angår de udtalelser, jeg er kommet med.

Det, der er vigtigt for os, er, at vi opnår en fred, men det bliver ikke med de militære mid- ller, vi har set taget i brug indtil nu, at vi kan opnå den fred. Det viser sagens udvikling indtil nu i hvert fald.

Formanden:

Så er det hr. Jann Sjørnsen, og det bliver så sidste korte bemærkning, og derefter hr. Jørgen Estrup.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg er enig med hr. Peter Skaarup så langt, at når man tager en ting til efterretning, behøver man ikke nødvendigvis sætte kommaerne lige sådan, som regeringen gør, eller som udenrigs- ministeren har udtalt. Men det er jo ikke det, der er tale om i denne sammenhæng, når der tilkendegives i forslaget til vedtagelse, at Folke- tinget tager regeringens redegørelse til efterret- ning.

Det, som hr. Peter Skaarup og Dansk Folke- parti har tilkendegivet her i dag, går jo lodret imod det, udenrigsministerens redegørelse går ud på, og jeg kan derfor ikke andet end at stille to spørgsmål til hr. Peter Skaarup endnu en gang. For det første: Hvilken vej vil Dansk Folkeparti og hr. Peter Skaarup gå i denne sam- menhæng? Hvilke løsningsmuligheder ser Dansk Folkeparti helt konkret?

For det andet vil jeg godt stille hr. Peter Skaarup dette spørgsmål: Hvorfor støtter man ikke Enhedslistens eller SF's forslag til ved- tagelse? De ligger dog langt tættere på det, som hr. Peter Skaarup har givet udtryk for her i dag om militær magtanvendelse og militæraktioner. De tre partier er jo faktisk stort set enige.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Hr. Peter Skaarup sætter os jo indimellem i nogle absurde situationer, og en af dem har vi her i dag. På den ene side er man altså medforlagsstiller til et forslag til vedtagelse, som tager udenrigsministerens beretning til efterretning, og derefter må vi konstatere, at på alle væsentlige punkter er hr. Peter Skaarups parti imod. Det er en situation, hvor man må sige, at det kun kan skyldes, at Dansk Folkeparti gerne vil have flere standpunkter på én gang.

Men det er altså ikke praksis i Folketinget, og derfor vil jeg godt spørge Dansk Folkeparti, om det dog ikke var mere konsekvent – set i lyset af, hvordan man reagerede på regeringens beslutningsforslag i oktober, som man bestemt ikke havde noget pænt at sige om – at man også her tog det samme standpunkt. Jeg vil egentlig opfordre hr. Peter Skaarup til at stemme i overensstemmelse med sin overbevisning og ikke taktisk.

Formanden:

Hr. Peter Skaarup, og så tror jeg, næste ordfører må holde sig klar.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Til det sidste fra hr. Jørgen Estrup, der kritiserer Dansk Folkeparti for at have flere standpunkter på én gang: Jeg tror nok, der er mange, der vil undre sig over, at det skulle komme fra De Radikale, som jo ofte er lidt i tvivl om, hvorvidt de skal stå det ene eller det andet sted i lejren. Men nok om det.

Når det gælder hr. Estrups syn på, hvordan vi har stillet os i denne konflikt, mener jeg, at vi har haft en klar linje her i Folketinget under hele situationen, lige fra det første beslutningsforslag. Vi har villet støtte enhver nødhjælpsaktion, ethvert tiltag, der kan rette op på flygtningeproblemerne i området, og vi har stemt for alle de bevillinger på i alt over 200 mio. kr., som Folketinget har givet, for at afhjælpe flygtningesituationen i nærområdet. Det kan der ikke rokkes ved.

Det, vi har argumenteret imod, er, at man løser denne konflikt med militære midler. Vi har argumenteret for, at man bruger forhandlingsmidlerne, og hvis hr. Jørgen Estrup nærlæser den vedtagelse, der er fremsat her i dag af regeringspartierne og også af Dansk Folkeparti og andre, står der jo netop intet om brug af mili-

tære midler. Tværtimod står der i den første pind – og det er også til hr. Jann Sjursen, som spurgte, hvad vores løsningsforslag egentlig er – at løsningsforslaget er, at Jugoslavien efterlever FN-resolution 1199 om, at der skal indledes forhandlinger om en varig politisk løsning.

Nu må jeg ikke stille spørgsmål til hr. Jørgen Estrup, men jeg kan vel konstatere, at det også er hr. Jørgen Estrups synspunkt, at uanset hvordan konflikten i øvrigt måtte forløbe, drejer det sig om at skabe en politisk løsning. På den baggrund kan jeg ikke se, at der kan være nogen uenighed om den tekst, der er fremlagt her i dag. Det kan godt være, vi er uenige på nogle andre punkter, men det står der altså bare ikke noget om her.

Så skal jeg lige afslutningsvis sige som svar til hr. Jann Sjursen på spørgsmålet, om vi kan stemme for Enhedslistens eller SF's vedtagelsesforslag: SF's kunne vi i og for sig godt støtte, for det ligner meget det, som regeringen og bl.a. Dansk Folkeparti er kommet med, men det vil vi ikke gøre. Vi vil selvfølgelig støtte vores eget.

Med hensyn til Enhedslistens forslag til vedtagelse er der, som de fleste nok kan sige sig selv, en hel række ting, som vi ikke vil kunne støtte. Bl.a. lægger det op til, at vi skal give asyl her i landet til en hel del serbiske desertører og militærnægtere, og det vil ikke være noget, vi kan støtte. Derfor kan vi desværre ikke være med på den.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Hvis hr. Peter Skaarup er på jagt efter ledige positioner og standpunkter, kan jeg sige, at det med at have flere synspunkter er ikke den radikale position, som hr. Peter Skaarup udmærket godt ved. Men vi overlader det meget gerne til Dansk Folkeparti.

Men når vi nu er i gang med at spørge til, hvad det egentlig er, Dansk Folkeparti lægger i det forslag til vedtagelse, som er kommet frem, og vi har forstået, at udenrigsministerens redogørelse har man sådan set ladet gå ind ad det ene øre og ud af det andet, fordi man ikke lægger større vægt på, hvad der står i den: Må vi så godt høre, hvad Dansk Folkeparti mener om den sidste del af vedtagelsen, hvor der står, at den humanitære hjælpeindsats under UNHCR's ledelse fortsættes med henblik på snarlig hjemvenden af flygtninge til Kosovo? Vil det sige, at hr. Peter Skaarup er helt enig i, at når UNHCR nu kommer og siger, at Danmark skal tage

flygtninge, fordi det er den eneste måde, hvorpå man kan tage presset af i Kosovo og i de nærliggende lande, vil Dansk Folkeparti støtte det?

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Kan jeg få et klart svar fra hr. Skaarup: Hvis en international styrke med dansk deltagelse får mandat til at anvende magt, vil man så stemme for en sådan vedtagelse? Det er den formulering, man normalt bruger, når vi udsender danske styrker til internationale opgaver, nøjagtig den formulering. Hvis magtanvendelse kan komme på tale for at gennemføre operationen, vil Dansk Folkeparti så stemme for det eller ej? Hvis ikke, er der jo snart ikke ret meget tilbage af vedtagelsen.

Formanden:

Hr. Peter Skaarup, og jeg regner med, at det er for afsluttende bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det er det, hvis der ikke kommer flere spørgsmål.

Med hensyn til hr. Jørgen Estrups holdninger og Det Radikale Venstres holdninger tror jeg da nok, at de fleste vil være enige med mig i, at man ofte har oplevet, at Det Radikale Venstre kan slingre lidt i kursen. Jeg synes ikke, at Dansk Folkeparti gør det. Jeg synes, vi fra starten har meldt ud, at vi vil støtte nødhjælp, vi vil støtte hjælpen til flygtninge i området, og vi vil støtte, at man sørger for en snarlig tilbagevenden af flygtninge til Kosovo, som der står i den sidste pind. Der står ikke noget om, at vi i Danmark skal tage imod en række flygtninge eller tusindvis af flygtninge; der står kun det ene, at den humanitære hjælpeindsats under UNHCR's ledelse fortsættes med henblik på snarlig hjemvenden af flygtninge til Kosovo.

Må jeg minde om, at Dansk Folkeparti i denne uge har støttet et forslag, hvorefter der gives mulighed for, at NATO kan afhjælpe de humanitære problemer, der er i området, bl.a. ved indsættelse af danske soldater, som godt nok ikke skal bruge magt, men har mulighed for det i den sidste ende, hvis det er sådan, at flygtningetransporter eller flygtningehjælp bliver angrebet. Derfor må jeg melde hus forbi med hensyn til den sidste pind, fordi den faktisk siger det, som Dansk Folkeparti hele tiden har argu-

menteret for: at flygtningeproblemerne skal afhjælpes i nærområdet, hvilket UNHCR i denne uge jo også har meddelt, og det ser også ud til, at de kan løses i nærområdet.

Så skal jeg svare hr. Svend Aage Jensby med hensyn til, om denne internationale, fredsbevarende styrke må have lov til at anvende magt: Nu er vi altså ude i hypoteserne, men det, vi har sagt under hele debatten, er, at vi mener ikke, man skal indsætte en landstyrke, der skal prøve at rende den serbiske hær over ende, for det kan simpelt hen ikke lade sig gøre. Vi tror ikke på, at det kan lade sig gøre, og vi tror, ofrene vil være mange gange flere, så derfor kan det ikke hænge sammen. Det, vi ønsker, er, at en fredsbevarende styrke skal bevare en fred og intet andet.

Formanden:

Hr. Jørgen Estrup for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg vil godt sige, at når hr. Peter Skaarup står her og roser sig selv for at have klare standpunkter og derefter fortolker den del af vedtagelsesforslaget, som vedrører UNHCR, på en så snæver og entydig måde, at det overhovedet ikke giver mening at sige, at UNHCR skal kunne lede det humanitære arbejde – ja, så giver jeg ikke noget som helst for Dansk Folkepartis humanitære indstilling.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Må jeg minde hr. Jørgen Estrup om, at regeringen faktisk selv på et tidspunkt har frarådet at tage flygtninge til Danmark, og at UNHCR i denne uge har meddelt, at der ikke er behov for at gøre brug af den særlov, som Folketinget skal behandle senere på dagen i dag, så derfor er det slet ikke aktuelle ting, hr. Jørgen Estrup tager op. Og opstår der en situation, som ændrer pind nr. tre, ved hr. Jørgen Estrup jo også godt, at så får vi en ny debat i Folketinget, og så skal vi tage nye stillinger til forskellige spørgsmål. Derfor er det, hr. Jørgen Estrup bringer op, slet ikke aktuelt.

Og så må jeg afslutningsvis sige, at det virker jo egentlig utroligt, at nu vil hr. Jørgen Estrup, der altid har været fortalende for, at det danske forsvar skal decimeres og nærmest nedlægges, bruge det til en hel række operationer i det om-

råde, bl.a. indsættelse af landstyrker. Det virker helt bagvendt på mig, derfor virker det også utroværdigt, og det virker, som om De Radikale i hvert fald slinger hen ad vejen på det punkt.

Arne Melchior (CD):

I den forgangne uge har man i talrige lande verden over højtideligholdt mindet om Holocaust under Anden Verdenskrig, og samtidig foregår der for vore øjne og i vor nærhed et nyt holocaust.

Jeg skal læse oversættelsen af, hvad ordet holocaust betyder, op fra Gyldendals ordbog: massakre, nedslagtning, massemyrderi, masseødelæggelse, kæmpekatastrofe, ragnarok. Det er, hvad vi oplever, og det er det, vi ikke kan sidde stille og se på. Der er sandelig grund til sorg over ofrene for den nye holocaust. Der er sandelig grund til at have medfølelse med dem, det går ud over, og til at kondolere de mange uskyldige ofre.

Men på den anden side må disse omstændigheder jo ikke få os til at ryste på hånden over for det nødvendige, der må gøres. Må jeg minde om, at da engelske fly i marts 1945 bombarderede Shellhuset, skete der en ulykke, da den katolske skole på Frederiksberg blev ramt. Det var en ulykke, det var en katastrofe, og det var dybt beklageligt og frygtelig synd for de pågældende. Men det fik os ikke til at hundse med og kritisere de allierede nationer, for også denne aktion var det nødvendigt at foretage.

Men nu er der altså nogle, der ikke undslår sig for at kritisere og hundse med NATO, fordi der er ting, der gør ondt i situationen – som om det var NATO's skyld, at der er disse ulykkelige ofre for det nye holocaust. Hr. Søren Søndergaard har i sit forslag til vedtagelse opregnet hele syv pinde om, hvilke fejl der er blevet gjort i de sidste så og så mange år. Hvilken visdom set i bagklogskabens belysning! Man får det til at være NATO's skyld, at det ikke er forudset, at det og det og det vil ske.

Nu er det jo sådan – jeg tror, det var hr. Jensby, som nævnte det – at jeg er den ældste her i huset. Jeg er den eneste, der er født i 1920'erne, og jeg er derfor også den eneste, der har personlige erindringer om, hvordan det forløb i 1930'erne og 1940'erne, da hr. Hitler var ved magten i Europa. Hr. Hitler havde skrevet en bog, der hedder »Mein Kampf«, og dér stod udtrykkeligt, hvad han ville gøre. Men hvad gjorde verden? Man troede ikke på det, for man anså det ikke for muligt, at menneskelige væse-

ner – eller i hvert nogle, der lignede mennesker – skulle kunne opføre sig på den måde. Jeg erindrer tydeligt, at da vi først hørte om koncentrationslejre og senere om gaskamre, afviste vi det. Vi nægtede at tro på det, det blev kaldt Greuelmärchen – altså skrækpropaganda – at man fortalte sådan nogle ting, men det viste sig jo, at det var sandt.

Nu har vi gået i en række årtier og troet, at sådan noget i hvert fald ikke ville ske igen i det civiliserede og kultiverede Europa. Men hr. Milosevic har altså ikke lært af historien og har igen benyttet sig af vi andres godtroenhed eller i hvert fald vort forsøg på at have tillid til vore medmennesker. Den tillid har han brudt, og så kommer der nogle ordførere frem med korte bemærkninger, bl.a. fru Pernille Frahm og hr. Skaarup: Hvorfor gør man ikke sådan og sådan? Hvorfor gjorde man ikke sådan og sådan? Og hvordan vil man gøre nu, hvis og hvis og hvis?

Se, hvis Europa havde været kloge nok i 1936 – da Hitler i strid med Versaillesfreden tilbagetog en del af de områder, der var blevet taget fra Tyskland efter Første Verdenskrig – og havde slået til på det tidspunkt, var formentlig 50 millioner menneskers liv blevet reddet, og mange rædsler og ødelæggelser kunne have været undgået. Men man kan ikke bebrejde nogen, at man ikke var så kloge dengang, for jeg kan huske, at man sagde: Jamen hvis vi nu indsætter franske og engelske tropper i Ruhrgebiet, vil det jo nok koste nogle hundrede, måske nogle tusinde menneskeliv. Det vovede man ikke, og al respekt for det, men slutresultatet blev altså det milliondobbelte. Den fejl må ikke gøres igen, og der er ikke noget at forhandle med den herre om.

Jeg fik ved anden lejlighed forleden dag anledning til at minde om hr. Chamberlain, der stod og vinkede med et papir med Hitlers underskrift. Neville Chamberlain udtalte i oktober 1938 – efter at Hitler havde været ved magten i 6 år – »fred i vor tid!« Men alle ved, hvad der skete få måneder efter og i de følgende år.

Der er brug for fasthed i den nuværende situation, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige, at CD deltager ikke i kritikken mod statsministeren eller regeringen for ikke at have været faste nok. Vi synes, at regeringen og statsministeren har været faste. Selvfølgelig må de, når situationen skifter, indtage andre standpunkter, for ellers ville de jo være dumme, og Danmark har ikke en dum regering, for det er

det danske folk jo alt for klogt til at ville affinde sig med. Vi deltager ikke i den kritik. Vi mener, at regeringen har opført sig på en måde, som har været med til at sikre enigheden i NATO, og dét er meget afgørende i den nuværende situation.

Der bør også være enighed i Danmark, og i befolkningens brede kredse er der enighed, og det er der heldigvis også her i huset. Der vil altid være nogle yderpartier på begge fløje, som tager særstandpunkter, for ellers havde de slet ingen berettigelse til at være her. Ligegyldigt hvad flertallet vil sige, er der jo altid nogle, der skal tage afstand fra det, og det har de ret til, det er legitimt – værsgo og spis! Men det har altså ikke noget med det her at gøre. Det er vor pligt at være loyale og helhjertede medlemmer af NATO, også i denne situation.

Hr. Skaarup siger, at man ikke kan opnå noget med militære midler, og andre har så været heroppe og spørge, hvad hr. Skaarups tanker er, og hvordan man skal kunne opnå det. Hr. Skaarup siger minsandten også, at det er farligt – det har han opdaget. Det er også farligt, ja, vist er det så. Det var også farligt den dag, Shellhuset blev bombet, men skulle det have været undladt af den grund? Jeg ved ikke, hvad alternativet skulle have været. Hvis der ikke bliver skredet ind over for den kriminelle diktator hr. Milosevic, vil det være det samme som at udskrive et fribrev for, at den slags aktioner, den slags forfølgelser, den slags folkedrab kan fortsætte. Det er nødvendigt for verdens fremtid, for menneskehedens fremtid, at al bliver skredet ind, selv om vi ved, det gør ondt. Jeg vil igen citere biskop Keld Holm fra Århus, som siger, at alternativet til krig ikke altid er fred, men at alternativet til krig meget ofte kan være undertrykkelse, forfølgelse, mishandling og folkemord.

Om den aktuelle situation kun dette: I CD forventer vi – ja, vi er sikre på – at NATO's ledelse, herunder regeringerne i NATO-landene og derfor også vort eget Forsvarsministerium og Forsvarskommandoens selvfølgelig træffer alle tænkbare forberedelser til alle tænkbare situationer. Det er en dårlig ledelse, som ikke har planer parat til selv det næsten utænkelige. Selvfølgelig er de i gang med det.

Der var en, der spurgte; Hvornår skal landtropperne sættes ind? Jeg ved ikke, om vedkommende havde tænkt sig at få det svar, at det skal ske den 3. maj kl. 11 om formiddagen. Men et tåbeligt spørgsmål kræver jo ofte et tåbeligt

svar, og jeg mener, det var et tåbeligt spørgsmål.

Målet for aktionen kan kun være frihed for Kosovos befolkning, så flygtningene kan vende hjem, og skal selvfølgelig ikke være til et land, hvor serbere skal være med til at udøve politisk eller anden myndighed. Intet mindre end det er formålet. Der er ikke noget alternativ.

Jeg er lykkelig ved at vide, at selv om Dansk Folkepartis deltagelse i vores forslag til vedtagelse jo er meget mere end gådefuld, og det lykkedes for hr. Skaarup med sin ordførertale og sine svar på korte bemærkninger at grave sig ned i et ensomt og mørkt og koldt hul, vil det altså vise sig, at ca. 80-85 pct. af Folketingets medlemmer står bag en vedtagelse af den nødvendige indsats, som der ikke er noget brugbart alternativ til.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Der er vist ikke nogen herinde i dette Ting, der er i tvivl om, at hr. Arne Melchior mener, hvad han siger, og at han er en fremragende taler.

I talen blev der stillet en række spørgsmål og rettet en række anklager mod bl.a. mig om, at jeg skulle have spurgt, hvorfor man ikke har gjort det, og hvorfor har man ikke gjort det, og hvorfor har man ikke gjort det. Der var en parallel i hr. Arne Melchior's tale til situationen mellem Tyskland og Vesteuropa i 1930'erne. Der er en anden side af den parallel, som jeg har prøvet at trække frem hele tiden, nemlig flygtningesituationen, og jeg går ud fra, hr. Arne Melchior er enig i, at det er dét, der er den allerstørste opgave for os i Europa nu: at give et ordentligt svar på, hvad vi skal gøre for de mange flygtninge. Jeg vil gerne spørge, om hr. Arne Melchior ikke er enig i, at i modsætning til den måde, Europa behandlede flygtninge fra Tyskland på i 1930'erne, skal Europa her i 1990'erne lukke op, så flygtningene kan slippe ud. Er hr. Arne Melchior ikke enig i, at det er en ganske vigtig opgave?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at få at vide, hvordan hr. Arne Melchior definerer bagklogskab, for ifølge hr. Arne Melchior er det altså et udtryk for bagklogskab at konstatere, at man i de sidste 10 år har haft mulighed for at behandle Milosevic på en anden måde, end man har gjort, og at der ikke alene har været mulighed

for det, men i de sidste 10 år også har været diskussion om det, og at det, der er det interessante, er, at de kræfter, der nu støtter denne NATO-intervention, hver eneste gang der har været de diskussioner i de sidste 10 år, har stillet sig på den forkerte side af plankeværket.

Det er jo ikke et udtryk for bagklogskab, når vi f.eks. kritiserer, at man ikke støttede den jugoslaviske befolknings kamp mod Milosevic ved at give asyl til de desertører og militærnægtere, som nægtede at kæmpe hans krig. Det er ikke et udtryk for bagklogskab. Jeg tror, vi brugte et år på den diskussion, og vi fik det ene dokument efter det andet fra Udenrigsministeriet, der forklarede, at man roligt kunne sende desertørerne og militærnægterne tilbage til Jugoslavien, for forholdene var ikke så slemme.

Det er ikke et udtryk for bagklogskab, men hr. Melchior forlanger retten til på egne vegne, på regeringens vegne og på NATO's vegne at få syndsforladelse for de ting, som man har gjort galt. Det kan han muligvis få et andet sted; han får det ikke af os.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Hr. Arne Melchior fortjener megen tak for sin tale, ikke bare på grund af formen, men så sandelig også på grund af indholdet. Man skal jo passe meget på med at drage historiske paralleller, men jeg mener, at hr. Melchior gjorde det på en klog og rigtig vis og på en måde, der giver stof til eftertanke. Og det er også vigtigt, hvad hr. Arne Melchior understregede: at det heldigvis er det store flertal i det danske Folketing, der står bag regeringens politik i denne sag.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Tak til hr. Frank Dahlgaard.

Fru Pernille Frahm nævner flygtningene. Ja, det er gået Kosovos befolkning ilde under denne aktion. Men hvordan gik det tyskerne under de allieredes bombardementer i 1943, 1944 og 1945? Da tyskerne foretog raids mod London i 1942 og Hitler skreg: »Wir werden die englischen Städte ausradieren« – vi vil udradere de engelske byer – sagde Churchill i Underhuset: »For hver engelsk by der bliver udraderet, vil vi udradere syv tyske byer.« Det sagde han, og det gjorde man tillige på vore vegne, og det skabte ulykke, og der var mange anstændige, uskyldige, menneskekærlige tyskere, som det gik ud

over, men det var altså nødvendighedens gerning, belært af fortiden.

Men selvfølgelig er jeg da enig med fru Frahm i, at vi skal lukke vores grænser op på en helt anden måde, end vi gjorde dengang, men det skal vi jo diskutere senere på dagen, hvis ikke det bliver i nat. Det er da klart, at vi skal opføre os bedre, end vi bl.a. her i landet gjorde i 1930'erne, men det er vi også godt på vej til.

Hr. Søren Søndergaard vil gerne have en definition på begrebet bagklogskab. Den skal jeg give ham, og jeg kan bare tage den syvende pind i forslaget til vedtagelse fra hr. Søndergaard i dag, hvor der står, »at der har været en total fejlurdering af, hvilke konsekvenser luftbombardementer af Restjugoslavien ville få, ikke mindst for civile kosova-albanere og for den demokratiske opposition i Serbien.«

Ja, det har der nok været en fejlurdering af. And so what? Skulle det af den grund ikke gøres? Vi ved jo ikke, hvordan modparten reagerer over for det, vi gør. Vi kender jo ikke fjendens næste træk, og selvfølgelig har man da lov til at tage fejl. Det er jo altså mennesker, der er ved værket.

Og hr. Søndergaard talte om syndsforladelse. Jeg tror, at både NATO og alle vi andre kan få syndsforladelse for den slags fejlskøn, for vi har ikke den glaskugle, hvori vi kan forudse, hvad denne og andre handlinger vil føre til hos bisser og forbrydere som Milosevic.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes nu ikke, der er nogen grund til at hidse sig så voldsomt op, som hr. Arne Melchior gør her, men det er så, hvad det er.

Hr. Arne Melchior taler om denne konflikt, som om det er en del af NATO's område, der er blevet angrebet, og som der er krig i. Der må jeg så bare gentage, at det her er jo ikke en del af NATO-alliancen. Kosovo er ikke noget selvstændigt land, som er medlem af NATO eller lignende.

Og der er nok mange, der tolker hr. Arne Melchiors ord heroppe, som om vi selvfølgelig skal være med i denne krig, fordi NATO er forpligtet, osv. Der må jeg så lige sige, at Dansk Folkeparti støtter NATO-forpligtelserne, støtter medlemskabet af NATO fuldt ud og går ind for et stærkt forsvar, men vi er altså betænkelige ved, at NATO på denne måde går uden for området og ligesom prøver at påtvinge os nogle ting, som kan føre til en verdenskrig.

Og det vil jeg så lige slutte af med at sige til hr. Arne Melchior: Hr. Arne Melchior siger, at det ikke er sådan, at man kan forudsige, at landkrigen begynder lige den 3. maj, eller hvornår det nu var hr. Arne Melchior sagde. Men så kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Arne Melchior: Er det ikke hr. Arne Melchiors opfattelse, at hvis det militære engagement, vi har nu, fortsætter, vil det så ikke være uundgåeligt, at NATO indlader sig på en landkrig? Og hvornår regner hr. Arne Melchior med at det vil ske? Vil det ske i år eller næste år?

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Når man hører hr. Arne Melchiors stemmeleje i denne debat, må man vel gå ud fra, at han efterfølgende vil medvirke til, at der bliver en lige så skarp reaktion over for den undertrykkelsespolitik, som den tyrkiske regering fører over for det kurdiske mindretal, at han vil støtte en lige så skarp politik over for den israelske regering, som legitimerer en etnisk udrensning i form af bosættelsespolitikken på Vestbredden, og at han vil være med til at støtte, at man kritiserer kineserne langt kraftigere for deres systematiske undertrykkelse af menneskerettighederne.

Det går jeg ud fra som en selvfølge at hr. Melchior vil medvirke til – i betragtning af hans stemmeføring i denne debat.

Så kommer mit spørgsmål: Når nu sammenligningen med Chamberlain, 1930'erne, Hitler og hele den situation, vi havde op til Anden Verdenskrig, igen bliver ført i marken her, må den eneste konsekvens af denne sammenligning vel være, at vi skal gå i gang med den totale krig mod Milosevic, for det var jo den totale krig mod Hitler, der var svaret dengang. Mener hr. Melchior, at NATO skal føre den totale krig mod serberne for at få fjernet Milosevic?

Så spørger jeg igen: Hvad skal vi så sætte i stedet for?

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg er af gode grunde afskåret fra at stille spørgsmål til hr. Søren Søndergaard, så jeg vil stille et spørgsmål til hr. Arne Melchior, og jeg vil spørge hr. Melchior, om hr. Melchior er enig i, når vi nu taler om fejlvurderinger og bagklogskab – so what? – at den største fejlvurdering, der i dag bidrager til bombardementerne, er, at de store medlemslande i EU ikke i tide kunne finde ud af at tale med én stemme og sige til

Milosevic: Det her finder vi os bare ikke i, og for det andet, at selv lille Danmark jo knap kan påstås at have været særlig hjælpsomt, for i de selv samme år vedtog vi et forbehold, for vi skulle endelig ikke have mere union, og vi skulle endelig ikke have et stærkere og mere forpligtende udenrigspolitisk og forsvarspolitisk samarbejde.

Jeg vil gerne høre hr. Melchiors mening om den sag.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Peter Skaarup spørger, om landkrigen er uundgåelig.

Det kunne jeg ikke drømme om at svare på. Det er meget muligt, og det er endda sandsynligt, men jeg regner med og håber på, at det er nok at indsætte landtropper på et vist tidspunkt, uden at der behøver være tale om landkrig, for det tror jeg faktisk ikke Milosevics styrker vil være i stand til at føre på det tidspunkt, men det må vi tage stilling til til den tid.

Sådan er det nu engang, når man starter et eller andet med ideelle hensigter – det kan også være fredelige ting, man starter – så sker der ting udervejs, og dem må man så forholde sig til. Og man må være rustet til og beredt på at kunne føre sin kamp igennem, ellers går man fallit eller lider nederlag, og det må ikke ske her.

Og det er ikke meningen med denne debat, at vi skal stå her og udregne alle mulige tænkbare scenarier for, hvad der kan ske eller ikke ske om så og så mange uger og måneder.

Så spurgte hr. Holger K. Nielsen, om der også skal sættes tilsvarende ind over for Tyrkiet og andre lande, deriblandt Kina. Hr. Holger K. Nielsen tænkte måske, at vi skulle starte felttoget imod Kina lidt senere på året.

Mit svar er, at det skal vi ikke. Men jeg er meget urolig og bedrøvet over den skæbne, der bliver kurderne til del, men det er usammenligneligt med det holocaust, der bliver kosovoalbanerne til del for tiden, usammenligneligt både i voldsomhed og i antal. Og vi ved fra mange rapporter, også fra den senere tid, at Tyrkiet er på en bedringsvej – Tyrkiet er for øvrigt medlem af NATO, skulle jeg hilse og sige, hvis nogen skulle have glemmt det – så her er der en partner, man kan tale med, og hvor det nytter noget. Jeg siger ikke, at det går hurtigt nok, og jeg siger ikke, at det er godt nok, men det er usammenligneligt.

Så spurgte hr. Holger K. Nielsen til sidst, om jeg mener, at vi skal have den totale krig imod Milosevic.

Se, den nuværende aktion har netop til formål at undgå at komme i en sådan situation, hvor det bliver nødvendigt. Og det var jo lige det, fru Mimi Jacobsen i et venligt spørgsmål til mig påpegede: Vi har ikke i tide grebet ind, hvad vi skulle have gjort for længe siden. Men nu er vi gudskelev ikke så langt henne og nede, som Europa kom i 1939, men skriver blot 1936, hvis jeg endelig skal sammenligne. Altså ingen total krig, fordi vi har grebet ind nu, så den totale krig ikke bliver nødvendig. Det er finessen i det.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg kan fuldstændig bekræfte hr. Arne Melchior's meget præcise iagttagelse og måske endda erkendelse af, at Tyrkiet er medlem af NATO, for det spiller jo nok en meget central rolle for, hvorfor man ikke mener, at det er så vigtigt med kurderne, som man mener det er med kosova-albanerne, og det er jo i øvrigt nok også derfor, NATO ikke går ind for, at kosova-albanerne skal have selvstændighed: Hvis folk fik ret til at bestemme over deres egen skæbne, kunne det jo smitte, så det har man nok sikret sig fra NATO's side at de ikke får lov til.

Men jeg vil sige til hr. Melchior: Jeg forlanger ikke på nogen måde, at man ikke skal kunne begå fejl. Vi begår selv tonsvis af fejl, så det ville det da være dumt at jeg forlangte af folk. Men det, som jeg synes er relevant, er, at man diskuterer og lærer af sine fejl, og dér bliver vi jo bare nødt til at konstatere, at når vi forud for den sidste debat, i oktober, spurgte Udenrigsministeriet, hvilke konsekvenser man forestillede sig at aktionen ville have for flygtningene, fik vi at vide, at formodningen var, at der ikke ville ske en yderligere tilstrømning af flygtninge til Kosovos nabolande, og det viste sig jo helt klart ikke at være rigtigt, og så spørger vi bare om én ting: Hvilke konsekvenser drager man af, at man har taget fejl? Der er som bekendt ikke noget galt i at fejle, men der er noget galt i at fremture i sine fejl.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Nu må jeg indledningsvis sige til hr. Melchior, at jeg tror ikke, det hjælper at råbe, så det vil jeg

afholde mig fra. Men jeg synes, det er en utrolig svær debat, og jeg vil bare i al stilfærdighed spørge hr. Arne Melchior, om ikke også han en gang imellem kan føle sig omfavnet af tvivlens nådegave. Og jeg synes, det er en utrolig ulykkelig og svær situation, og indimellem synes jeg, man tager lidt for skrækkert på denne debat.

Man må som politiker tage et standpunkt, og Dansk Folkeparti har taget det standpunkt, som vores ordfører, hr. Peter Skaarup, har givet udtryk for her i dag, men jeg opfatter lidt hr. Melchior, som om han fuldstændig ved, hvordan det her problem bliver løst, og synes, det er i orden, som det kører, og det synes jeg faktisk er farligt.

Jeg synes, det er en af de sværeste debatter, vi hidtil har haft i Folketinget, i hvert fald hvad jeg kan mindes, og jeg synes, man indimellem også må være lidt ydmyg og sige: Det her er altså meget svært. Men som politiker er man naturligvis forpligtet til at føre sine synspunkter frem, og det gør man så mere eller mindre højrøstet.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Mimi Jacobsen havde et spørgsmål til hr. Arne Melchior, som jeg egentlig godt vil bore lidt nærmere i:

Med hensyn til den krig imod Serbien, som man nu har indladt sig på, og som jo er et tragisk mislykket projekt, i hvert fald hvis det f.eks. var hensigten at beskytte mennesker mod at blive drevet på flugt, drager man så nu den konklusion i EU, at årsagen til ulykkerne var, at man ikke var stærk nok i EU, at man ikke havde en fælles udenrigspolitik, som var stærk nok, og at man ikke havde en europahær, sådan som den kommende kommissionsformand, Romano Prodi, nu har foreslået: På baggrund af de her begivenheder skal man have en europahær – et forslag, som den danske regering, selv om den støtter Prodi helhjertet, overhovedet ikke har mælet et eneste kuk imod.

Det er jo den udvikling, vi ser: Nu bruges disse tragiske begivenheder af unionstilhængerne til at drive på med skabelsen af en føderation med en europahær, og det er muligvis et projekt, som CD støtter. Dér vil jeg gerne spørge hr. Melchior, om det er tilfældet?

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Søren Søndergaard spørger om konsekvensen af fejl.

For det første er der jo tale om en fejlantagelse, og for det andet har jeg jo brugt en hel del tid på at sige, at det er meget, meget svært at vide, hvordan en modstander, i dette tilfælde en fjende, vil reagere på de handlinger, som man selv foretager. Men det er klart, at konsekvensen af fejl og fejlskøn må være at forsøge at gøre det bedre næste gang, men jeg ved ikke, hvem der kan handle ufejlbarligt. Det kan være, hr. Søndergaard kan, men jeg tvivler.

Så har fru Pia Kjærsgaard ligesom hr. Peter Skaarup bemærket, at jeg måske er lidt højt gearret, men jeg ønsker altså ikke så meget at få min form diskuteret som mine synspunkter. Og så spørger fru Kjærsgaard mig, om jeg ejer tvivlens nådegave.

Jeg har ved mangfoldige lejligheder betegnet mig selv som en stor tvivler. Jeg er sandelig meget i tvivl. Og fru Kjærsgaard taler imod bedre vidende – eller også må jeg råbe lidt højere, så fru Kjærsgaard kan høre det – når hun påstår, at jeg har givet udtryk for at vide fuldstændig, hvad der vil ske. Jeg har tværtimod netop sagt: Jeg har ikke en glaskugle. Og jeg siger ikke: Hvis det og det sker, hvad skal vi så gøre? Jeg har netop sagt, at jeg ikke ved, hvornår det ender, eller på hvad måde det ender. Så skal fru Kjærsgaard da ikke komme her og påstå det modsatte: at jeg skulle have givet udtryk for, at jeg ved det hele. Det passer ikke; det er det modsatte, jeg har sagt.

Og så skal jeg blot sige til hr. Keld Albrechtson, at efter min bedste viden – og jeg tror, det er en rigtig viden – har Prodi ikke benyttet udtrykket europahær. Han har talt om en fælles hær, men han har ikke brugt udtrykket europahær. Men bortset fra det er CD jo helt parat til dét. Vi ønsker da, at Danmark skal deltage i EU's militære samarbejde. Det skal der ikke herske nogen tvivl om, så det er da ikke noget nyt. Det er i øvrigt ikke det, der er til genstand for debatten her i dag.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Hr. Arne Melchior var under debatten inde på – jeg tror, jeg citerer rigtigt – at Dansk Folkeparti har i dag malet sig ned i et mørkt og ensomt hul.

Så er det jo, jeg lige vil minde hr. Arne Melchior om, at vi faktisk er sammen med CD om et forslag til vedtagelse her i dag, som går ud på, at konflikten skal løses ad forhandlingernes vej, og at man skal sikre, at flygtningene kan vende tilbage til det område, som de kommer fra, og at man skal sørge for, at Rusland bliver udpeget som en vigtig partner i løsningen af konflikten.

Så det kan da godt være, at hr. Arne Melchior er blevet bibragt den opfattelse, men rent faktisk er det tanken med det forslag, der formentlig bliver vedtaget lidt senere i dag, og som regeringspartierne og bl.a. Dansk Folkeparti står bag, via tre punkter at forpligte regeringen til at arbejde i denne retning. Og der står altså ikke noget om militære midler eller landstyrker, eller hvad det ellers er, hr. Arne Melchior har argumenteret for her i dag.

Og så vil jeg afslutningsvis lige bore lidt mere i hr. Arne Melchiors holdning til landkrig:

Jeg har hørt hr. Arne Melchior sige flere gange i medierne og også her i dag, at vi skal være parate til at deltage i en landkrig, og derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Arne Melchior: Fastholder hr. Arne Melchior ikke det? Er det ikke korrekt citeret, og er det ikke korrekt, at hr. Arne Melchior i dag har sagt, at det nok bliver en nødvendig del af det her?

Formanden:

Hr. Søren Søndergaard, og det er den sidste korte bemærkning. Derefter er det hr. Per Stig Møller.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jamen det spørgsmål, der rejser sig, er: Hvor lang tid vil hr. Arne Melchior støtte luftkrigen? Vil hr. Arne Melchior støtte luftkrigen, til den sidste kosova-albaner er uddrevet af Kosova, til vi har et Kosova uden kosova-albanere og alt, hvad der er tilbage af kosovaalbanere i dag, ligger fem fod under jorden? Er det logikken i hr. Arne Melchiors synspunkt?

SF og Enhedslisten har fremlagt et klart alternativ. Vi fremlagde det for 10 år siden, vi fremlagde det for 5 år siden, og vi fremlægger det også i dag, og det hedder: Vælt Milosevic gennem støtte til den demokratiske og anti-nationalistiske opposition!

Det forslag har vi ikke fået flertal for, men vi arbejder videre for det.

Er det forslag virkelig fuldstændig uacceptabelt set gennem hr. Arne Melchior's briller? Er det kun den totale krig, der er redskabet, selv om det desværre viser sig, at resultatet af denne krig indtil videre har været det stik modsatte af det, man påstod var hensigten?

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Fru Pia Kjærsgaards spørgsmål til hr. Arne Melchior vil jeg godt følge op med et spørgsmål til hr. Arne Melchior:

Jeg forstår, at fru Pia Kjærsgaard er meget i tvivl, og jeg kan også konstatere, at Dansk Folkeparti er så meget i tvivl, at man har valgt at dobbelttjekke, så man er både for og imod forslaget til vedtagelse, og al den tvivl betyder jo i virkeligheden, at vi ikke aner, hvor Dansk Folkeparti står i dag.

Det er jo sådan, at hvis man tvivler – og det skal vi alle gøre – så skal man ende med at tage en beslutning. Det går jeg ud fra at vi er enige om, og det forstår jeg også at hr. Arne Melchior har gjort, og den beslutning har så været at gå ind for et selvstyrende Kosovo. Og når man har truffet den beslutning, må man også ville midlerne, og midlerne er og har altså været luftbombardementer, og de kan så på et eller andet tidspunkt til sidst i fasen betyde, at man må indsætte landtropper for at sikre, at flygtningene kan vende tilbage. Det går jeg også ud fra at vi er enige i: Har vi sagt a, må vi også sige b.

Så vil jeg godt spørge hr. Arne Melchior: Når man så på et eller andet tidspunkt er rede til at sætte landtropper ind for at sikre, at flygtningene kan vende tilbage til et selvstyrende Kosovo, er hr. Arne Melchior så ikke enig i, at vi skal opfordre NATO til at forberede landtropperne nu, således at Milosevic ikke ved, hvornår han kan møde dem?

Jeg er nemlig enig med hr. Arne Melchior i, at han aldrig skal vide, hvornår han møder dem. Men så er det vel også bedre, at vi begynder at forberede dem, så han kommer i tvivl om, hvornår han kan møde en forstærket NATO-indsats.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg ved da godt, at Dansk Folkeparti er medforlagsstiller til et forslag til vedtagelse, som CD også er med på, men hr. Peter Skaarup levede jo i sine mange taler heroppe slet ikke op til den tekst, som han er medforlagsstiller til. Det er

der jo adskillige af talerne under de korte bemærkninger der har dokumenteret. Han har jo været heroppe mange gange, og han har slet ikke levet op til den.

Det var derfor, jeg sagde, at han havde gravet sig ned i et mørkt hul, ikke fordi han er af en anden mening end jeg, for det har man da lov at være, men man kan bare ikke have begge meninger samtidig: stå som medforlagsstiller til en tekst og så sige cirka det modsatte heroppefra.

Om jeg har sagt, at landkrig er nødvendig? Næ, det har jeg ikke sagt; jeg har sagt, at den kan blive nødvendig, men at jeg ikke ved, om den bliver det.

Derfra vil jeg springe til hr. Per Stig Møllers spørgsmål og sige: Selvfølgelig er det mest tabelige, man kan gøre, når man har en modstander og oven i købet en farlig modstander – her drejer det sig jo ikke om skak eller bridge, men om en livsfarlig modstander – at give afkald på nogen som helst virkemidler eller lade vedkommende modstander få indsigt i bare et hjørne af éns hensigter og éns muligheder.

Så spørger hr. Søren Søndergaard, hvor lang tid vi skal være med til den bombardering.

Så længe det er nødvendigt. Der er ingen vej tilbage. NATO og vi og menneskerettighederne må ikke tabe den sag, for så ligger der sorte tider forude.

Endelig spørger hr. Søren Søndergaard, om jeg synes, det er uacceptabelt at vælte Milosevic indefra.

Næ, i 1930'erne og i begyndelsen af 1940'erne var vi også mange, der var enige om, at det tyske folk og det italienske folk og det japanske folk ville vælte deres voldsherskere indefra. Det skete bare ikke, og jeg ser heller ikke nogen ud-sigt til, at det vil ske i Serbien.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Arne Melchior mener ikke, at Romano Prodis planer er en del af debatten her i dag, men det var nu CD's formand, der rejste spørgsmålet om EU's rolle, og det er faktisk et relevant spørgsmål, for hvad kommer der ud af denne diskussion i EU? Der kommer jo det ene forslag efter det andet om, at EU skal have sin egen militære rolle at spille. Det står Romano Prodi jo desværre ikke alene med; det er også ideer, der i øjeblikket fostres i den tyske regering og i den franske regering osv.

Og derfor kunne jeg egentlig godt ønske mig, at vi på et eller andet tidspunkt også kunne få ministerens svar på, hvad den danske regerings holdning er til de planer, som Prodi har fostret, og som mange regeringer jo støtter, nemlig at hele denne tragiske situation, hvor man ved at gå ind med en militær aktion har forkludret situationen totalt i det tidligere Jugoslavien, nu skal bruges som anledning til at indføre en militær dimension i EU.

Formanden:

Hr. Peter Skaarup, og det er den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil lige sige til hr. Arne Melchior: Det er da rigtigt nok, at man i en krigssituation måske ikke skal afskrive nogen muligheder. Og på den måde argumenterer hr. Arne Melchior så for, at man stadig væk skal have muligheden for at indsætte landstyrker, og det kunne måske være rigtigt nok, hvis man troede på, at det kunne virke, men kendsgerningen er bare, at hr. Arne Melchiors og vores egen statsminister her i Danmark jo har afskrevet den mulighed for et stykke tid siden, og derfor virker argumentationen altså som en kritik af bl.a. statsministeren, når hr. Melchior fremsætter den sådan, som han gør heroppefra. Og det kan godt være, at den er det, men statsministeren har faktisk afskrevet den mulighed flere gange i forbindelse med debatten om det her.

Og der er åbenbart stadig væk lidt forvirring om Dansk Folkepartis stillingtagen til forslaget til vedtagelse, og derfor bliver jeg nødt til at sige, at forslaget meget klart udtrykker de ting, som vi også mener, nemlig at regeringen skal arbejde for, at Forbundsrepublikken Jugoslavien snarest efterlever de krav, der er formuleret af det internationale samfund med udgangspunkt i resolution 1199 fra FN's Sikkerhedsråd, og at der snarest indledes forhandlinger om en varig politisk løsning, der må indebære selvstyre for kosovoalbenerne, at Rusland skal fastholdes som en vigtig partner, og at den humanitære indsats skal ydes i nærområdet.

Derfor er der altså ikke nogen modsætninger. Det, som Dansk Folkeparti hele tiden har fremhævet i debatten at vi vil, står i denne vedtagelse, og derfor kan jeg ikke forstå, hvorfor hr. Arne Melchior ikke længere er stolt af, at vi er sammen om den vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Mine udtalelser var ikke og kan ikke med rette fortolkes som en kritik af statsministeren. Jeg har tværtimod rost statsministeren og regeringen for at gøre det nødvendige i en given situation og for at vise fleksibilitet, og statsministeren har aldeles ikke afskrevet nogen muligheder i en situation, som ikke er kendt i øjeblikket.

Og jeg ønsker sandelig ikke landkrig, selv om jeg faktisk er uddannet til krig. Jeg var soldat i den danske brigade i Sverige og blev uddannet til at være med til at befri Danmark, men var der nogen, der var taknemlig for, at jeg ikke kom i krig, var det faktisk mig og sikkert mange andre. Så det er da ikke noget, jeg ønsker. Men jeg var da nødt til at forberede mig på det, så jeg kunne gøre min pligt i den givne situation.

Og hr. Søren Søndergaard kan da godt have ret i, at ifølge den tekst, han har givet sin forespørgsel, om den sikkerhedspolitiske situation i Europa, er det ikke irrelevant at tale om EU's forhold til det militære, men dér ved hr.

Søndergaard og alle andre jo udmærket, at CD ønsker samtlige de danske EU-forbehold ophævet, herunder det forsvarsmæssige – ikke således at en EU-militærorganisation skal træde i stedet for NATO, men således at den kan være en nødvendig og integreret del af NATO.

Det er da kendt stof. Det er vi selvfølgelig for, og vi glæder os til, at det sker, og jeg er overbevist om, at det ikke varer så mange år, før der vil være et kæmpe flertal for det i den danske befolkning, for der er allerede nu flertal for det, ikke mindst i lyset af de begivenheder, vi oplever i disse uger.

Jørgen Estrup (RV):

Den menneskelige tragedie, vi oplever og har oplevet i den seneste måneds tid eller mere, gør det nødvendigt, at vi også ser på, hvad der gik forud, ellers opstår der meget let myter, og det har jeg i nogen grad indtryk af også sker i denne debat.

Jeg synes, det er nødvendigt at få slået fast, at det, Folketinget besluttede i oktober med regeringens beslutningsforslag og tilslutningen til NATO's aktion, i første omgang var et forsøg på gennem militære trusler at sikre en politisk løsning. Den strategi lykkedes. Den lykkedes ikke på lang sigt. Den lykkedes på kort sigt. Vi fik faktisk en aftale, og det lykkedes at forhindre

den humanitære katastrofe, som truede op til vinteren.

Men præsident Milosevic er, som vi vist alle har måttet sande, ikke nogen pålidelig aftalepartner, og aftalen blev brudt omkring nytårstid med en voldsom, serbisk styrkeopbygning i Kosovo og overgreb og direkte massakre på den kosovoalbanske civilbefolkning.

Jeg tror, at de fleste af os husker massakren i Racak. Allerede her startede den seneste bølge af massive etniske udrensninger og direkte fordrivelse, og den fortsatte og tog til, da OSCE måtte trække sine observatører ud og NATO's bombninger startede.

Men jeg synes, det er afgørende at slå fast, at det ikke var NATO's intervention, der var årsag til flygtningestrømmene. Kosovoalbanerne havde ingen som helst grund til at flygte som følge af NATO's militære tilstedeværelse; men det var under dække af bombningerne og fraværet af observatører, fraværet af den internationale presse, at de serbiske enheder kunne føre deres udrensning igennem, tilsyneladende efter en nøje tilrettelagt plan.

Trusselsstrategien fungerede kortvarigt, men så brød den sammen, og derfor blev det uundgåeligt at gøre truslen til virkelighed, uanset hvor tragisk det var. Alternativet havde været at lade den etniske udrensning og fordrivelse fortsætte, mens vi passivt så til.

Det kan være svært at forestille sig, at noget kan være værre end den menneskelige tragedie, der i øjeblikket udspiller sig inde i Kosovo og i områderne i nærheden af Kosovo. Alligevel er jeg overbevist om, at serbiske styrkers ubønhørlige fordrivelse og massakre på civilbefolkningen, mens verden så passivt til, havde været værre end det, vi nu oplever.

Bombardementerne har styrket Milosevic, lyder det, og det var jo ikke det, vi ville, det var faktisk det modsatte, men er det nu også så givet, at det er den situation, vi er i? Ja, overfladisk set ser det sådan ud, men hvad er det, der faktisk sker i Serbien? Det, der sker, er jo det, som naturligt udløses, når et land og en befolkning står over for fælles svære prøvelser. Man rykker sammen. Man prøver på i fællesskab at løse den trussel, som man selvfølgelig føler man står over for.

Oppositionen mod Milosevic var jo splittet. Det skete længe før, og det er måske bedst illustreret ved, at Milosevics nuværende vicepræsident er en af dem, der stod i spidsen for de mange demonstrationer i Beograd i ugevis,

nemlig Vuk Draskovic. Den opposition, der var, og som vi alle sammen så hen til, faldt fra hinanden, desværre.

Om Milosevic er styrket eller svækket, vil tiden vise. Der kommer den tid, hvor der skal en politisk løsning igennem, og det vil være sandhedens time for Milosevic. Så vil den serbiske befolkning tage stilling til resultatet af hans beslutninger, og jeg tror, at den bliver meget negativ.

Jeg synes, der er grund til at tilføje, at vi – i hvert fald jeg – meget gerne vil afvise blot at tildele skurkerollen til den serbiske nation som sådan. Det er der en vis tilbøjelighed til. Det er nationalismen på Balkan, der er skurken, ikke den serbiske nation. Og der er nu uægtelig andre end serberne, som bedriver nationalisme med kynisk stædighed. Det er den, vi kæmper imod, når vi forsøger aktivt at beskytte menneskerettighederne i Bosnien og i Kosovo.

Den nuværende indsats må fortsætte, samtidig med at man gør, hvad der er menneskeligt muligt for at lindre lidelserne for civilbefolkningen i og uden for Kosovo og for at forhindre, at konflikten bliver spredt til de omkringliggende lande. Og derfor må man se med den allerstørste alvor på de angreb, som de serbiske styrker retter mod albansk område i øjeblikket. Det må ikke lykkes Milosevic og hans folk at bruge de omkringliggende lande som brikker i Serbiens selvskabte mareridt ved at inddrage dem i konflikten.

Sideløbende hermed må der udfoldes de størst mulige anstrengelser for at tilvejebringe en våbenhvile og samtidig skabe udgangspunktet for en varig politisk løsning, sådan som det understreges i det af fru Helle Degn på fleres bl.a. mine vegne fremsatte forslag til vedtagelse. Flygtningenes sikre tilbagevenden og den kosovoalbanske befolknings selvstyre er de minimumsforudsætninger, der nødvendigvis skal opfyldes.

FN's generalsekretær og den tyske regering har hver især fremlagt brugbare skitser, som giver anledning til en vis optimisme. Og de anstrengelser, som udfoldes for at inddrage Rusland i forhandlingerne og i løsninger, er af den allerstørste vigtighed. Heldigvis synes der også på russisk side at være forståelse for og interesse i at spille den rolle, som Rusland kan spille, og som er ganske afgørende for, at det skal lykkes at finde en politisk løsning.

På et eller andet tidspunkt, formentlig efter at der er opnået en politisk forståelse i Serbien,

bliver der brug for landtropper til at sikre flygtningenes tilbagevenden og som en fredsbevarende styrke. Men jeg synes, der er grund til at understrege, at der er én og kun én begrundelse for at indsætte landtropper, og det er hensynet til beskyttelse af den kosovoalbanske civilbefolkning. De overvejelser, der måtte være om en massiv invasion med landtropper for at nedkæmpe serbiske styrker, er efter min bedste opfattelse meningsløse, farlige og i sidste ende til skade for civilbefolkningen.

Jeg vil godt slutte af med at sige, at alternativet til den vej, vi betræder i øjeblikket, som er en tornefuld vej og en vej, der unægtelig også fører til byrder for den kosovoalbanske civilbefolkning, havde været passivt at acceptere deporteringer og massakrer på civilbefolkningen.

Jeg tror, at hvis man spørger den kosovoalbanske befolkning, om de synes, man skulle have undladt det, vi har gjort, så ved vi alle sammen, hvad svaret er. Man har kunnet se det ikke bare i de demonstrationer, der har været rundt omkring i forskellige europæiske byer, men også når flygtingene nåede frem til noget, der mindede om et sikkert hjemsted.

Jeg vil godt sige, at jeg havde ikke kunnet leve med den passivitet.

Tom Behnke (FP):

Efter valget tilbage i 1989 blev Kosovo frataget sin ret til selvstyre af Slobodan Milosevic. Samtidig blev den kosovoalbanske befolkning frataget retten til offentlige job. Det var både som læger og lærere, ingeniører og kommunalt ansatte og meget mere.

Kosovos regering og parlament er ikke blevet indkaldt igennem de sidste år, selv om de jo i virkeligheden er lovlig valgt. Og på et tidspunkt var det sådan, at militærpolitiet blev sat ind og identifikationspapirer fjernet fra folk, der kunne være mistanke til, og uden disse papirer kan man ikke komme fra en by til en anden.

I måneden op til, at OSCE blev evakueret fra området, blev overgrebene på kosovoalbanerne mere og mere tydelige. Alt fra dødsdomme i grøfttekanten til dommernes domme i retten blev mere og mere håbløse. Selv på hospitalerne vægrede de sig imod at tage etniske albanere ind.

Folk har flygtet igennem de sidste 10 år, og der er ingen tvivl om, at Milosevic ønsker alle ikkeserbere ud af sit land. Kosovo bestod af 90 pct. kosovoalbanere, og derfor så har vi en katastrofe i dag. Der regnes med, at der stadig

væk er ca. 700.000-800.000 kosovoalbanere tilbage, men i skjul i Kosovo. Og daglig kommer der rapporter om nye drab foretaget af serberne mod kosovoalbanerne.

Der er ingen tvivl om, at vi må få standset denne massakre. Der er heller ingen tvivl om, at luftangreb formentlig ikke er nok. Men vi må både som danskere og som medlem af NATO, OSCE og FN sikre, at krigen ikke breder sig. Og det kan kun gøres ved, at vi også får russerne med igen, og derfor er det ikke så enkelt endda, hvilken løsning man skal gribe til. Når jeg siger, at vi skal have russerne med igen, er det, fordi man skal huske på, at russerne jo var med i OSCE-missionen, og det skulle de gerne fortsat kunne blive ved med.

Det er også værd at understrege og huske på, at der jo ikke er tale om en religiøs krig. Der er ikke talt så meget som ét ord om religion i den her krig. Og det er heller ikke, fordi der var nogen, der ønskede at sammenlægge Albanien med Kosovo, for den tanke blev jo droppet for mange år siden. Kosovos befolkning var faktisk glad for samarbejdet, indtil de blev frataget deres rettigheder som borgere i deres eget land. Nu vil de ikke længere affinde sig med situationen. De vil ikke længere affinde sig med serbisk styre. Nu vil de have lov til at tale frit. Og det var jo i virkeligheden udgangspunktet.

Lad mig så slå det fast med det samme: Fremskridtspartiet var i oktober imod udstationering af danske F16-fly til den her krig, men et flertal i Folketinget besluttede, at sådan skulle det være, og sådan blev det. Og det betyder så i dag, at Danmark er med. Vi er sammen med NATO med i den væbnede konflikt, der foregår. Vi er vel også nået til det, som man kalder »point of no return«. Der er ingen vej tilbage; vi er i fuld gang.

Derfor er det vigtigt, at vi på nuværende tidspunkt lader NATO gøre det, der er nødvendigt at gøre, og derfor vil Fremskridtspartiet også i næste uge støtte forslaget om, at der bliver udsendt yderligere F16-fly. Og derfor bakker Fremskridtspartiet op om det flertal, der er her i Folketinget, det flertal, der bakker op om NATO og NATO's operationer.

Det er utrolig vigtigt, at vi her fra Folketinget sender så klart et signal som overhovedet muligt, og derfor er Fremskridtspartiet medfor-slagsstiller til forslaget til vedtagelse fra det store flertal.

Der er ingen tvivl om for Fremskridtspartiet, at Milosevic skal stoppes, og den måde, vi bedst

gør det på, er ved, at vi så bredt som overhovedet muligt står sammen om, at det kan lykkes. Der skal etableres fred i regionen, og kosovoalbanerne skal kunne vende tilbage til Kosovo i sikkerhed.

Fremskridtspartiet er fortsat imod, at egentlige landstyrker bliver indsat, men så snart, der er våbenhvile, skal vi være klar til at sætte en sikringsstyrke ind, der kan fastholde og vedligeholde den fred, der opstår. En sådan sikringsstyrke vil meget vel kunne bestå af en NATO-styrke. Der er ingen tvivl om, at NATO formentlig i den situation vil være dem, der bedst og hurtigst kan gå ind og sikre, at den fred, der opstår, kan blive ved.

Men det er lige så vigtigt, at man lige så hurtigt efter gør, hvad man kan for at få udskiftet NATO-styrken med en egentlig FN-styrke til at bevare freden og sikkerheden på længere sigt. Der er ingen tvivl om, at NATO som part i den væbnede konflikt vil have svært ved at stå i den situation, og der er ingen tvivl om, at en FN-styrke langt nemmere kunne løse den opgave.

Der er heller ingen tvivl for Fremskridtspartiet om, at sammen med FN-styrken er det vigtigt, at OSCE-landene igen genoptager det arbejde, som de var så godt i gang med. Og lad mig igen understrege, at det, der jo er vigtigt og grunden til, at det er vigtigt, at det både drejer sig om FN og om OSCE, er, at vi får russerne med igen.

Der er i området op imod 1 mio. flygtninge, op imod 1 mio. flygtninge, der været nødt til at flygte fra hus og hjem, familier, der er blevet splittet. Der er ingen tvivl om, at det, der skal til, er hjælp i nærområdet. Hjælp i nærområdet er nødvendig her og nu, og der skal sættes massivt ind med hjælp i nærområdet.

Derfor vil vi fra Fremskridtspartiets side foreslå, at vi denne gang, ligesom vi tidligere har gjort det, i denne væbnede konflikt opretter et nyt »Jutlandia«, man kunne sige »Jutlandia II«, altså et hospitalsskib, der kan sendes ned til området.

Vi har i øjeblikket nogle Storebæltssfærger, som ikke bliver benyttet, og som formentlig aldrig igen skal benyttes til den trafik, og hvor der kan være op mod 600 mennesker om bord. De ligger nede i Korsør. Samtidig ved vi, at der i Skrydstrup står pakket hospitalscontainere, der er klar til at blive sendt ud, hospitalscontainere, som blev etableret i forbindelse med Golfkrigen. Hvis man under ledelse af Røde Kors sørgede for, at en sådan færge kom over til

f.eks. Fredericia og blev klargjort, fik hospitalscontainere om bord, ville man i løbet af ganske få dage være i stand til at sende et hospitalsskib til området.

Spørgsmålet er, hvad regeringen siger til det. Spørgsmålet er, hvad udenrigsministeren siger til det. Her er der en oplagt mulighed for at sætte ind med en kraftig humanitær hjælp med noget, som vi jo i virkeligheden har prøvet før, nemlig et hospitalsskib.

Fremskridtspartiet er som nævnt medforslagsstillere til det forslag til vedtagelse, som et stort flertal i Folketinget har fremsat. Vi kan fra Fremskridtspartiets side ikke støtte de forslag, der er fremsat hverken af Enhedslisten eller SF.

Det, der er vigtigt for Fremskridtspartiet at understrege, er, at politikerne, et stort flertal i Folketinget, i sin tid – uden Fremskridtspartiet, javel, men et stort flertal har defineret den opgave, der skal løses. Man har givet grønt lys til NATO til at løse opgaven. Så er det også på tide, at vi i Fremskridtspartiet indser, at det er, som det er. Sådan ser virkeligheden ud, og når det er virkeligheden, så er det vores opfattelse, at det er på tide, at politikerne så også holder deres mund og lader NATO udføre den opgave, som vi har pålagt dem.

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg vil indledningsvis gerne takke udenrigsministeren for den redegørelse, der er blevet afgivet tidligere i dag, en redegørelse, som vi fra Kristeligt Folkepartis side gerne tager til efterretning.

Det er jo en ganske alvorlig sag, som vi har til behandling her i dag. Der er sagt mange ord og også draget mange sammenligninger historisk set i forhold til det, vi oplever i Serbien i dag. Alligevel vil jeg sige, at det er, som om jeg i hvert fald i den forbindelse mangler ord at sætte på det, vi rent faktisk er vidner til.

Også i denne her sammenhæng har tilbagemarket på historien været fremdraget, også i nogle af de forslag til vedtagelser, der ligger på vore borde i dag, og det synes jeg da på mange måder kan være relevant også i det øjemed at lære af historiens fejl. Der er selvfølgelig blevet begået fejl også historisk set i denne her konflikt. Det ville være bedre, om ting – sådan som vi kan se det i dag – havde været gjort anderledes, men ting er nu engang gjort sådan, som de er, og det er på det grundlag, vi også må handle i dag. Det er ikke kun nationer og orga-

nisationer, der begår fejl. Det gør vi jo også selv hver især hver eneste dag.

Når Kristeligt Folkeparti støtter NATO's bombardementer i Serbien, så er det, fordi vores vurdering har været den, at de diplomatiske muligheder helt klart var udtømt. Og det var ikke alene vores vurdering, det var også størstedelen af verdenssamfundets vurdering med et par enkelte undtagelser.

Det var vores vurdering, at vi for at undgå en endnu større humanitær katastrofe end den, der var under opsejling, måtte lægge maksimalt pres på Milosevic for at få ham til forhandlingsbordet igen og acceptere de betingelser, som også fremgår af Rambouilletaftalen. Derfor vort ja til den indsats, som NATO nu har ydet gennem nogen tid.

Jeg synes, det er vigtigt i den sammenhæng at slå fast, at der er mange mennesker, der er drevet på flugt. Det skyldes altså ikke ene og alene NATO's bombardementer. Det har måske nok forstærket det, men der var jo mange mennesker på flugt, fordrevet, allerede før NATO indledte sit bombardement. Det synes jeg også hører med til historien i forhold til dem, der får det til at se ud, som om det bombardement, der har været, har fremkaldt hele den humanitære katastrofe, som vi oplever i dag. Det mener jeg på det bestemteste ikke er tilfældet.

Vi mener, at bombardementerne må fortsætte, indtil de krav, som det internationale samfund har formuleret, bliver efterlevet af Milosevic. Vi mener også, at det er nødvendigt at forstærke presset, og derfor støtter vi den anmodning, som NATO har rettet også til den danske regering, om, at der sættes yderligere flystyrker ind.

Vi er faktisk også af den opfattelse, at NATO allerede nu bør forberede sig på, at der skal indsættes landtropper også i Kosovo og senest, når en fredsaftale skal implementeres. Det kan også være før. Vi får se, hvordan udviklingen går. Men det helt afgørende for os er, at forberedelserne hertil påbegyndes nu, sådan at vi er klar, når der måtte være brug for at indsætte landtropper.

Det kan lyde – ikke mindst, når den ene af de parter, der har stillet forespørgslen i dag, skal udlægge teksten – som om NATO's og verdenssamfundets eneste reaktion i denne her sammenhæng har været bomber. Det er jo heller ikke tilfældet. Vi lægger fra Kristeligt Folkepartis side overordentlig stor vægt på de rent humanitære opgaver, som løses i området i dag,

også af NATO-lande, både i Makedonien og i Albanien. Der er altså ikke kun tale om tæppebombning, men der er også tale om en massiv humanitær hjælpeindsats, hvor Danmark jo helt klart er gået i front, og det er vi glade for. Og vi er taknemlige over de mange mennesker, som i den sammenhæng både herhjemme og rent praktisk i de områder i dag bidrager til at løse nogle af de problemer, der er for de mange fordrevne mennesker.

Jeg synes også, det er vigtigt, at Danmark ud over det økonomiske bidrag, som vi har besluttet, også er klar til at modtage flygtninge, hvis FN's Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, beder os om det. Vi skal senere i dag behandle et lovforslag herom fra regeringens side, hvor der tages skridt til, at vi kan modtage flygtninge på de vilkår, der er angivet i lovforslaget. Det synes vi selvfølgelig er helt afgørende i forhold til den samlede humanitære indsats, at vi også stiller os parat til det.

Man kan diskutere niveauet for det antal af flygtninge, vi skal modtage. Her synes vi ikke, at ambitionerne i udgangspunktet var så høje fra regeringens side, men man har dog nu lagt op til, at der ikke umiddelbart skal sættes et loft for, hvad Danmark vil modtage af flygtninge, men at vi i første omgang opererer med et niveau på ca. 1.500.

Vi hilser med tilfredshed, at der nu øjnes visse muligheder for at få stablet et fredsiniciativ på benene. Jeg synes i den sammenhæng, at udenrigsministerens understregning indledningsvis af, at verdenssamfundets krav ikke er til forhandling, er utrolig vigtig. Jeg mener, det er vigtigt at få det fastslået endnu en gang. Det er også det, der er Kristeligt Folkepartis udgangspunkt, når vi i dag siger, at vi gerne ser, at der kommer egentlige forhandlinger i gang. Det gør vi, men vi ser ikke, at der forhandles og gives køb på de krav, som nu er formuleret i forskellige fora, og som må være udgangspunktet.

Som det fremgår af det forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstillere til i dag, er det vigtigt, at vi i højere grad får Rusland inddraget og også fastholdt som en vigtig partner i løsningen af konflikten. Det er også en helt afgørende parameter. Man kommer ikke uden om, at Rusland i denne her sammenhæng kan komme til at spille og bør spille en vigtig rolle, også som brobygger til serberne.

Vi ser frem til, at vi kan nå det, der er målet med det hele: at kosovoalbanerne, der er drevet

på flugt, kan vende tilbage, også vende tilbage til et selvstyrende Kosovo, sådan som det må være målet. Vi tror, at midlerne til at nå de mål, er de midler, som jeg her har angivet, og som også ligger i forlængelse af det, som udenrigsministeren har redegjort for i dag. Her ligger vi fuldstændig på linje.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne takke ordførerne repræsenterende et stort flertal her i salen for den opbakning, der dagen igennem har været til hovedretningsslinjerne i den redegørelse, som jeg fremlagde ved starten af debatten. Det er et godt grundlag for regeringens videre arbejde i forhold til Folketinget.

Jeg har først nogle bemærkninger, som er fælles bemærkninger til hr. Søren Søndergaard og hr. Holger K. Nielsen. Der har været en diskussion om, hvorvidt den serbiske leder, præsident Milosevic, er blevet styrket. Det har hr. Søren Søndergaard og hr. Holger K. Nielsen hævdede.

Må jeg begynde med en lidt mere langsigtet betragtning. Hvis vi ser tilbage over de sidste ti år, er det helt indiskutabelt, at hr. Milosevic er stærkt svækket. Han er langsigtet svækket i forhold til sine naboer.

Slovenien, tidligere republik i Jugoslavien, er et lille fremgangsrigt land, en af de førende kandidater til at indtræde i EU, kandidat også til NATO-medlemskab.

Kroatien er et land, hvor genopbygningen er i gang. Der er fred i Kroatien. Det er ikke problemløst, det ved vi alle, men genopbygningen er i gang.

I Bosnien-Hercegovina er der ikke krig. Genopbygningen er også i gang her. Sarajevo, symbolet på Bosniens ødelæggelse, er i dag en by, der er ved at finde sig selv igen efter megen lidelse.

Serbien derimod er jo i umådelig dårlig stand økonomisk og socialt. Investeringer gennemføres ikke. Der kommer slet ikke udenlandske investeringer ind. Hvem vil investere i et sådant miljø? Politisk er Serbien isoleret, uden at der er nogen udsigt til forbedring. Deres medlemskab af OSCE er eksempelvis suspenderet. Militært er Serbien svækket, og hvad Serbien ikke er, det bliver de. Serbien har været en ministormagt på Balkan i militær henseende. Også det står Serbien til at sætte over styr.

Mestertaktikeren Milosevic har sat sit eget land årtier tilbage. Det anser jeg ikke for at

være en styrkelse af Serbien her og nu. Som hr. Jørgen Estrup var inde på det, kan der måske blive en støtte, men på det lange sigt er der ingen tvivl om efter min mening, at han har spillet hasard med sit eget land og sit eget folk.

Det er beklageligt. Jeg tror, ingen skal ønske sig, jeg gør i hvert fald mindst af alle, at Serbien skal efterlades som et varigt underudviklet hjørne af Balkan og af Europa. Det vil ikke være til lykke for nogen. Jo før vi kommer ud af den isolering, som Milosevics regering har anbragt Serbien i, jo bedre.

Det er blevet påstået her i dagens løb både af hr. Holger K. Nielsen og af hr. Søren Søndergaard, at det var en provokation, når man i Rambouilletaftalen sådan skulle have åbnet døren på vid gab for NATO i Serbien. Det er ikke rigtigt. Den militære styrke som forudset i Rambouilletaftalen tager sigte på at implementere selve aftalen om selvstyre i Kosovo. Derudover må den militære styrke have mulighed for adgang til logistik i Serbien, det siger sig selv, og kunne bevæge forsyninger også igennem serbisk territorium for at kunne eksistere. Men det betyder ikke, at styrkerne ville få en hovedfunktion i selve FRY. Det var jo ikke meningen, og det er efter min mening en fejllæsning af indholdet af Rambouilletaftalen.

Jeg må sige, at både på dette punkt og på det punkt, der vedrører forhandlingsmulighederne, synes jeg, at både hr. Søren Søndergaard og hr. Holger K. Nielsen gik meget langt i retning af at optræde som forsvarere for den serbiske linje. Det var, som om det var vigtigt for både hr. Holger K. Nielsen og hr. Søren Søndergaard at fremstille dette her som undskyldende momenter. Og det forstår jeg ikke. I den forhandlings-situation, der lå, og som jo ikke er en ny forhandlings-situation, men som har været bearbejdet i måneder og år, var forhandlingsmulighederne udtømt, da serberne i modsætning til kosovoalbanerne ikke ville skrive under.

Det er min bedste vurdering, at sådan forholdt det sig. Det var ikke til at se andet for sig end en fortsat langstrakt forhandlings-situation, samtidig med i øvrigt at serberne jo var i færd med at gennemføre deres overgreb. For det skete jo samtidig, og vi ved, at da forhandlingerne i Rambouillet og Paris brød sammen, var der over 300.000 kosovoalbanere på flugt, før bombardementerne startede.

Nu er hr. Søvnald her ikke i dag; ham har jeg jo tidligere diskuteret Kosovo med, men jeg blev ærlig talt noget chokeret i går, da jeg i en

tv-udsendelse så hr. Søvnald sige, at det jo også var alt for galt, at disse talsmænd fra regeringen og regeringspartierne sagde, at det her bare kunne overstås på 3-4 dage.

Det er der jo aldrig nogen, der har sagt. Det har hr. Holger K. Nielsen heller ikke sagt i dag, men jeg må bare sige, at det er en misforståelse. Det er i hvert fald ikke repræsentanter, ansvarlige repræsentanter fra regeringen eller regeringspartierne, der har påstået, at med luftbombardementer kunne man løse det her problem på sådan en 3-4 dage. Det er simpelt hen forkert, og det er der selvfølgelig ingen som helst dokumentation for.

Hr. Holger K. Nielsen var meget inde på og kredsedde om sammensætningen af en implementeringsstyrke, når den på et eller andet tidspunkt skal sættes ind for forhåbentlig at håndhæve en våbenhvile og en aftale. Det er et vigtigt punkt.

Jeg synes, man skal understrege, hvad hovedformålet må være med på et tidspunkt at indsætte en international styrke for at gennemføre en aftale om våbenhvile. Det er at skabe tryghed for de fordrevne. Det er, hvad det handler om. Hvis ikke vi kan skabe tryghed hos de fordrevne og deporterede om, at nu kan de godt vende tilbage og leve i fred i Kosovo, så vender de ikke tilbage. Så når vi ikke de mål, der er sat.

Og derfor er det vigtigt, at den styrke, der sættes ind, skaber tryghed. Det kan man kun gøre, hvis det er en styrke med en vis robusthed, efter det, der er sket. Og jeg må sige, at jeg ikke efter det, der er sket, tror, at ubevåbnede observatører kan gøre det job. Og jeg tror heller ikke, det kan gøres, hvis ikke der er klarhed over kommandostruktur; så er jeg bange for, at en sådan styrke ikke får den robusthed, der gør, at kosovoalbannerne ønsker at vende tilbage.

Jeg er til gengæld enig i, at når man skal til at sammensætte en sådan styrke, skal man bruge megen opfindsomhed. Man skal gøre meget for, at en sådan styrke selvfølgelig tager sig så godt ud som muligt i området, og jeg mener, det er meget vigtigt at prøve på at sikre, at så mange lande kan deltage som overhovedet muligt, også lande, som ikke er medlemmer af NATO.

Jeg synes, Hr. Peter Skaarup bragte sig selv i en noget særegen situation i dag. Man må jo spørge: Hvad er det, der gælder? Det, som hr. Skaarup siger eller det, som hr. Peter Skaarup gør? For hr. Peter Skaarup tog jo stort set af-

stand fra NATO's politik og tog afstand fra regeringens politik, vores bidrag til NATO's linje.

Regeringens linje er at fortsætte det militære pres, udvikle det, samtidig med at alle forhandlingsmuligheder udnyttes fuldt ud. Men på trods af, at det altså er regeringens linje, så vil hr. Peter Skaarup dog gerne tage redegørelsen til efterretning. Det plejer jo at betyde, at man sådan i de store hovedlinier er nogenlunde enig i, hvad der er sagt. Sådan plejer det at være.

Derfor er jeg nødt til at sige, at jeg jo må takke for hr. Peter Skaarups tilslutning til det her, men jeg kan ligesom ikke rigtig bruge det til ret meget, for jeg ved ikke, om det er det, hr. Skaarup siger, jeg skal lægge vægt på, eller om det er det, hr. Skaarup gør. Og det har han ikke kunnet forklare.

Til hr. Peter Skaarup vil jeg også godt sige, at jeg ikke ved, om hr. Skaarup ikke vil forstå eller ikke kan forstå denne diskussion om landtropsper. Der er ingen NATO-lande, der taler for at indlede et felttog, hvor man skal kæmpe sig vej ind i Kosovo. Det er ikke på dagsordenen. Derimod har NATO planer liggende for at indsætte en implementeringsstyrke på 28.000 mand, som kan indsættes, efter der er indgået en våbenhvile og efter en politisk aftale. Og over det tema kan vi jo i fremtiden komme til at diskutere meget: Hvornår er tiden inde til at indsætte en styrke for at håndhæve våbenhvile og/eller aftale?

Til hr. Tom Behnke, som havde et forslag om et hospitalsskib og i det hele taget om hospitalsudstyr til hjælp i nødhjælpsarbejdet, kan jeg konstatere, at regeringen ikke fra UNHCR har modtaget en anmodning om at stille et sådant hospitalsudstyr til rådighed. Men det er også regeringens opfattelse, at vi vil se på alle gode ideer, og jeg vil gerne kvittere over for hr. Tom Behnke for den gode vilje til at hjælpe, der ligger bag forslaget, og love, at vi nøje vil vurdere, om der her er en mulighed for, at vi kan yde en særlig bistand.

Til sidst: Hr. Søndergaard sagde på et tidspunkt, at det var en myte, at der ikke var et alternativ til den linje, der nu følges, men det mener jeg faktisk ikke, der er. Jeg synes, hr. Jørgen Estrup sagde det fortræffeligt: Passivitet i denne situation ville have været utilgivelig. Den ville have været utilgivelig i forhold til den humanitære situation, men også politisk.

Og hr. Søren Søndergaard – og hr. Holger K. Nielsen i øvrigt med – har i denne her diskussion jo altså ét stort problem: at dem, som de si-

ger, de vil hjælpe og støtte, er uenige med dem, for de ønsker sig, at NATO også i denne situation tager militære midler i brug. Det er der megen dokumentation for, det har vi et godt kendskab til. Dem, der er forfulgt, ønsker ikke af os, at vi skal være passive.

Til allersidst: Jeg vil gerne takke for debatten i dag. Jeg synes, den giver et godt grundlag både for det politiske, det militære og den humanitære indsats, som Danmark og NATO skal yde i den kommende tid, og det takker jeg for.

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at udtrykke glæde over, at så mange partier bakker op om regeringens håndtering af konflikten, og understrege, også bare for en klarheds skyld, at vi er villige til at følge den plan, som NATO har lagt frem, og holde ved. Det er et utrolig vigtigt signal at få sendt, ikke alene til den danske befolkning, men også til dem, som vi udøver og udfører denne aktion sammen med.

Vi er villige til, hvis der fortsat skønnes at være behov for luftbombardementer, at følge det, så længe det skønnes nødvendigt, og vi er villige til, når vi engang langt henne i forløbet kan se det formålstjenlige i at finde en femte, syvende fase, så at kunne gå ind i en diskussion om at bruge troppedeployering, men det er ikke tidspunktet endnu, og derfor er vi villige til solidarisk at følge den plan, som de allierede sammen med NATO opererer ud fra.

Jeg vil gerne glæde mig over enigheden, også blandt de øvrige lande, altså de allierede landes regerings enighed.

Tilsvarende vil jeg gerne benytte lejligheden til igen at udtrykke skuffelse over Enhedslistens filosofiske attitude og beklage de postulater, der ligger bag argumentationen. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at afvise Enhedslistens forslag til vedtagelse.

Jeg havde håbet, at SF havde fundet sine egne ben under processen, så man havde haft evnen til at tegne et lidt klarere billede, en lidt klarere linje i sin stillingtagen. Også her vil jeg benytte lejligheden til at afvise SF's eget forslag til vedtagelse, som efter vores skøn ikke giver den fornødne sikkerhed for, at en fredsproces vil kunne implementeres.

Afsluttende må jeg glæde mig over den meget stærke folkelige reaktion, som er en opmuntring, er jeg sikker på, for alle dem, som ønsker at gøre en indsats, og som ikke bare vil se pas-

sivt på efterkrigstidens største og værste humanitære katastrofe i Europa.

Vi er nu vidende om, at en million mennesker er fordrevet inde i Kosovo, nogle af dem er kommet ud. Vi har aldrig været vidne til en større humanitær katastrofe i Europa. Socialdemokratiet glæder sig over nu, at stats-, udenrigs- og forsvarsministeren med denne her debat som baggrund kan signalere, at Danmark fortsat står bag de politiske og militære aktioner, som man i situationen skønner er nødvendige, og som der kan opnås enighed om blandt de 19 lande.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Holger K. Nielsen har bedt om ordet. Hr. Søren Søndergaard som ordfører for forslagsstillerne.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er ikke hr. Holger K. Nielsen. Heldigvis. Undskyld.

Forleden dag blev statsministeren beskyldt for at gå Milosevics ærinde, og hvad var dog anledningen til den beskyldning? Ja, det var, at han ikke klart ville melde ud, at det ikke kunne udelukkes, at der skulle sættes landtropper ind. Så går man Milosevics ærinde.

Helt i tråd med det fortæller udenrigsministeren os nu, at vi er nogle, der optræder undskyldende for den serbiske linje, fordi vi ikke deler den linje, som udenrigsministeren står for.

Sidste gang, jeg blev beskyldt for at gå Milosevics ærinde, var lørdag den 3. april. Da havde jeg nemlig den opfattelse, at Danmark skulle åbne sine grænser for flygtninge fra Makedonien, ikke makedonske flygtninge, men kosovaalbanske flygtninge, der var flygtet til Makedonien.

Hvorfor? Ja, fordi enhver ved, at den etniske sammensætning i Makedonien er meget følsom, og et stort influx af flygtninge fra Kosova-albanien ville skabe store problemer i Makedonien. Derfor var det helt afgørende, at der kom en melding til den makedonske regering om, at de kunne være sikre på, at de flygtninge, som de tog, kunne komme videre til andre lande, og at de ikke behøvede at lukke deres grænser, som de truede med, og lade flygtningene stå i ingenmandsland. Reaktionen var: »Enhedslisten går Milosevics ærinde«.

Nu varede den reaktion jo ikke så længe. Senere på dagen den 3. april meddelte Norge, at man var klar til at tage 6.000 flygtninge fra

Makedonien. Lidt senere på dagen meddelte Tyskland, at man var klar til at tage 10.000 flygtninge, og næste dag måtte regeringen så ændre linje, og det, nogle fra regeringen dagen inden havde ment var at gå Milosevics ærinde, mente man nu ikke længere var at gå Milosevics ærinde: Den danske regering tilbød at tage 1.400. Det var flot, det var i hvert fald mere end Finland, som tilbød 50.

Se, sådan kan det jo udvikle sig, det der med hvem der går hvis ærinde, og hvem der står for hvis linjer. Sådan kan det jo udvikle sig, og det er da muligt, at udenrigsministeren har den opfattelse, at vi er nogle, der i dag følger Milosevics linje, når vi er undskyldende over for serberne. Men det kan jo ændre sig i morgen, hvis det viser sig, at den aktion, man er i gang med, faktisk ikke fører til det resultat, man har sat sig for, men at man er ved at skabe – hvad der er en alvorlig risiko for – et flygtningeproblem af palæstinensiske dimensioner i Europa, hvor man har viljen til at bombe, bombe og bombe, men hvor man ikke har viljen til at sikre, at de kosovaalbanske flygtninge kommer hjem. Resultatet af bombningerne vil så blive, at vi vil have et par millioner kosovaalbanere, som skal leve i flygtningelejre i år fremover i områderne omkring Kosova.

Men der kommer da nogle flygtninge til Danmark, siger nogle. Ja, det er jo interessant, og det skal vi netop diskutere under næste punkt. Vi skal om lidt diskutere flygtninge til Danmark, og her har regeringen netop sikret i den lovgivning, den lægger frem, at selv om forholdene ikke bliver i orden i Kosova, kan man undlade at give kosovaalbanske flygtninge asyl i Danmark, hvis de i stedet kan sendes tilbage til lejre i et naboland.

Tegningen er lagt til et palæstinensisk problem i Europa, og vi må gå tilbage til det, vi sagde under den debat, vi havde for nogle uger siden. Vi har ikke tillid til NATO, og vi har heller ikke tillid til regeringen på dette punkt, når den siger, at den måde, man fører krig på, og de ambitioner, man har, er noget, der rent faktisk vil føre til et positivt resultat. Når vi ikke har den tillid, er det præcis, fordi vi i 10 år har tiget om, at man gjorde nogle ting over for Milosevics nationalistiske styre, som man har afvist at gøre.

Udenrigsministeren kritiserer hr. Villy Søvndal for at have sagt i tv i går, at det var blevet antydet, at bombardementerne ville være overstået i løbet af 3-4 dage. Man kan jo så disku-

tere, om det lige præcis er det, som er blevet sagt, men det er jo interessant, når vi går tilbage til oktober og ser, hvad det var for en begrundelse, der blev givet for, at man skulle true med bombardementer og om nødvendigt gennemføre bombardementer. Den begrundelse, der blev givet, var, at der var 50.000 kosovaalbanske flygtninge i bjergene, som på grund af vinterens komme i løbet af nogle få dage var truet med at dø af kulde og sult. Det var meldingen, og derfor skulle der gives grønt lys for bombardementer. Men nu får vi så at vide: Jamen vi har da hele tiden vidst, at bombardementerne kunne da tage måneder.

Blot et enkelt spørgsmål til udenrigsministeren: Hvordan forestiller man sig, at folk, der lever i bjergene og er ved at dø af kulde og sult, kan blive reddet ved hjælp af månedlange bombardementer? Det bliver de selvfølgelig ikke. Det har selvfølgelig aldrig nogen sinde været en reel mulighed for at redde de kosovaalbanske flygtninge, ligesom det aldrig nogen sinde har været en reel mulighed for at forhindre den uddrivning, den udrensning, vi har set her på det sidste, og det er baggrunden for, at vi har insisteret på, at det var nødvendigt at bruge andre metoder, som har være uafprøvede, men som vi har peget på. Det er vores holdning.

Vi kan jo ikke forhindre regeringen og udenrigsministeren i at have den holdning, at vore metoder er dårlige, og vi kan ikke forhindre, at man forkaster dem. Men vi bliver også nødt til at insistere på, at når vore metoder ikke har været afprøvet, er det jo ikke alene os, man kan beskyldte for passivitet, og så er det ikke alene os, man kan beskyldte for ikke at ville gøre noget. Det er lige så meget et spørgsmål om, at ikke bare den danske regering, men også de øvrige vestlige regeringer ikke på noget tidspunkt har ønsket at sætte hårdt mod hårdt over for den nationalisme, som har udviklet sig på Balkan.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Så bliver det hr. Holger K. Nielsen, og så har hr. Peter Skaarup og hr. Tom Behnke bedt om ordet.

Holger K. Nielsen (SF):

Der var en, der sagde på et tidspunkt, at denne debat jo for mange af os på mange måder er vanskelig, fordi det er en svær situation, mange står i. Man kan på den ene side se, at der fore-

går forfærdelige ting, etniske udrensninger, og man kan se en serbisk ledelse, der har opført sig fuldstændig uacceptabelt og forbryderisk gennem mange år, og bør man så ikke gribe ind? Bør man ikke gøre noget, bør man ikke sætte en stopper for det? Det er også derfor, jeg tror, at mange danskere siger til sig selv: Jo, vi er nødt til at stoppe det her. Man har så set konsekvenserne af de første bombardementer, flygtningesituationen med den humanitære katastrofe og mange andre ting, og siger så: Det her det er for galt, vi må fortsætte bombardementerne!

Det, vi siger, er, at det kan godt være, man kan have en følelse af, at sådan kunne man gøre. Vi har også selv haft den; da jeg så de første billeder af de albanske kosovoflygtninge, der kom gående over grænsen, og som græd og var i en fortvivlet situation, tænkte jeg også: Jamen nu må vi virkelig afstraffe ham Milosevic!

Men når man tænker sig om, så synes jeg, man også må spørge sig selv: Kan vi nu være helt sikre på, at bombardementerne ikke har forværret situationen? Kunne det ikke være sådan, at hvis man fortsætter i flere måneder, sådan som det måske ser ud til at kunne gå, ofrer man de sidste internt fordrevne kosovo-albanere?

Jeg synes, det virkelig tragiske er, at i de første 3 uger har serberne uddrevet mange hundrede tusinde kosovoalbanere, og de har dræbt vi ved ikke hvor mange. De resterende risikerer enten at dø af sult eller at blive dræbt af serberne, og derfor synes jeg, at den strategi at bombe Milosevic til underkastelse, hvilket kan tage mange måneder, ud fra et humanitært synspunkt er aldeles katastrofal. Så vil man have fuldbyrdet den humanitære tragedie. Man ville hjælpe af humanitære årsager, men det modsatte kommer til at ske.

Udenrigsministeren anklagede undertegnede og hr. Søren Søndergaard for at følge den serbiske linje her. Jeg synes ikke, det er en passende måde at sige de ting på. Man skulle næsten tro, at vi tog fjendens parti, fordi vi havde nogle kritiske bemærkninger til den måde, man har forhandlet på i Rambouillet. Men det kan jeg afvise. Vi har i hele forløbet kritiseret den serbiske politik, og det er min helt klare opfattelse, at serbernes forhandlingsmåde har været uacceptabel. Men der er alligevel to ting, som man er nødt til at overveje, og det er, hvad jeg tidligere har sagt: om alle forhandlingsmuligheder vedrørende sammensætning af den fredsbevarende styrke var udtømt, og i forlængelse

af det om man ikke er nødt til virkelig at give sig på det punkt.

Jeg håber meget, at det her ikke kommer til at dreje sig om, at NATO jo har 50-års fødselsdag, at NATO skal definere en ny rolle, at NATO stadig skal vise, at den har en eksistensberettigelse, og at NATO af den grund gennemtrumfer, at det skal være en NATO-styrke, der skal være tale om her. Vi er nogle stykker, der har en fornemmelse af, at der er en underliggende dagsorden her, og hvis det bliver det halmstrå, der får læsset til at vælte, vil det være så uansvarligt, at det næsten er ubeskriveligt. Derfor vil jeg godt sige helt klart, at det er mit håb, at den danske regering vil afvise den og alle andre dagsordener, der måtte komme fra NATO-kredse om, at NATO skal vise, at den kan noget, og at NATO skal vise sin troværdighed, som man kalder det. Der ligger jo altid det i det, at vi må vise, at vi er troværdige. Vi er troværdige, vi er troværdige, vi er troværdige, og vi skal vise, at vi har styrke – i stedet for at vise den fornødne fleksibilitet i forsøget på at få en forhandlingsløsning.

Udenrigsministeren afviste, at der er sket en styrkelse af Milosevic. Han nævnte den militære kapacitet, han nævnte styrken i forhold til omverdenen, og det er jo fuldstændig evident og korrekt, at Serbien er i en frygtelig situation. Men vi har jo tidligere set det måske irrationelle, som alligevel forekommer: man kan have et land, der kører sig selv ned, men på grund af trusler udefra og på grund af krigshandlinger udefra stimler man sammen og får en fælles følelse af, at det er de andre, der er de onde, og at det er os selv, der er de gode.

Der er tradition i Serbien for den slags ting, og der er også tradition for tætte kontakter til Rusland, der måske kan komme i samme situation, og så risikerer vi altså, at vi får en forværing af mulighederne for at få en rationel løsning. Det vil sige, at det irrationelle igen er et af de helt centrale momenter i Balkantragedien, hvor noget, som jeg nærmest vil kalde en kollektiv sindssyge, har udviklet sig på hele området, og den kan få yderligere næring gennem det, som sker i Serbien, hvor NATO-bombardementerne bestemte bidragere til en sådan fuldstændig irrationel udvikling.

Men o.k.: Vi kan ikke stemme for regeringspartiernes og andre partiers forslag til vedtagelse, og jeg vil anbefale, at man stemmer for SF's forslag.

Peter Skaarup (DF):

Udenrigsministeren var i sit indlæg heroppefra inde på, at der ikke var tale om, at NATO eller Danmark ville indlede en landkrig eller medvirke til en landkrig, men at man først, når der var fred, ville indsætte styrker til at bevare freden. Sådan hørte jeg i hvert fald udenrigsministeren sige i store træk.

Jeg må spørge, om det ikke er korrekt, at en række eksperter – måske næsten alle militære eksperter, CIA osv. – har sagt, at man ikke kan vinde denne krig, og man kan ikke løse problemet med serberne, medmindre man indleder en landkrig, og medmindre man sørger for at vinde en sådan landkrig. Er det ikke korrekt forstået? Det vil jeg godt bede udenrigsministeren svare på. Det er i hvert fald de ord, vi kan læse i pressen: det er nødvendigt med en landkrig for at være sikker på at kunne få serberne ud af området.

Spørgsmålet er jo så, om det er regeringens politik. Jeg hørte, at det ikke er regeringens politik, men det er meget nemt at blive forvirret, for det er altså kun få dage siden, vi hørte statsministeren sige, at han forudså, at en landkrig kunne blive en mulighed, man i hvert fald ikke kunne afskrive, før det kom til en fredsslutning. Jeg synes, at den uklarhed, som udenrigsministeren giver anledning til med sit indlæg heroppefra, bør vi have fjernet, og vi må have at vide, hvad regeringens politik er. Er det regeringens politik, at vi skal medvirke i en landkrig? O.k., det er ikke, fordi Dansk Folkeparti kan støtte det, men vi vil gerne vide, om det er regeringens politik eller ej.

Så siger udenrigsministeren, at ministeren ikke rigtig kan forstå, hvorfor Dansk Folkeparti vil støtte dette forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstiller til. Det har jeg altså meget nemt ved at forstå, for det opfylder nøjagtig de krav, vi har stillet til, hvad der skal gøres for at løse problemstillingen. Det oplister, at FN skal gribe ind og lave en fredsløsning. Kofi Annan er i øvrigt begyndt med nogle initiativer nu, Tyskland er også i gang med nogle initiativer, og der skal følges op på vedtagelserne i FN. Det kan der vist ikke være uenighed om.

At Rusland skal fastholdes som deltager, og at man skal undgå, at Rusland bliver en aktiv part på serbernes side i denne konflikt, er der nok heller ikke ret mange, der er uenige i her i Danmark og i det internationale samfund som helhed. Det er vigtigt, at Rusland er med til at løse situationen.

Endelig er det noget meget vigtigt for os, at den flygtningeindsats, der skal gøres, medfører, at man kan sørge for en hjemvenden af flygtninge fra det område, de er i nu, og at man kan løse flygtningesituationen med nødhjælp i området, så det ikke bliver i Danmark, vi skal modtage flygtninge og på den måde hjælpe Milosevic med hans udrensninger. Det er for os afgørende vigtigt.

De tre punkter opfylder helt klart det, vi har ønsket i forbindelse med denne debat, så derfor kan vi stemme for vedtagelsen. Det er begrundelsen for det, og jeg håber da, det er i orden, og at vi godt må have lov til at stemme for, selv om udenrigsministeren måske har lagt nogle andre ting i den. Vi vil stemme for, og vi mener, det er den rigtige vej at gå.

Men som det er kommet frem her i dag, er der altså flere partier, der har talt for landstyrker, og flere partier, der har talt for, at flygtningeproblemerne også skal løses i Danmark, ved at vi skal tage en række flygtninge til Danmark, og de ting står der ikke noget om i den vedtagelse, og derfor er det da klart, at det er de to eneste punkter, hvor Dansk Folkeparti har været uenig i regeringens kurs, nemlig for det første at der skal modtages flygtninge i Danmark – vi skal behandle en særlov om det emne lidt senere i dag – og for det andet at krigsindsatsen skal fortsættes, at bombningerne skal fortsættes, og at der på et tidspunkt skal indsættes landstyrker.

Det, vi har været uenige i, står der intet om i den vedtagelse, og derfor har vi kunnet støtte den. Og det har jeg i øvrigt haft indtryk af at der er partier herinde der har ønsket at vi gjorde og derfor har undladt at nævne de ting i vedtagelsen. Så det falder meget godt i tråd med de holdninger, der er for vores vedkommende, og derfor forstår jeg ikke udenrigsministerens manglende forståelse for det.

(Kort bemærkning.)

Arne Melchior (CD):

Nu har hr. Peter Skaarup i et flertal af sine mange indlæg her i dag sovset rundt i, hvad regeringens politik vil være i en given, på nuværende tidspunkt ikke kendt situation, og jeg er drønskuftet over, så banalt hr. Skaarup kan bruge sin tid her, så banal han kan være, for vi har en kompetent udenrigsminister, og selvfølgelig agter han da ikke, drømmer han da ikke om at svare hr. Skaarup på, hvad regeringens

politik vil være i en given situation. Så havde vi nemlig ikke en kompetent udenrigsminister.

Jeg ved ikke, hvad det er, hr. Skaarup leger her. Det er jo ikke en sandkasse. Hr. Skaarup har jo en stol i Det Udenrigspolitiske Nævn, og hvorfor har vi Det Udenrigspolitiske Nævn, hvor der forhandles for lukkede døre? Fordi man ikke er så blød i bolden, at man står her og meddeler offentligheden og sine modstandere, hvad man eventuelt vil gøre i en given situation. Det har vi Forsvarskommandoen og forsvarsministeren til, og så skal hr. Skaarup nok få besked i rette tid.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Formanden anser »blød i bolden« for at være et udtryk, der falder inden for rammerne af, hvad der må siges.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Nu har jeg flere gange forsøgt at få en stillingtagen fra hr. Peter Skaarup med hensyn til spørgsmålet om den implementeringsstyrke, som udenrigsministeren også i sit andet indlæg var inde på, og det er nok forgæves at spørge igen, men så vil jeg tage den sidste pind i vedtagelsen. Der står, »at den humanitære hjælpeindsats under UNHCR's ledelse fortsættes med henblik på snarlig hjemvenden af flygtninge til Kosovo.«

Hvis der nu i den pind ligger – og det gør der – at det kan blive nødvendigt for Danmark midlertidigt at tage imod nogle flygtninge, for at de senere kan vende hjem til Kosovo, når en implementeringsstyrke er indsat, kan hr. Skaarup så stadig væk stemme for vedtagelsen?

For sådan fortolker vi det i Venstre: at det kan blive nødvendigt midlertidigt i Danmark at hjælpe Makedonien og de øvrige lande ved at få nogle flygtninge herop.

Kan vi få en klar melding på det spørgsmål?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Peter Skaarup for en kort bemærkning og derefter hr. Per Stig Møller i anden runde.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det er, som om hr. Arne Melchior mener, at den debat, der skal føres, altså skal føres bag lukkede døre i Det Udenrigspolitiske Nævn, og dér har vi da heldigvis mange gode debatter og samtaler, men det må dog være rimeligt, når

Danmark er i krig, at vi så også her i Folketinget for åbne døre kan diskutere, på hvilken baggrund vi er det, og hvad det skal føre frem til. Det må dog være rimeligt, at vi får lov til dét.

Og når hr. Arne Melchior taler om, at der er nogle partier, der følger en slingrekurs, vil jeg sige, at det mener jeg ikke vi gør. Men jeg mener, at regeringen har ført en slingrekurs, og det er der jo også andre partier herinde der har påpeget, idet regeringen fra starten har sagt, at vi måske skal deltage i en landkrig, og senere har sagt, at det skal vi ikke, og for et par dage siden sagde statsministeren så, at det skal vi alligevel.

Flygtningesituationen er også gået frem og tilbage: På et tidspunkt skulle vi ikke modtage nogen i Danmark, så skulle vi modtage nogle, og nu skal vi tilsyneladende ikke modtage nogen.

Regeringens meldinger på det her område har været meget forvirrende.

Endelig til hr. Svend Aage Jensby, og det handler netop om det: Hr. Jensby og Venstre mener åbenbart nu, at den sidste pind i denne vedtagelse, hvor der står, »at den humanitære hjælpeindsats under UNHCR's ledelse fortsættes med henblik på snarlig hjemvenden af flygtninge til Kosovo«, skal kunne tolkes i retning af, at vi eventuelt via en særlov eller på anden vis skal tage imod mange tusinde flygtninge i Danmark.

Det er ikke vores tolkning, og den tolkning kan man ikke læse ud af det her, for der står udtrykkeligt, at det er »med henblik på snarlig hjemvenden af flygtninge til Kosovo« fra nærområdet. I de samtaler, der har været om den vedtagelse, har det ligget Dansk Folkeparti meget på sinde, at flygtningesituationen bliver afhjulpnet i nærområdet, og fordi man slog lidt koldt vand i blodet, er det heldigvis indtil nu også lykkedes at afhjælpe situationen i nærområdet.

Og UNHCR har meddelt, at der i øjeblikket ikke er brug for at tage imod flygtninge i Danmark, og grunden til dét er måske, at vi er nogle partier herinde, der har presset på for netop at fortælle, at i modsætning til, hvad der var situationen i Bosnien, hvor vi lavede bosnierloven for 20.000 flygtninge, som nu har permanent asyl i Danmark, er det altså vigtigt, at vi klarer den situation i nærområdet. Og i forbindelse med samtalerne om vedtagelsen har vi selvfølgelig også ønsket, at det blev den formulering, og den er blevet sådan, og det er vi glade

for, og derfor kan vi også støtte vedtagelsen her i dag.

Per Stig Møller (KF):

På baggrund af den forvirring, der har været i meldingerne her i anden runde, vil jeg godt sammenfatte nogle ting:

Der er blevet sagt en del om, at NATO vil fejre sin 50-års-dag, og det var jo hr. Holger K. Nielsen, som mistænkeliggjorde NATO's motiver lidt.

Hvem andre end NATO havde været i stand til at sætte militær bag forhandlingerne? Hvem andre i verden i dag havde været i stand til at tvinge Milosevic til forhandlingsbordet, som det skete i efteråret, men hvor han så snød?

Det er NATO, der igennem 50 år har sikret, at Sovjetunionen, som dengang var den store trussel mod friheden i Europa, blev holdt tilbage, det er NATO, der har været med til at sikre de små landes frihed, og det er altså også NATO, der som det eneste militær i verden i dag er i stand til at gå ind i Kosovo og sikre de undertrykte kosovoalbaniere deres frihed og selvstændighed.

Det er ikke SF, der sikrer dem deres frihed og selvstændighed. SF har jo i dag stort set stået for noget helt andet, nemlig at kosovoalbanerne såmænd skal vænne sig til at leve under det serbiske tryk.

Derfor er det meget afgørende, at vi ikke mistænkeliggør NATO, for det er kun NATO, der er i stand til at være med til at løse problemet med militære midler.

Det er vigtigt at få præciseret, at Kosovo skal ende med et selvstyre, det er vigtigt at få præciseret, at flygtningene skal tilbage, og at vi alle sammen skal hjælpe til med det, og det er stadig væk kun NATO, der er i stand til at tvinge flygtningene tilbage igen og give dem den fornødne garanti for, at de kan leve i området.

Det er også vigtigt, at vi alle sammen er klar over, at parallelt hermed foretrækker vi selvfølgelig at en diplomatisk-politisk løsning meget snart realiseres. Og derfor er vi vel alle sammen enige om, at Rusland og FN skal ind i det billede, for der kommer også en dag efter i morgen.

Men der er ikke noget pres på Milosevic, hvis man pludselig stopper på halvvejen og siger: Lad os nu prøve diplomatiet, for det har man gjort før og bakket baglæns. Og han snød i efteråret, fordi han vidste, at han ikke kunne føre krig om vinteren, og derfor foretog han den til-

bagetrækning, han foretog i efteråret, vel vidende, at så kunne han komme stærkere igen til foråret. Og han snød forhandlerne i Rambouillet og skaffede sig mere tid til det.

Derfor skal der ikke stoppes eller tøves nu. Han skal være klar over, at det her kører til vejs ende, og at vi vil de fornødne midler, herunder de landmilitære. Og derfor er det fortsat min opfordring, at man forbereder de nødvendige troppekontingenter, men selvfølgelig ikke afslører for nogen, hvornår de bliver bragt i anvendelse. Det har været for let for Milosevic, fordi man hele tiden har sagt, at man ikke ville bruge dem.

Nu er man begyndt at tale om, at de skal være der, og de skal selvfølgelig være der, så vi ikke bliver overraskede, hvis vi pludselig står med en diplomatisk-politisk løsning hjulpet på vej af f.eks. Kofi Annan og Tjernomyrdin og så mangler de fornødne tropper til at sørge for at implementere dem, gennemføre dem. Derfor skal man gå i gang med at forberede dem nu.

Og konklusionen efter denne debat må også for os være, at EU bidrager kraftigt til genopbygningen ved at tilbyde en stabilitetsplan og -pagt, så vi får et Balkan, der begynder at spille med i det fælles Europa – en Marshallhjælp, kan man kalde det – for i morgen skal vi altså have et civiliseret Europa, som er frit for den middelalder, der har været.

Og så synes jeg ærlig talt, vi skal tage let på, at hr. Peter Skaarup både taler imod vedtagelsen og stemmer for den. Han har jo lov til at stemme for den, selv om han taler imod den.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg havde markeret en kort bemærkning til hr. Peter Skaarup, og den vil jeg så med formandens tilladelse gennemføre her.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Selvfølgelig.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Hr. Peter Skaarup var nemlig i sit svar inde på, at det var blevet sagt, at der var partier, der førte en slingrekurs her, men det gjorde Dansk Folkeparti bestemt ikke. Jeg mener, at det, som er kritisabelt ved Dansk Folkepartis ageren i denne sag, også i forhold til det forslag til vedtagelse, som man selv er medforlagsstiller på, er, at hr. Peter Skaarup flere gange har udlagt

teksten i det forslag, som man selv er medfor-
slagsstiller på, til egen gunst og dermed sagt, at
man stemmer for det, og det er så o.k., men i
ordførerindlægget tidligere på dagen her sagde
hr. Peter Skaarup jo, at man såmænd stort set
lige så godt kunne have stemt for SF's forslag til
vedtagelse fra Dansk Folkepartis side, men nu
var man altså medforlagsstiller på et andet, og
derfor måtte man holde sig til det.

For hvis jeg kender SF ret, tror jeg, man har
fremsat sit forslag til vedtagelse, fordi man
grundlæggende er uenig i de midler, som rege-
ringen har valgt at tage i anvendelse for at løse
konflikten i Kosovo, og det er jo til at forholde
sig til, men da Dansk Folkeparti ligeledes er
grundlæggende uenig heri og mener, at der
ikke skal bombes i Serbien, må det altså siges,
at det er meget svært at forstå, at det ikke er
Dansk Folkeparti og hr. Peter Skaarup, der er
ude på en slingrekurs her på talerstolen i dag.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Det er til hr. Per Stig Møller, og jeg må sige, at
hans tale sådan set bekræftede mine antagelser
lidt, for vi hørte jo den store lovprisningstale for
NATO, den store fødselsdagstale i anledning af
NATO's 50-års-fødselsdag: Det er NATO, der
har sikret freden, og det er NATO, der har
holdt kommunisterne i skak, og jeg ved ikke
hvad.

Og dér må jeg sige, at hvis det er den dags-
orden, der skal videreføres, at man ligesom skal
bevise, at NATO stadig væk har en rolle at spil-
le, efter at de forudsætninger, som NATO blev
dannet under, jo er faldet sammen, hvis det er
dagsordenen i det her, at man vil have NATO
til at gå ind, fordi man i forlængelse af hr. Per
Stig Møllers tale skal vise, at det jo er NATO,
der kan klare tingene, og det så blokerer for en
politisk aftale, så er det, det bliver alvorligt, for
vi ved jo alle godt, at det er et af kernepunkter-
ne med hensyn til at få russerne med i første
omgang. Om de så kan vride armen rundt på
serberne senere hen, ved vi ikke endnu, men
det er altså en forudsætning for at få russerne
med i første omgang, at man udviser fleksibili-
tet på det område.

Og så vil jeg godt spørge hr. Per Stig Møller,
for jeg ved, at han er en god og ærlig konser-
vativ: Tror hr. Per Stig Møller virkelig, at
NATO, der som bekendt er den ene part i

denne krig, på den baggrund kan få en trovær-
dig rolle som fredsbevarende faktor i en freds-
løsning? Er hr. Per Stig Møller ikke enig i, at
hvis der skal en fredsbevarende styrke ind, er
det en forudsætning, at alle parter har tillid til,
at den pågældende styrke også vil fungere
neutralt?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Så skal vi lige have hr. Peter Skaarup ind for at
svare, og derefter kommer hr. Per Stig Møller.
Det er jo sådan, at der er mange, der ønsker
ordet, så jeg må prøve at være demokratisk.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Hr. Jann Sjursen havde åbenbart stadig væk
ikke rigtig forstået, hvorfor Dansk Folkeparti
støtter de tre punkter i vedtagelsen, men som
jeg har nævnt flere gange her på talerstolen, gør
vi det altså, fordi vi synes, de er rigtige. Og alle
tre punkter er rigtige: at det er FN, der skal gå
ind og klare situationen med en politisk løs-
ning, at man skal sørge for, at Rusland ikke
kommer til at indgå aktivt med militær i kon-
flikten, og at flygtningeproblemerne skal løses
lokalt i nærområdet.

Og jeg ved ikke, om det er forbigået hr. Jann
Sjursens opmærksomhed, men det er faktisk et
emne, som Dansk Folkeparti har peget på gang
på gang på gang: at det er vigtigt, at vi ikke gør
det samme som med bosnierloven, hvor det vi-
ste sig, at Danmark kom til at modtage 20.000
flygtninge – midlertidigt, sagde man, men hvor
det er sådan i dag, at de flygtninge stadig væk
er her og har fået asyl og aldrig kommer hjem
til det område, de kom fra.

Hr. Jann Sjursen har én pointe mere. Han si-
ger, at vi tager udenrigsministerens redegørelse
til efterretning. Og nu slog vi så lige op i en
ordbog for at være helt sikre på, hvad det er, hr.
Jann Sjursen prøver at sige. Og det, han prøver
at sige, er, at vi anerkender modtagelsen af en
meddelelse, uden at vi i øvrigt foretager os no-
get i den anledning. Og det gør vi ikke, fordi vi
anerkender, at det er regeringens holdning; det
er det, regeringen lægger frem.

Men det, den her debat fører frem til, og det,
der bliver vedtaget, er det forslag til vedtagelse,
som ligger på bordet, der har de tre punkter,
som vi går ind for, bl.a. at løse flygtningesitua-
tionen lokalt i nærområdet. That's it.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Til hr. Holger K. Nielsen: SF og Det Konservative Folkeparti bliver jo nok aldrig enige om NATO.

Spørgsmålet til mig lød: Skal man nu bevise, at NATO har en rolle at spille i fremtiden?

NATO har her vist, at NATO har en rolle at spille i fremtiden. NATO's rolle har her været at beskytte et mindretal – eller faktisk i Kosovo et flertal imod at blive tyranniseret af et mindretal – og at beskytte menneskerettighederne.

Det er så alvorligt, at Sikkerhedsrådet jo faktisk her i september var dybt bekymret over den hastige forringelse af den humanitære situation i Kosovo og alarmeret over den truende humanitære katastrofe, og Sikkerhedsrådet understregede behovet for at forhindre denne katastrofe. Og det bekræftede, at forringelsen af situationen i Kosovo betød en trussel mod freden og sikkerheden i regionen. Det var, hvad Sikkerhedsrådet skrev i september. Og det er altså kun NATO, der har været i stand til at prøve at sikre, at denne humanitære katastrofe ikke ender med den totale udslættelse af kosovoalbenerne.

Jeg ved godt, hvad der er sket. Jeg ved godt, at der har været en fordrivelse, som man ikke havde forestillet sig at de ville lave. Men hvem andre kan få dem tilbage igen? Det er det, der er mit synspunkt. Der er ikke andre i dag, som har militær til at bringe dem tilbage, og den udslættelse, der er i gang, var jo under alle omstændigheder forberedt af Milosevic, og kun NATO ville kunne stoppe det.

Det er klart, at det ikke må blokere for en politisk aftale. Det er jo det med stokken og guleroden. Og derfor har vi jo foreslået, at man siger, at de kan få selvstyre nu, hr. Milosevic, hvis der stoppes nu, og hvis ikke der stoppes nu, så bliver det uafhængighed ved næste stoppested.

Om NATO kan få en troværdig rolle at spille? Ja, det kan NATO, og det kan Rusland også. Rusland kan få en rolle at spille ligesom i Bosnien, hvor SFOR jo både består af NATO-styrker og af russisk tilstedeværelse. Det er det, der vil være det bedste, man kan få til beskyttelse af kosovanerne i sidste omgang.

Tom Behnke (FP):

Jeg vil gerne have lov til at kvittere for, at udenrigsministeren og dermed regeringen vil se po-

sitivt på Fremskridtspartiets forslag om, at man etablerer et egentligt hospitalsskib.

Jeg kunne også forstå på udenrigsministeren, at man ikke har modtaget nogen anmodning fra UNHCR. Nej, men man behøver ikke altid at sidde og vente på at få en anmodning. Man kunne jo tilbyde at gøre det, og så kunne det jo være, at UNHCR sagde: Det er vel nok en god idé, det vil vi gerne have lov til at tage imod.

Så er jeg også glad for, at udenrigsministeren her fra Folketingets talerstol præciserede, at hverken NATO eller regeringen har planer om, at der skal indsættes landtropper og føres en egentlig landbaseret krig. Jeg er glad for det ud fra, at ministeren efterfølgende sagde, at det, der er tale om i øjeblikket, er, at man har forberedt en implementeringsstyrke på 28.000 mand, som står klar til at gå ind i det øjeblik, hvor det kan lade sig gøre at gå ind, en implementeringsstyrke, som vel at mærke først skal sættes ind i det øjeblik, Milosevic har kapituleret. Og jeg håber, at det meget snart kan ske.

Dermed er Fremskridtspartiets holdninger og politik på det her område helt og fuldt overensstemmende med den politik, som regeringen og NATO fører i denne sag.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg har ikke beskyldt hr. Søren Søndergaard og hr. Holger K. Nielsen for at gå Milosevics ærinde. Det har jeg ikke sagt, og det har jeg ikke ment.

Hvad jeg gjorde gældende var, at jeg synes, at man på spørgsmålet om forhandlingsmulighederne var for tilbøjelig til at låne ører til, hvad serberne har sagt, i stedet for måske også at tro lidt mere på, hvad vi andre har af opfattelser på det punkt: at forhandlingsmulighederne var udtømte, og at serberne i de faser, vi gik igennem i Frankrig, ikke forhandlede seriøst. Havde der været yderligere forhandlingsmuligheder, er jeg personligt overbevist om, at så ville NATO-landene selvfølgelig have udnyttet dem. Der var intense forsøg på at komme videre ad forhandlingsvejen, det var ikke muligt.

På ét punkt vil jeg gerne erklære min absolutte enighed med hr. Søren Søndergaard, og det er, at vi ikke skal skabe os et palæstinensisk problem i Europa. Det ville være den virkelige tragedie i sagen. Det er det, vi skal undgå, og det er jo derfor, at målet med den internationale indsats fra EU, fra NATO, fra FN's generalsekretær er, at de flygtninge, der blev fordrevet

med vold, skal have mulighed for at vende fredeligt tilbage. Det er målsætningen.

Og her vil jeg så sige til hr. Holger K. Nielsen, som interesserer sig meget for styrkens sammensætning, at når det en dag bliver nødvendigt og rigtigt at indsætte en styrke for at sikre, at flygtningene kan vende tilbage, er det altså ikke tilstrækkeligt – sådan som hr. Holger K. Nielsen gør – at interessere sig for styrkens sammensætning, for man er også nødt til at se på, hvor robust den er. Den skal være robust nok til at skabe tryghed hos de flygtede og de deporterede, således at de tør vende tilbage. Det er jo en del af hele politikken, og det element synes jeg fortjener at blive taget i betragtning.

Til hr. Peter Skaarup vil gerne sige, at jeg har ikke mødt militære sagkyndige, som har rådet NATO eller regeringen til at indsætte landtropper i den nuværende situation.

Til sidst alene dette: Der er et vigtigt perspektiv, som også er rejst af stats- og regeringscheferne, om at udvikle en mere sammenhængende EU-politik i forhold til Sydøsteuropa. Det er en bestræbelse, som vi kommer til at lægge meget store kræfter i. Her er der mulighed for at give landene i regionen et håb om, at deres tilværelse kan blive en anden og bedre.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det var bare en lille ting her til sidst til udenrigsministeren, som siger, at udenrigsministeren ikke har mødt nogen militære sagkyndige, der har slået til lyd for landstyrker i den nuværende situation.

Det kan da godt være, at der ikke er nogen, der har sagt, at der skulle landstyrker ind i lige den nuværende situation, dvs. i dag eller i morgen eller om en uge, men der er jo altså f.eks. en militær analytiker, hr. Hillingsø, der igennem lang tid har advaret mod den situation, at man ikke har været parat til at gøre klar til at indsætte landstyrker i løbet af en relativt overskuelig periode. Og det er jo, uanset om det så måtte være forbigået udenrigsministerens opmærksomhed eller ej, en kendsgerning, at det er sagt.

Det er også sagt fra CIA's side, at det var nødvendigt, eller at man burde have tænkt på tidligere og været klar over, at den modstand, som ville blive ydet fra Serbien, måske ikke ville blive ydet på den måde, som den er gjort indtil nu, og at de vil gemme kræfterne, og at

det derfor på et tidspunkt vil være nødvendigt at indsætte landstyrker.

Så jeg mener, at der i hvert fald er fremkommet udtalelser i den retning, og jeg vil godt bede udenrigsministeren om at bekræfte, at det har været holdningen ikke alene fra Hillingsø, men for så vidt også fra CIA.

Hermed sluttede forhandlingen.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse vil som tidligere nævnt først finde sted tirsdag den 20. april 1999.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 226: Forslag til lov om midlertidig opholdstilladelse til nødstedte fra Kosovo-provinsen i Forbundsrepublikken Jugoslavien (Kosovo-nødloven).

Af indenrigsministeren (Thorkild Simonsen). (Fremsat 14/4 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Den humanitære katastrofe, der for øjeblikket udspiller sig i og umiddelbart uden for Kosovo, står lysende klar for os alle. Boende i vores lille, trygge land er det svært helt at fatte, hvad det er for menneskelige tragedier, der netop nu rammer de mange hundredtusinder af mennesker, der er drevet på flugt både internt og til nærområderne.

Danmark må løse sin del af hjælpeopgaven både på kort og på lang sigt, en holdning, der da også er meget udbredt i den danske befolkning.

Flygtningehøjkommissæren har givet udtryk for, at beskyttelse og hjælp i nærområderne er at foretrække, men at byrden for disse lande kan blive så stor, at det også kan komme på tale, at andre lande i Europa tager imod kosovoalbanske flygtninge.

Danmark har allerede bevilget godt 200 mio. kr. til en hjælpeindsats i nærområderne, og nu